

DECRETI OXONIENSIS
VINDICATIO

In Tribus ad

Modestioribus ejusdem *Examinatorem*

Modestioribus Epistolis

A Theologo Transmarino.



EXCUSA

Anno Domini MDCXCVI.

DECRETI OXONIENSIS
VINDICIATIO

In Tribus ad

Modis et aliis

Modis Epistolis

A Theologo



EXCURSUS

Anno Domini MDCCXVI

~~Univerſitati Oxoniæ in Templo S. Petri in Oriente, ad Feſtum SS. Simonis & Judæ proximè elapſum, hæc Verba, inter alia, publicè prolata & aſſerta fuerunt. viz.~~
*In Conventu D. Vice Cancellarii & Præſectorum Collegiorum & Aularum Uni-
verſitatis Oxon. Die Viceſimo quinto
Novembris A. D. 1695.*

CUM in Congregatione nuper habitâ coram
Universitate Oxon. in Templo S. Pe-
tri in Oriente, ad Feſtum SS. Simonis
& Judæ proximè elapſum, hæc Verba, inter
alia, publicè prolata & aſſerta fuerunt. viz.
[*Quòd ſunt tres infinitæ diſtinctæ Mentes & Sub-
ſtantiæ in Trinitate.*] Item [*Quòd tres Per-
ſonæ in Trinitate ſunt tres diſtinctæ Infinitæ Men-
tes vel Spiritus, & tres individue Subſtantiæ.*]
Quæ verba multis juſtam offenſionis Cau-
ſam & Scandalum dedêre :

Dominus Vice-Cancellarius & Præſecti
Collegiorum & Aularum, in generali ſuo
Conventu jam congregati, Judicant, Decla-
rant, & Decernunt, prædicta Verba eſſe *Falſa,*
Impia, & Hæretica ; Diſſona & Contraria
Doctrinæ Eccleſiæ Catholicæ, & ſpecialim
Doctrinæ Eccleſiæ Anglicanæ, publicè re-
ceptæ.

Quapropter præcipiunt & firmiter injungunt Omnibus & Singulis, eorum fidei & curæ commissis, ne tale aliquod Dogma, in Concionibus, aut aliàs, in posterum proferant.

Ex Decreto Domini Vice-Cancellarii & Præsectorum.

Ben. Cooper Not. publicus
& **Registrarius Universitatis Oxon.**

P R O.

PROEMIUM.

QUÆ damnavit Dogmata Oxoniense Decretum istud, datâ scilicet ab obscuro Theologo inter concionandum occasione, celeberrima jam fuerant toto hâc biennio, ex perpetuis inter duos maximi nominis Doctores disputationibus; itâ ut ab Angliâ facile ad nos, etiam remotiores transmarinos fama hæc primùm, scripta deinde ipsa advolaverint. Cum autem de Trinitatis Myſterio, quod est Christianæ caput Religionis, disceptaretur; & indies, non sinè fidei periculo, invalesceret contentio illa, expectabamus impatientissimi, dum interveniente tandem superiorum authoritate error veritati cederet. Bellis tamen curisque distracto aliis & Rege & Regno, libero Marte inter Theologos Athletas pugnabatur. Prioris nomen Sherlocius est, Cathedralis S. Pauli Ecclesiæ apud Londinenses Decanus, Legumque illic nobilissimi Collegii ex Sacerdotali officio Magister. Ignorari enim cum nollet, statim ex ipso libri titulo Dignitatem sequæ ipsum apertissimè indicavit. Posterior autem celati voluit quidem, proprio non indicato nomine, sed inani (ut refertur) modestiâ. Vix enim potuit vel ad horam nesciri, itâ & sermone & ingenio cæteris distinguitur. Inter eos unde orta sit pugna, dicam.

P R O E M I U M.

dicam. Scripserat Sherlocius pro reali Personarum in Deo Trinitate contra Socinianas objectiones. Ratius enim nullum dari posse illius realitatis solidius argumentum, quàm ex distinctis tribus in Deo Mentibus & Substantiis, eas multiplicavit distinxitque, nec mirùs quàm Personas. Aliquot post menses vidi hunc ego librum; transmissi enim ad me illius solent, qui notæ sunt distinctioris. Et hoc jampridem curavi, non modo propter aliquantulam meam linguæ Anglicanæ peritiâ, partam illic olim peregrino mihi; sed ob ingentem apud nos, meamque præsertim Anglorum Doctrinæ opinionem. Laudavi in libro sat multa; hoc enim ex Origene haberi videtur Auctor iste; quòd, ubi bene, melius nemo; ubi male, nemo pejùs. Incidi tandem in tres illas distinctas & Mentis & Substantias, quo præcipuè errore scateret ubique liber; quanquam & aliis pluribus istque pessimis. Nòram satis eam non esse Anglicanæ Ecclesiæ fidem, in hoc nempe summo Articulo (ut & in cæteris) orthodoxam, puram, integerrimam, quantum ex veteri meâ observatione intellexi; unde & amplius mirabar tantum illinc errorem produsse quem in ipsa 39 Articulorum expositione damnatum pro hæretico legeram, & Tritheitis imputatum; quem & non ita pridem capitali dignum supplicio Helvetii judicaverant, extirpantque nuperrimè Batavi renascentem, arbitrati nimium hoc monstru genus, ni in ipsis pereat cunabulis, futurum statim Christianis plurimis exitio; tam citò vires obtinet, ac late serpit & grassatur; quod tristi etiam experimento comprobatum multæ paulò post renuntiârunt literæ: nec tamen obstitēbatur malo. Est enim loci ingenium hoc, ut Anglis licet ardentior nemo in pugna, ad pugnam nemo lentius veniat. Nos autem, naturâ iracundiores, moras istas vix ferebamus; & quamvis à pericula remotissimi, hæc ipsâ periclitantiâ securâ tranquillitate

P R O E M I U M.

guillitate terrebat, non mediocriter. Quare & nobis
 sapius, mens, fuit atque consilium, in arenam istam de-
 scendendi, scriptaque aliquo procello occurrendi ingruen-
 tibus. Sed ex nostrâ tantæ apud Anglos ipsos & fidei &
 ædificationis reverentiâ, calamum irasque (ægre licet) diu
 repressimus, cum huc opportunè tandem transmissæ sunt
 Animadversiones illæ, quatum Autor alter ille Theoto-
 gus athleta, & Animadversoris hinc nomine ubique ce-
 leberimus, quamlibet ignotus suo. Revivuit mihi ab
 hac lectione animus, pristina dejectus alia; moramque
 omnem abunde compensavit elegantia operis laude quacun-
 que clarissimi, exceptis fontasse hic & illis stricturis qui-
 busdam gravitati argumenti Authorisque dignitati mi-
 xus (ut nonnullis videtur) respondentibus, quanquam
 meritissimè illis & sale ingeniosissimo plerumque conditis.
 Solabatur interea oppressum hoc pondere Sherlockium opi-
 mus Decanatus recens in ipsum callatus. At verò ne au-
 ctis tantopere & honoribus & divitiis, famæ tamen suæ
 detraberetur plurimum ex Adversarii libro, tot tantisque
 acclamationibus celebri, alium edi curavit ipse, in suam
 errorisque sui defensionem. Cui præter fallacias &
 convitia nihil insigne fuit, defuit nihil præter fidem
 atque rationem. Opus tamen suum miratus ipse, miser-
 usque Adversarii, adeo sibi triumphisque suis plande-
 bat miser Thrase, ut hinc & plausus & ovationes non sine
 risu audirentur; sed neque sine lacrymis: repetita enim
 toties Mentium istâ Substantiarumque Trinitate, mo-
 taebantur ipsi, ne tandem apud incautos lectores periret
 sua Deo Unitas, ter illic multiplicatis Divinis omnibus.
 Quæ hæc timerentur, prædit novus Animadversoris li-
 ber, cui Trinitas inscripta, & hac Defensionem De-
 fensamque istâ ludibrio exposuit, istâ perdidit, ut nul-
 lam Sherlockianis triadibus spem ulterioris præsidii re-
 liquisse videretur. Quamodram postis utrinque armis
 jam

. PROEMIUM.

jam à pugna cessaverant pugna Duces, victus aequè ac Victor; tametsi gregatiorum adhuc militum non infrequens erat ex alternis castris velitatio: sed post Ducum ipsorum certamina, vix alia usquam spectari contingebat. Quis igitur hunc finem fuisse belli non jurasset? Ecce tamen recrudescere subito visum est; quod enim nova Trinitatis Dogma è Libris jam legebat nemo, coacti sunt omnes audire ex pulpitis; Impune ex multis quidem, ubi Bereenses pauci Auditores, qui ex fidei regula litem intentare ausint Concionantibus, ob nimiam scilicet plebis vel indulgentiam vel ignorantiam. Sed accidit, casu certè Trinitati Sherlocianæ infelicissimo, ut & Bereæ (Oxoniam dicere volui) resonaret tandem è Pulpita, necnon audiente Academicorum concione frequentissima, ipsis etiam & Procancellario & Episcopo praesentibus. Quantum inde murmur excitatum, turbæ quantæ, quanta omnium indignatio, non modo testatur convocatus hæc de causâ cujuscunq; Collegii Rectorum Censura; sed & Decretalis, quam hæc præfixi, sententia, ut ad me verbatim ab illo Tribunali nuperrimè transmissa est. Quo accepta autem gaudio solus ipse noverit, qui & mærorem antè ex non acceptâ, expectatâ licet tam diu, utrumq; Mentium debitâ jam pridem Dogmati: Fuisse hæc statim gaudii hujus mei participes qui & mæroris fuerant. Acclamatum est Oxoniensibus nec dubium erat quin brevi judicium illud auctoritate superiori, si opus esset, confirmaretur. His non potuit Sherlocius non terreri, Author Dogmatis præcipuus; ferui enim scio quis patenian metuat, & atrociter damnato jam & præ se dompando atrocius. Ludero quidem cum Animadversionibus licuit, his etiam ad ignominiam flagellatorum Decretis autem cum Anathemate, nemo sanus ludit. Sed quid agat? Quod se martat, erroribus jam fulminatis, fortè & cum illis intra paucos dies, fulminandus ipse. Alius qui

P R Æ M I U M.

vis & Modestior & prudentior nonne respuisset? Respi-
 piscenti enim tuta omnia; etiam à fulmine aut vibrato
 aut vibrando. Atea non solet esse Hæresiarcharum in-
 doles; mordent lapidem, quo percussi sunt; retorquent
 in Iudices Sententiam ipsam. Prodit, prodit citò De-
 creti Oxoniensis modesta Examinatio, quæ à capite ad
 calcem modestiæ nihil præter inscriptionem habuit. Vol-
 vi Libellum; etiam atq; etiam revolvi, magis atq; ma-
 gis irarum impatiens, audaciam ubiq; miratus hominis,
 (dixissem Latinius impudentiam) nec potui me ita con-
 tinere, quin & cum ipso (Academiæ non solum, sed Tri-
 nitatis præsertim causâ) expestulaturus, has quæ se-
 quuntur mitterem ad eum Epistolas, quibus, quàm mo-
 deste licuit irato, examen refero examini. Neve pri-
 vatim ea sibi legat, quæ utilitati scripsi publicæ, cura-
 tum est (absente me tamen) ut ex prælo potius in manus
 omnium evolent, quàm in privatas per Tabellarios.
 Quid enim scire potest utilius, quàm id ipsum in quo er-
 ratur periculosius? Ex hoc uno nempe mysterio bene
 (ut res fert) intellecto vel malè, cæterorum fidem sub
 Evangelio veram habemus aut falsam. Quapropter, ut
 hinc erraretur primum, totis tentaverunt viribus Ec-
 clesiæ hostes, totiq; pariter ejus Defensores, ne errare-
 tur. Judæos inter & Paganos Christiani obsistebant me-
 dii: pluralitatem in cultu ferre Judæi non poterant,
 Unitatem Pagani: Christianus utraq; placuit, unitatem
 nimirum in Trinitate, & Trinitatem in Unitate colenti-
 bus; unum quidem Deum, sed tres Personas; tres Per-
 sonas, sed Deum unum; Monadis & Triadis servatâ pa-
 riter religione. Humani autem intellectus captum am-
 nem cum supra modum excederet mixtus iste Unitati nu-
 merus, facile fuit Judæorum Sophistis tras illas Perso-
 nas in unam contrahere, quæ cum diversas sustineret
 Personas, hoc est, aut provincias aut officia, modo Pa-

P R O E M I U M.

rer diceretur, Filius modò, modò Spiritus Sanctus.
 Etenq; errorem promouit olim plurimum Allegariis si-
 guisq; innumeris suis Mysticus Origenes, incaute magis
 quam hereticè. Hausto hinc alii veneno Trinitatem No-
 minatam istam ex instituto professi sunt. Prior Noctus
 quidam, Sabellii Magister, deinde ipse discipulus, Ma-
 gistròs; longe audacior; unde & ab eo litus erroris pro-
 fessores Sabellianos vocat distorta. Speciem religionis
 maximam præ se ferebat hæc hæresis. Unitatem enim
 Dei contra Paganizantes defendens, nullum ex tribus
 Personis offerebat pluralitatis offendiculum, tenq; et-
 for metuendus magis, quòd erroris inde minor suspicio.
 Ex Scripturis tamen apertissime confutatus est. Ubi-
 tuncq; illasa Dei Unitate, realem Personarum distinctio-
 nem Processiones ipsæ, Relationes, Missionesq; quasi digi-
 to demonstrant. Quis enim a seipso procedat, ad se re-
 feratur, mittatq; seipsum Sed multis Orthodoxe contra
 Sabellianos tunc disputantibus idem accidere visum est,
 quod Sherlicio nuper contra Sotinianos. Ut probarent
 enim evidentius Personarum distinctionem, non contenti
 oppositorum argumentis, diuersisq; Subsistendi modis,
 cuiuslibet Personæ suam tribuerunt distinctam Naturam,
 ita ut Pater, Filius, & Spiritus Sanctus non differrent
 minus quam tres aut Angeli aut Homines. Quod si re-
 vera ita esset, nullus Sabellio relinquereitur effugiendi
 locus; nec amplius de Personarum distinctione apud suos
 unquam ambigeretur. Sed periculosa semper est nimia
 probatio. Actum est de Unitate cum Trinitate huius-
 modi; quæ si Naturarum, ut & Personarum, non possit
 etiam & Deorum non esse, ratio, ut & Fides, hoc e-
 vincit. Placuit tamen Naturarum distinctioni, pernicio-
 se quantumlibet, addidisti pertinaciter Arius, & cum eo
 ex suo Nomine Ariani omnes. Inter utramq; hæresim
 ita distrabebatur temporum illorum Ecclesia, ut nec Deo

Trinitatem

P R O E M I U M.

Trinitatem alii relinquerent, nec Unitatem alii. Tantus autem utrinq; (quasi inter duas Syrtes) periculis, nulla nisi in generali Concilio adversus naufragium quaesita salus. Opportune sub Constantino magno ista contigerant, unde & facilis apud Nicæam urbem Convocatio tanta; sed nec sola hæc medendis malis providit Synodus. His quoq; tunc & intra & extra Synodos providere Patres, Sanctitate, ingenio, doctrinâ si qui unquam clari, totiq; etiam nunc Orbe Christiana celeberrimi. Decebat illa tempora, illos viros, quaestionis tanta inter extremas utrinq; hæreses deliberatio, explicatio, solutio. Contra Sabellium reali Personarum Trinitati tam sapienter prospectum est, ut hinc pro suâ Naturarum Trinitate nihil invenerit Arius, quod objiceret; vicissimq; adeo prudenter adversus Arium Divinæ Naturæ Unitati consultum etiam fuit, ut inde Sabellius unam solamq; in Deo Personam inferre non posset. Sic ex utraq; parte frustratis hostium insidiis decretum conciliorum; maturissimo definitum est, Unitatem in Trinitate, Trinitatem in Unitate & credendam & colendam. Quæ definitio ita placuit, ut ab illis temporibus ad hæc usq; nostra vim suam inviolatam servaverit; quicquid pro Sabellio alii aut alii pro Ario sæpe contenderint, nuncq; etiam contendunt. Eorum auxit, angelique (vereor) numerum, ultra quàm putet (forteq; & optet) ille Spherolocius, Divinarum aucto Mentium numero substantiarumque. Præter enim quos jam Magistro peperit Dogma illud Discipulos, Orthodoxæ Trinitatis hostes, metuendum videtur ne & sectis aliis Magistrisq; non melioribus plures pariat; cum à rectâ huius Mysterii fide proclivis undequaq; pateat fuga, aut facillima saltem aberratio. Unde mirum non est Antitrinitarios ita sobolescere, totiq; contrariis dividi Erroribus. Nulla jam errantium hominum turba frequentior; hæc si modò Antitrinitarii voce (ut re-

PRÆMIUM.

ipsâ sonat) hostem Trinitatis quemlibet intelligamus ; sive Trinitatem neget, aut mutet in aliam. Hanc ultimam Judæi negarent soli, soli Turcæ, qui ut Deum unum, ita & unam solâmq; in Deo agnoscunt Personam! Minus vix negant, qui ex Christianis nominalem tantum cum Sabellio asserunt ; Deistæ præsertim qui apud nos & vocentur & sint ; nullam nisi existentis cujusdam Dei professentes religionem, nec à Turcis Judæisq; alieni magis quàm ab ipso Sabellio. Licet autem Antitrinitarius propriè nemo sit præter hætenus memoratos, utpote Trinitatem negantes, Deum confitentes tamen ; quidni & Antitrinitarii dici quoq; possint, quotquot, non omni quidem Trinitati, sed Orthodoxæ adversantur, eam omnino in aliam transmutantes ? Ex iis notissimi fuere olim & Eusebiani & Ariani, qui ne Sabelliani fierent, non minus in Deo Naturas quàm & Personas distinxere ; soli tamen Patri summum & numen & imperium adscribentes : quâ Filium inter & Patrem inæqualitate eos negabant esse consubstantiales, utriq; non distinctam modò, sed & diversam assignantes Substantiam. Quapropter Conciliis curæ præsertim fuit, ut Patri Filius ὁμοούσιος haberetur, nec minus saltem ejusdem cum eo Substantiæ quàm Abel cum Adamo ; quod noluerunt tamen ita dictum, quasi non major esset Divinæ Naturæ Unitas quàm Humanae : Sed quia majore adversus Arium opus non fuerat, qui Naturâ diversum à Patre Filium, non distinctum modò contendebat esse ; proindeq; nec Naturâ sed Adoptione Filium ; nec genitum à Patre sed creatum. Prudentiæ igitur tunc fuit maximæ unitatem non urgere altioris perfectiorisq; ordinis, cum & vulgaris hæc perdendo Ario sufficere posset, Sabelliiq; cavillis alia pateret magis obnoxia. Quo cessante postea periculo sublimior hæc Naturæ Divinæ Unitas, Numerica nempe, ubiq; locum palam obtinuit ; & Specificæ damnata est tandem vel suspicio, Tritheismum

PROEMIUM.

Tritheïsmum quippe secum afferentis. Divina enim Natura cum Deus sit ipse, totidem sint oportet & Dij, quot & in Deo Naturæ. Quamobrem sequelâ territi adeo profanâ, adeo blasphemâ, & Arius olim, & nuper Socinus, non distinctam modò, verùm & diversam à Patre Naturam dedere Filio, eamq; ita degenerem, ita dissimilem, ita disparem, ut summa Deïtas, summum Imperium Patris solius sit, Filii verò & Spiritûs Sancti subalterna tantùm precariâq; Divina omnia: hoc est propriè loquendo, Divina nulla. Sicq; Errorem Errore mutantes, dum cavent illinc à Tritheïtis, discedunt à veris hinc Trinitariis; duâsq; potiùs Personas summæ Deïtati subtrahendas putant, quàm addendas naturas; Unitatis nimirum in Deo servandæ magis solliciti quàm Trinitatis. Ne autem hoc sibi exprobratum quoq; videret Sherlocius, contrariâ omnino incessit viâ. Trinitatis enim magis sollicitus quàm Unitatis, ne fortè tres Personas in unam Sabellianus aliquis confunderet, cuilibet Personæ distinctam assignavit Naturam; artèq; illâ, subtilis homo ingenii, nasutusq; Sophista, non unam modò servat Trinitatem, verùm addit & alteram, tres Naturas, uti & tres Personas pari religione & credens & colens. En Trinitarium! sed ubi quæso est Unitarius? Retorquebit scio, errore suo deceptus, nostræq; ignarus fidei; En Unitarios! sed ubi sunt Trinitarii? Adeò ei videmur realem neglexisse Trinitatem, solis (ut calumniatur) chimæris contenti, qui tres tamen Personas & reales & Substantiales (in Unitate quidem Naturæ) & credimus & colimus, universâq; nobiscum Ecclesia; hanc licet ad suas conetur partes trahere, suâq; Mentium Trinitatem ac Substantiarum (errore manifestissimo) Conciliis & Patribus imputare; unde non tam sibi quàm illis ab Academico Senatu illatam injuriam fronte quâ solet convitiatur: Hoc autem, vel ignorantia.

P R O E M I U M.

ignorantia, vel impudentia tantæ est, ut inultum ferri nec possit amplius nec debeat vel ab extraneo, quam nullâ præter suam ope, multò minùs meâ, indigent sententiæ vindicandæ suæ tam docti Judices; hæc sed ego indigebam opportunitate, ut meum erga eos, de me olim optimè meritis, significarem studium, animûmq; officii memorem: Sit licèt quæ me etiam moveat causa & dignior longè & sanctior, res ipsa Religionis tanta, Orthodoxæ Trinitatis defensio. Talem autem me defensorum habuerit, qualem Decretum Oxoniense Vindicem; utriusq; enim & causa eadem & idem hostis, isq; infensissimus; ad quem proinde si quid videar scripisse hostiliter; non deerunt quæ me plurima excusent; nam præter inversam tanti Mysteriorum fidem, & religionem; præter imputatum Conciliis, Patribus, Ecclesiæq; non Anglicanæ modò, sed & Catholicæ, Dogma tot nominibus execrandum; præter illam quoq; in Oxoniensis Decreti examine ironicam Modestiam; aliâq; hominis contumeliosissimi multò plura; etiam accedit hoc intolerabilis non calumniæ modò sed impudentiæ, quòd ab Animadversore tam egregiè castigatus, expulsus castris, ad internecionem victus, gloriatur tamen quasi victor, & triumphum petat; còp; præsertim falsissimo nomine, quòd ad incitas reductum Animadversorem, convitiis præliisq; inanibus fessum, tandèmq; animi, uti & viribus deficientem, ab arena fugisse mentitur, priorèmq; arma posuisse; sed & hunc ipsemet (adeo caret memoriâ) pugràsse tam longùn fatetur, ut pugnam non sustinens amplius, pedem retraxerit, non tantùm nihil reponens, sed vix ausus in Trithëmo, &c. belli hujus prosecutionem (si qua ipsiusmet confessioni fides)

Exam. p. 8. vel legere vocèmq; audire provocantis Adversarii. Scire debuerat quàm oporteat mendacem memorem esse. Optàrim & legisset & audisset

PROEMIUM.

audisset quæ illic docebatur. Haud peteret nunc ab Academicis Judicibus latæ sententiæ rationes, quas tantâ perspicuitate & doctrinâ exhibuerat ante sententiam ipsam Liber ille. Stultum est quærere quod ad manum est; nec patitur Judicum dignitas, ut quæ Judicii causa palam præterit typisq; mandata, eandem post judicium ipsum examinandam Reo præbeant. Si meas tamen legat Epistolas, intellexerit plûs satîs, hoc non fuisse temere damnatum, quod tot tantisq; nominibus demonstratur. Harum ergo Lectionem diutius cur moror ipse? Nunc, nunc legantur & profint; siquid, quod meum est, possit homini prodesse, cui nec profuere multò meliora. Lumini rebellem ità se præbuit!

A D

PROEMII

CA

A D

Modestum Oxoniensis Decreti Examinatorem, Theologi Trans-marini Modestior Epistola.

Durissimè quidem apud Populares tuos tecum agitur, Vir insigniter note; quem, post Animadversoris inclementissimi repetita flagella, Decreto statim Academico castigant inclementius: quasi parum fuerit vi rationum jam oppressum esse, nisi & Authoritatis pondus te contereret. Nonne mali plus nimis visum est, Doctrinam hanc tuam de *tribus in Deo Mentibus* tot tantisq; antea explosam fuisse argumentis? Cur etiam ut *falsa*, ut *impia*, imò ut *hæretica* damnatur feritúr; quodammodo anathamate? Haud potuimus nos (vel extranei) hæc & audire & legere, quin & vices doleremus tuas, mansuetudinemq; mirarémur. Alius enim præter te quilibet ignominiam passus ejusmodi, irarúm; impatiens, manibus dentibusve Decretum lacerasset, aut paribus retudisset contumeliis. Ipse verò, *Modesto* contentus *Examine* (si qua inscriptioni fides), Sententiam Judicisq; eâ, quâ soles Adversarios omnes tuos, verborum ubiq; lenitate demulxisti. Vix mitiores olim, vix humaniores, post suam in Synodis condemnationem, Arius Nestorius Eutyches Macedonius, aliiq; sui (Tui non dicam) similes. Ità contines te; ità, vel tantæ ultor injuriæ, decorum tamen scribendo fervas, debitamq; Authoritati reverentiam! Perlegatur Examen ipsum, occurrent passim, à capite ad calcem, nova illic & stupenda promissæ *Modestie* Specimina. Leve est, si quid exprobrari contigerit; in Acade-

miâ nimirum, eâq; florentissimâ, nesciri Grammaticæ rudiora Elementa; voces, eâsq; palam obvias, non intelligi: imò nec jura privilegiâq; sua; nullum ibi in Cœtû & convocando & convocato servari ordinem; temere ac imprudenter omnia fieri; quæ vera, quæ religiosa, quæ orthodoxa, ignorari turpissimè, ab ipsis etiam summis Rectoribus; nec ea tantum quæ Catholicæ contraria Ecclesiæ, sed quæ & Vernaculæ. Levius adhuc est quod & suggeritur, rationis eos vix fuisse compotes, cum Dogma damnarent tuum; Eos Rustici cujuscunq; Sapientiam vix assécutos; vixq; alienos à delirio, qui vel communi sensu in Décreto hujusmodi caruerint; Sileo multò plura, Examiner Modestissime, hæc; tantâ tuâ Modestiâ promissâq; Mansuetudine longè digniora. Silere autem quis possit singularem tuam erga Censores illos benignitatem? Quos ut ab errore purges Grammaticoq; dum ipse corrigis, ruis in pejorem, *Relativo* usus magis ambiguo; quasi inter utrûmq; [*eorum* scilicet ac *sua*] nil providisset Grammatica Medium, quod & Salvâ perspicuitate rem exprimeret Latiniûs. Sed quid ista moror puerilia? Doces eos Magister novus quod nemo (quem Sciam) antè docuerat, *Mentem* in Theologicis nihil jam habere mentis præter nudum nomen; vimq; (per te Dictatorem summum) obtinuisse *Personæ*, quanquam nihil minùs sonet.

Primus quidem *trium in Deo Mentium* Inventor non fueras: aliquid simile inter Paganos somniaverat Plato; Gentiliter quoque inter Christianos Valentinus Gentilis idem quodammodo senserat, nec impune, capite scilicet hinc damnatus. Ex hoc fonte manavit illa *Mentium Trinitas* in quosdam alios, à quibus & ad te pervenit ultimum. At invenisti prior *Mentis* in Personam transmutandæ Alchymiam. Ars ista opus omnino tuum est: nec aliunde veriùs glories, *Virum* te esse *εὐγενήν*. Quid hoc tamen profit, Nomenclator ingeniosissime audacissimeque, nisi & imponat *Authoritas* tua, ut vocum *ὁμολογεῖσθαι* arbiter, sitq; contra usum ipsum pro ipso met usu imperium tuum, & contra rationem voluntas pro ratione? Hanc ulterius artem cura ut invenias, & voti compos factus es. In tuam undequaq; *trium Mentium* Sententiam pedibus manibûsq; ibitur: currum triumphalem tuum volens nolens sequetur. Animadverfor ipse, toties olim clade super-

bus

bus tuâ : Nec mendicandum erit *Diploma Regium*, quo fulmen Academicum pereat ; nostris ipsis unguibus Charta Decretalis lacerabitur. Nervos igitur omnes huc intende ; rem expedi ; Sanciatur Lex, ut quodcunq; jusseris verba significant. At verò (crede mihi) hoc opus, hic labor est. Spe vanâ te deludit, quod exemplum affers, Nicænum Homœousion ; viderisq; nimis credulus, qui ex prospero vocis illius fato, idem & menti futurum omineris. Nata vox illa fuerat communi inter Patrem & Filium significandæ Substantiæ ; nec aliud quicquam vi originis, suâq; constructione manifestius indicat ; aut si quâ ex malignis Interpretibus obscurari potuit ambiguitate, trahiq; in usus diversos, saltem Concilii tanti Autoritas, Patrum consensus omnium, Universæq; per tot Sæcula interpretatio Ecclesiæ plus (ni fallor) valuit ad determinandum vocis hujus officium, quàm unus Sherlocius (ignosce comparationi) ad innovandum *mentis* significationem, quantovis Decanatu moléq; superimpositâ emineas. Nec existimes (ut te plus semel scripsisse memini) nihil præter coævæ Antiquitatis consecrationem *Menti* deesse, ut parem sibi ad usus novos vim obtineat, quàm aut Homœousion, aut vox alia quælibet, jam longâ invalescens consuetudine obtinuit. Adde quòd & *Mentis* nomen itâ diversam à *Personâ* induit naturam, ut ab arbitrio non ampliùs pendeat ; nec eam jam possit subire mutationem, nisi & mutato Religionis statu. Quis enim nescit (vel tolerabiliter Theologus) actum de Fide Christianâ fore, Subverso & Trinitatis & Incarnationis Mysterio ? Neutrum autem steterit, si, quod *Persona*, *Mens* idem significet : & ne hoc gratis dictum putes, mecum breviter expende, an conversâ *Mente* in *Personam* stare possit utrumvis Mysterium.

Prior expendatur Incarnatio. Nonne contra Nestorium tenemur credere unicam esse in Christo *Personam*, & contra Eutychen duas *Naturas* ? Neutrum autem tutâ fide quisquam crediderit, *Mentis* & *Personæ* officiis permistis, Synonymisq; vocibus. In Christo enim si unicam contra Nestorium dixeris *Personam*, unicam & *Mentem* dici oportuerit, ex Synonymiæ nempe hypothese, vocûmq; idem sonantium conditione. *Mentem* verò quisquis in Christo dixerit unicam, unicam & in eo voluntatem cogetur dicere, quæ *Monothelitarum*

fuit hæresis. Si autem duas in Christo contra Eutychen agnoscis *Naturas*, annon & duas in eo *Mentes* te coget fides agnoscere? At si duas *Mentes*, nonne ex hypothesi tuâ & *Personas*, quod erat Nestorianum? Itaq; nemo non videt quantum periculi, ex illâ *Mentis* & *Personæ* Synonymiâ, Incarnationis Mysterio impendeat.

Ecce & instat aliud. Si enim id quod *Persona*, *Mens* etiam in Deo significet, hoc idem & *Natura* significaverit, cum *Natura* & *Mentis* in Deo eadem omnino conditio sit. Totum enim quod essentialiter Deus est, *Spiritus* (seu *Mentem*) oportet esse; Deus nimirum (in ipsâ Scripturâ) *Spiritus* (seu *Mens*) definitur. Definitio autem naturam rei & explicat & quodammodo est; proindèq; & *Natura* & *Mens* voces in Deo sunt Synonymæ. Cum ex tuâ igitur hypothese hæc in eo omnia confundi necesse sit; quæ Naturarum in *Personâ* Verbi facta est Unio, factam eam fuisse oportet in ipsissimâ ejus *Naturâ*, quæ cum & Patris eadem numero sit, Patrem non minus factum hominem, imò nec passum nec mortuum minus sequeretur quàm Filium ipsum; quoniam Incarnatio fieret in re utriq; formaliter communi, si *Personam* & *Mentem*, ideòq; & *Naturam*, Synonymè in Deo ex Principiis tuis interpretaremur. An hujus Mysterii fides (rogo te) cum tot tantisq; hæresibus stare possit, quas tamen, ex *Mente* in *Personam* mutatâ, vides omnino sequi? Adde quòd hîc in uno tertio conjungi naturam humanam oporteat simul & Divinam; fitq; tertium hoc utriusq; Naturæ commune vinculum; quod quidem in rectæ fidei doctrinâ *Persona* Verbi est, terminus nempe inter utramq; Naturam medius. Tollit autem medium hunc terminum, tollit vinculum, tollit commune illud tertium, quisquis *Mentem* ex *Personâ* aut *Personam* ex *Mente* fecerit. Nihil enim remanet quod uniat, ubi præter Extrema eaq; infinite distantia nihil relinquitur: Nam si Verbi *Personæ* *Mens* Synonymè, ideòq; & *Natura* fuerit, apta quidem illa, non quæ uniat, sed quæ uniatur; aut è contra si Divina *Mens* seu *Natura* in *Personam* (ut jubes) mutetur, apta fiet, non quæ uniatur, sed quæ uniat. Nonne igitur ex hac tuâ *Mentis* & *Personæ* significatione mutuâ ruit funditus Incarnationis Orthodoxa fides?

Nec Trinitas fuerit heu! fecurior. quanquam enim periculum statim sui Deo nullum esse Tertullianus asseruerit, actum tamen de *Uno & Trino* videtur, si tua *Mentis & Personæ* admittatur Synonymia, mutuæque illa (cujus Author es) harum dictionum & conversio & prædicatio. Ubi nimirum, quæso, Dictator nove, locum sibi in Trinitate inveniet Unitas, (experiar hanc primum) si in Personas mentibus mutatis, idem qui Personarum, fiat & necessariò Mentium numerus, eadèque relativa conditio; nec mentium modò, sed & earum omnium quæ Mentis in Deo essentialiter Synonyma reperiuntur, quales Natura, Substantia, Essentiæque ipsa; Mens enim illic est hæc omnia. Quare & pro Mentium distinctarum numero, consequenter omnia hæc multiplicabuntur, facta quippe ex Absolutis Relativa. Quòd enim in Divinis tota penès Relationem vis multiplicandì sit, nemo ignorat, vel mediocriter Theologiæ doctus. His autem sic multiplicatis, quid in Deo superstes *unum*? non ipsa Deitas, non Deus ipse. Quodlibet enim cum pluribus aut Naturis aut Substantiis aut Essentiis aut Mentibus *unum* esse omnino repugnat, nisi complexa quadam unitate quæ ex partibus junctis coaluit, ideòq; & ab Ente simplicissimo (qualem Deum esse constat) alienissima. Vide quòd discriminis Unitatem Dei compulit *Mens in Personam* (te artifice) mutata. Quin etiam hinc tuta non est ipsamet Personarum Trinitas: cum enim Dictiones illæ in Lexico tuo idem significant, eadem erit *Personarum* computatio quæ *Mentium*. Tres autem Mentes in Unam si aliquando (cum te Multiplicationis tædet) contrahis; nonne & pari jure, quoties libuerit, ex tribus Personis una conflabitur? Quæcunq; ergo reverà in Deo multa sunt, fient *Unum*; si jussèris; & quodcunq; in eo reverà *unum* est, fiet *multa*. Tantæ virtutis fuit illa *Mentis & Personæ* in eundem sensum conjunctio! ità ut in posterum hac arte tua pro arbitrio vicissim negaveris, vel Deum Unum esse, vel esse Trinum; quo quid Trinitatis fidei perniciosius? quam nemo integram servaverit, nisi Unitatem in Trinitate ac Trinitatem in Unitate inconcussam teneat, constantèrq; adoret.

Ex præmissis igitur patet manifestissimè, haud minùs Trinitatis quàm Incarnationis Mystèrio novam hanc tuam Nomenclatura-

menclaturam adversari; pariterq; in Religione confundi omnia, ubicunq; ista *Mentis* & *Personæ* admittitur confusio. Quis enim ordo Religioni servetur, ubi Deo nec ullus, vocibus his permittis? Ordinem tollit, qui distinctionem: nec in Deo superest distinctioni locus, si *Mens* & *Persona* in unam eandemq; coaluerint significationem. Promiscuè cum Subiecto suo Relationem concipies, Personalia cum Essentialibus, & Communia ipsa cum Propriis. Quicquid namq; intra Deum est, cum vel *Mens* vel *Persona* sit, nisi hæc ab illâ distinctè concipiatur, *Mens* est quod totum concipis, quod totum *Persona*; omnia *Subiectum*, omnia *Relatio*; *proprium* quidlibet, quidlibet *commune*; Chaos undequa; indigestum; Incertum Ens, anceps, ambiguum, quod nescias an *Mentem* dixeris aut *Personam*, ex te scilicet indiscriminatim utramque. At verò credisne pari dicendum Orthodoxiâ, & Deum *Mentem* esse, & Deum esse *Personam*? Mentem si dixeris, Catholicus es; si *Personam*, Sabellianus. Utrumlibet dici tamen oportuerit, admisâ *Mentis* & *Personæ* conversione mutuâ, & quam urges æquipollentiâ Synonymiâque. Quanta autem in adversum pugnent (nisi sis omnino rebellis lumini) facile videris. Deus, qui tres *Personæ*, non una *Persona*; *Mens* tamen una, non tres *Mentes* (nisi à te tuisque) prædicari solet. Quem enim rectè per unam mentem, per tres ineptissimè designavero; uti è contra, quem rectè tres dixerim *Personas*, unam dixero ineptissimè: Nam si Deus *Mens* est, quomodo *Mentes*? Si *Personæ*, quomodo *Persona*? An reconciliator tantus es ipse, qui hæc ita pugnancia omnino concilies, unitatem cum numero, numerum cum unitate, ac utrumq; ejusdem denominationis, Mentem & *Mentes*, *Personas* & *Personam*? At verò quæ difficilis tibi reconciliatio, per quem in Deo ipso *Mens* & *Persona*, reluctante quantumlibet sensu, idem didicerunt significare? Adeo ut conceptu præcisè uno eodémque hanc & illam intelligas, *Suppositum* & *Subiectum*, *completum* & *incompletum*, *determinatum* & *vagum*, quod *alicujus*, & quod *nullius* est, *incommunicabile* & *communicabile*, *modum subsistendi* esseque ipsum; quid plura? omnia dixi, *Personam* & *Mentem*. O subtile ingenium, vimque intelligendi acutissimam! O Theologum, te Philosopho dignum! præter quem nemo hætenus sapuit. Ex disparatis enim quis ante te

Synonyma

Synonyma constituerat? Eâq; Synonyma quorum tanta diversitas est, ut & quod de uno negetur, affirmari possit de alio; nec ad eundem rerum ordinem pertineant; aliudque in Deo *substantiam, relationem* aliud indicet; ex illo Deus præcisè sit *unus*, ex hoc *trinus*; hinc distinctissimè Pater, Filius, & Spiritus Sanctus; illinc simplicissimè Deus prædicetur. Mirabilem sanè novâmq; Synonymiam!

At verò (inquis) cum arbitrariæ sint voces, rerumque & animi signa omnino libera, quo jure quis prohibuerit eandem *Mentis* & Personæ nominibus Ideam affigi, vimq; consequenter utrique parem, significationemque prorsus Synonymam? Audi tamen quis prohibeat. Usus. Quo jure? Suo, Sermonis quippe tyrannus & arbiter; cui tu ipse, tantus Dictator licet, oportet pareas, si modò & loquens & scribens vis intelligi. Pari enim successu pro albo nigrum diceres, pro Patre Filium, aut alia hujusmodi vix magis quàm *Persona* & *Mens* invicem pugnancia. Neque toties inculca nobis Nicænum *ὁμοούσιον*, quod præter receptum ab Orthodoxis sensum in varios quidem diversissimósq; usus ab aliis distrahebatur. Ad propositum quid hoc enim? Disputabatur tunc temporis de voce, vix adhuc & natâ & notâ, quæ variis idcirco tentanda fuit interpretationibus, antequam de verâ & certâ constaret. Nihil autem habes ejusmodi, quod *Menti* in *Personam* mutandæ patrocinetur: *Mente* nihil *Mentis*que voce aut antiquius aut notius, nec illi cum *Personâ* commune quicquam apud Theologos. Deleri faciliè non potest vetus imago soni tristissimâq; significatio, præsertim ut nova substituitur, hæcque alienissima. Quid huc igitur contulit repetitum ad nauseam Homouousion illud? Abstinuisses omnino ab ineptissimâ comparatione, si Animadverforis & consilio & operâ uti libuisset. Utere tandem; & eo quo scripta sunt animo, sua quæso meâq; etiam legantur; nam & quæ breviter ego, & quæ fusiùs doctiùsque ille, plus satis (nisi indocili) suffecerint, non modò ut similitudinis percipiatur absurditas, sed & suâ *Menti* relinquatur significatio.

Veniâ tamen dignus vidèris aliquâ, dum in hac disputatione vis pro *Personâ* pertinaciter *Mentem* usurpari. Nil enim occurrit commodius, ad quod in istis confugas angustiis: tres namq; in Deo *Mentes* quis ausis negare, si modò *Mens*

& *Persona* idem omnino significant? Spe autem semel eversa hujusmodi effugii, tum quò te vertes haud faciliè prospicio, nec faciliùs fortasse prospicis ipsemet. Hinc urges totis viribus (& ad fastidium) synonymiam istam; sed caduco innixus fundamento, inani te labore fatigas. *Mentem* pro *Personà* nemo feret; non quòd *Persona* in Deo quælibet à *Mente* ut *Res* & *Res* aut distinguatur aut differat; Mens enim & *Persona* Patris reipsà unum omnino sunt, ità & Filii, ità & Spiritùs Sancti: Nam etsi *Personæ* inter se realissimè distinguantur, quippe quæ ex adverso sibi invicem per mutuas relationes suas oppositæ; nulla tamen est in Deo *Mentis* & *Personæ* multiplicata Entitas, cum illic omnia Ens indivisim unum sint, hocq; simplicissimum, quapropter & expers veræ cujuscunq; compositionis. Ubi autem omnia sunt unum (unitate adeo perfectà,) *Mentem* & *Personam* aliud reverà & aliud esse, prorsus implicat. *Mens* illic est necessariò *Persona*, & *Persona* *Mens*, ubi quicquid reperitur unum perfectissimè infinitumq; est: neutrum enim ità esset, si vel compositum vel multiplex. Hinc, sed tantum hinc, nulla in Deo est *Mentis* ac *Personæ* distinctio, identificatis reipsà Divinis omnibus, & in simplicissimam (quæ Deus ipse est) coalescentibus unitatem. At verò hujusmodi Unitatis perfectionem comprehensionemq; infinitam quis præter Deum ipsum unà & simplici intellectione capiat, comprehendat, imò & cognoscat mediocriter, nulla cum detur inter *Objectum* infinitè perfectum finitamque facultatem proportio? Ignoranda igitur nobis quæcunq; Dei sunt, vel distinctis inadæquatq; intelligenda conceptibus. *Iustumne* illum eodem concipis quo *Miserieordem*, *amare* prosequentem & odio, *mansuetum* ac *iratum*? Eodemne Filium quo Deum, aut quo Patrem? Si verò nemo nostrum par est istis conatibus, an *Mentem* illic & *Personam* ipsissimà conditione sua ità discrepantes uno eodemque conceptu satis intelligas? Eâne tibi vis cogitandi, eâne imaginandi fælicitas, hocne acumen, ut uno intuitu simpliciq; ac indistincta imagine res percipere possis adeo distinctas, præcisq; suis diversissimas rationibus *Commune* & *Proprium*, *Ab-solutum* ac *Relativum*, *Essendi* rationem & *Subsistendi*, *Mentem* nimirum & *Personam*, *Ternario* hanc in Divinis celebrem numero, illam *Unitate*; hincq; ità diversas, ut ipsemet tribus his

in Deo *mentibus* unitatem serves aliquam, *Personis* quamlibet neges? Licet enim, *tres mentes* illas unam (complexè saltem) credasq; doceasque, *tres* tamen *Personas* nullibi ad unam ex professio contrahis, nec velles (ut opinor) sciens contrahere. Quæ si sola esset Mentis ac Personæ differentia, hinc satis inter eas synonymiæ tuæ periret ambitio, nullq; *Mens* pro *Personâ* alio jure diceretur, nisi quo Decreti Oxoniensis Examen inscripsisti *Modestum*; opusq; aliud, *Trinitatis Vindicationem*. His liquet titulis, quantus sis Rhetor, & Elegantiarum Antonomastice peritus.

Quibuscunq; autem Decreti Anathemata convitiis repressa fuerint, ne vel ipsi indignentur Judices; pudori simul & dolori dandum est aliquid. Non unum percussit te fulmen; obruere multa: *Falsitas* objecta est, *Impietas*, *Hæresis*, hæq; dilectissimo *Dogmati*, & hinc autoritate Publicâ damnato: An ita impune ferat Examinator quisquam vel te *Modestior*? isq; præsertim qui non modò convitiis, sed & argumentis contra Decretum ipsum Senatûmq; Academicum prodire armatissimus potuit; convitia ômitto, quæ nemini plus nocent quàm Inferenti; ad argumenta, totus veniam, sed *modestiori* examine; quo nec opus erat, meisq; solutionibus, si vel legisses (ut decuit) Animadversorem. Legi te ipse accuratius, qua propter & in refutandis rationibus tuis eam ferè sequar Methodum quam in opponendis secutus es, Primò communibus, deinde propriis. *Communes* dico, quibus dogma tuum ab imputatâ culpâ quâlibet pariter excusas, (*hæreseos* non minùs quàm & *falsitatis* & *impietatis*) *Proprias* autem, quibus sigillatim & à singulis.

Hæc Primùm igitur *communi* uteris defensione, nullam scilicet quibuscunq; hujusmodi criminibus damnari debuisse verborum formulam, quæ sensum nullum aut necessariò aut evidenter *falsum*, *impium*, *hæreticûmve* contineat, quæcunq; fuerit vocum novitas & periculosa interpretatio; quantumvis etiam publicâ autoritate careant. Concedantur, (si vis) gratis tamen, hæc tibi omnia. Sed an melior inde trium illarum *Mentium* aut causa aut conditio? Nihilne *falsi*, *impii*, ac *hæretici* in istâ loquendi novâ formulâ, *Tres* scilicet *sunt in Deo distinctæ Mentes*? Tritheïsmum quæso consule tibi hinc imputatum; quid *falso*, quid *impie*, quid *hæretice*, dici potuit apertius, si qua Authori fides, ut & sigillatim suis infra locis

demonstrabitur. Imò & hætenus patet ex hac ipsa defensione rita damnandum quocumq; isto crimine dogma illud tuum. O miseram igitur defensionem, quæ te perdit, & Decreto quovis atrocius!

Neq; formulam istam felicius honestiusq; ibidem excusas, cum ne vel ullam, quæ faygre videatur hæresi, esse hoc nomine vitandam doces aut rejiciendam, dummodo fides Catholica securior inde possit fieri; quod & familiaris tui *Homœou- lion* Exemplo eâ quâ soles demonstras paritate. Nescio an te usquam, sed me ubiq; pudet, conferri toties vocem hanc sanctissimam utilissimamq; cum profanis & pocius. Nulla olim fuit aptior quæ contra Arianos Trinitatis fidem stabiliret quàm illa ipsa, quæ Patris & Filii una eademq; significaretur substantia; tribus autem tuis in Deo *Mentibus* sæpe jam audisti quam periclitetur illud mysterium. Verum tamen quia semper licuit, ad explicandam firmandamq; fidem, verbis etiam nti nusquam Biblicis; hoc neq; tuis denegandum putas, quantumvis & obtenebrent fidem & concutiant. Aptioribus non carebit, spero, si unquam indigeat; licetq; meliora tuis exco- gitaret nemo, saltem nec ullus pejora. Quæ fronte igitur di- ci posuit, haud minus ad detegendum impugnandumq; ætatis nostræ *Sabellianismum*, prædesse *tres illas mentes* quàm ad ver- sus Arianismi insidias Nicænum quondam *Homœou lion*? amo- ve, quæso, comparationes ejusmodi, nulla nempe aut exosa aut iniqua magis.

Ac verè parem aliunde vindicas & Nicæna & Tuæ formu- læ auctoritatem, hincq; potissimum, quod licet utramq; scri- ptura nesciat, utramq; tamen suis pariter confirmet Oraculis. Hic fateor, Bone Vir, vix me contineo. An *tres tuas in Deo Mentis* eâ unquam ex Bibliis omnibus perspicuitate probes, quâ ex iisdem suum Patres *Homœou lion*? Nonne apertissime indicat scriptura ex æqualitate Filium cum Patre, ex utriusq; circuminceptione, ex suis ipsis nominibus, innumerisq; humi- modi argumentis signisq; certissimis, utrumq; *eiusdem* esse sub- stantia, *Homœou lion*, scilicet? An autem ullibi, vel tantillum, insinuat *tres* esse in Deo *distinctas mentes*? Num forte cum eum singulariter vocat *spiritum*, aut cum ubiq; *unum* verè Deum prædicat? Aut cum illic Christus ipse asserit se & Patrem *u- num* esse? aut cum apud Johannem sic legitur, *tres sunt qui testimonium dant in Cælo, Pater, Verbum & Spiritus Sanctus*; &

bi tres unum sunt? Non est tamen (ut statim de tribus aliis dicitur) sed *in unum*, sed *unum*; quod unitatem Naturæ, proindeque Mentis, arguit simplicissimam. *Trinus* igitur in Deo *Mentes* paribus è Scripturâ probantur testimoniis ac Homœousion? Cave (si sapias) ne impofterum, disputaturus à *Simili* tam *abſimilia* ſimul conſeras.

Huic tamen *trium* in Deo *Mentium* aſſertioni faviſſe præſumis Orthodoxos Patres, ſaltemque hinc non eſſe ab iſſis diſſonam, & Catholicæ contrariam Eccleſiæ; quod in Decreto pars etiam Cenſuræ fuit. Patres (quaſo) profer qui *tres* illas *Mentes* aperte doceant; ſi non conceptis terminis, ſaltem æquipollentibus; & ipſe tecum iniitâ conſeſtim gratiâ damna- bo qui te damnaverunt. Anne Auguſtinus? Quem his induxiſti loquentem verbis; *Pater eſt Spiritus, Filius eſt Spiritus, Spiritus Sanctus eſt Spiritus*; non multi tamen *Spiritus* ſunt, ſed *unus Spiritus*. Quem ex Patribus teſtem induces alium, quâ- ténâ in Deo *Mentes* enumeret? Athanaſius ſortè, qui in Tri- unitate *Perſonali*, eſſentiali ubique proſeſtor Unitatem. Pro- ſer ex Latinis Patrem ullum, ex Græcis proſer, qui tecum in illâ *Mentium* multiplicatione quocunque modo conſentiat; niſi inter Patres numeraveris Valentinum illum (tam Re quam No- mine) Gentilem, aut Gethradam, Gentilitatis ejus pro- reſtorem, Reformationisq; hoſtem virulentiffimum; aut Cur- cellæum quendam, iſtiusmodi hyper apud Batavos infamem erroribus. Tuos ecce Auguſtinos & Athanaſios; Tuos ecce, non modò Patres ſed & Patriarchas, *triumque* tibi in Deo *Mentium* Authores præcipuos. Et id ad opinionem omnino Ca- tholicam plòs ſatis fuiſſe ſiſſe concedis; quicquid veterum do- ctрина Patrum diſſentiat, totuſque ex adverſo reclamet Ecclē- ſiæ Authoſitas.

Imò & miraris *tribus* illis in Deo *Mentibus* offendi quem- quam, quaſi Tritheiſmum inferrent; aut ad Dei Unitatem pertineret ejuſmodi diſputatio. Sanſne es, qui hæc objicis? Nihil ergo periclitatur Unitas, admiſſo numero, hæcque ejus- dem denominationis; tota eſt cum deſtruitur tota, eadem cum una vel tribus *Mentibus*, quaſi *Mentium* Multiplicatione haud magis quam Perſonarum ipſa Dei Natura multiplicaretur, cum naturam illam *Mens* conſtituat, *Perſona* tamē re- ſerant. Hinc viſes quid *trium* in Deo *Mentibus* cauſam hære- aus juveris; quid opinionem tuam tot argumenta promove- rint;

rint; & animus *falsa, impia, & heretica* videatur. Sed difficile fuit tanta simul excusari: cedet fortasse res tibi melius, cum nunc singula defendes, propriisq; suis rationibus quælibet. Experiamur.

I. *Falsitas*, quod primum dogmatis tui vitium objectum est, primam quoq; in defensione obtinuit partem: Sed à me vix obtineo ipse, quin tecum hic expostulem, qui statim à limine cespites, errorèmq; excusas alio, hujus & toties ab Animadversore monitus. Tres nempe dari in Deo *Mentes* maximè hinc probas, quod *Persona* in Trinitate quælibet *Mens* (ut ais) distincta sit. Dictum autem hoc gratis, petisq; parum Logicè, principium; dum id supponis ab initio, quod totius Disputationis ipsissima quæstio est. Nam quis in Deo tres negarit *Mentes*, si ex confesso quævis illie *Persona* *Mens* distincta haberetur? Nonne hinc tres *Personæ*, quod sigillatim distincta quævis? Subjectum enim sum distinctio multiplicat; ut si quælibet *Persona* distinctus crederetur Deus, non pauciores numerarentur Dii quàm *Personæ*. Pro concessio igitur habes quod maximè probandum fuit, *Personam* nimirum in Deo quamcunq; *Mentem* esse distinctam; hoc enim negat quisquis Orthodoxè sapit. *Persona* quidem distincta quælibet, non modò distincte *Mens* est, verum etiam (si vis) *distinctissime*; at verò non *Mens* distincta; tota quippe hic distinctio in *Personam*, non in *Mentem* cadit, cum ex parte Subjecti se teneat, non Prædicati; ut ex ipsa propositionis conditione satis ipse intelliges, non dicam, si Logicè quicquam sapias, sed velis sapere: Multa scilicet non possumus, quia volumus; hocq; præsertim sectarum Principulis accidere solet. Meliora tamen de te sentio, ut qui potius ex infirmitate erres quàm ex voluntate. Id autem manifestum fiet si ab errore ad veritatem animo tandem docili respicias, nec minis post lectum in re Theologicâ tuum Animadversorem quàm Authorem nuper alium in Politicâ; ut non semel de te dictum fuerit, *O quam mutatus ab illo!* Nunc fortè quidem Beneficio minori, sed non Laude. Laus nulla Augustini major quàm ex hujusmodi retractatis erroribus. Vinci nobile est victrice veritate; turpiter vinceres, si pro mendacio. Ne te pudeat Dogmatis falsitatem agnoscere, quod defendere rationibus nequeas nisi falsissimis. Ut autem fraus illa securior lateat, involvis eam multâ veritatis specie, quæ nihil ad rem nisi ut decipiat

decipiat. Tecum fateor Dei filium Deum esse, Substantiale verbum esse, Substantialem Patris Sapientiam, Mentem infinitam, Spiritum infinitum. Tecum etiam fateor Spiritum Sanctum Deum esse, Spiritum æternum, Mentem æternam infinitamq; sicut & Patrem ipsum : Sed quorsum hæc omnia, nisi ut cautius inferatur verbum, quod veneno suo totam illam inficiat Orthodoxiam ? Rectè omnino dixeras Personam in Deo quamlibet æternam *Mentem* esse, atq; infinitam, cur & *distinctam* addis, inò & quasi ex confesso mutuamq; Partium concessione ? Extra enim controversiam omnem supponis Personam in Deo quamlibet *Mentem* esse *distinctam* : tres tamen negari quidem mentes, unamq; asseri, sed loquendi more inter Catholicos potius quàm ipsa rei veritate. Quæso an sincerè ista aut ignorantèr objicis ? utut sit, hanc nemo excuset audaciam, ferè impudentiam dixi. Tunc ergo universam loqui jam doceas Ecclesiam ? Tunc Catholicos omnes artis Dialecticæ tam rudes imperitosq; existimas, ut cum Divinam quamlibet Personam *mentem* esse *distinctam* (ut ais) præmiserint, tres tamen illas Personas Mentem tamen esse unicam ? Pari ergo argumentandi peritiâ, si dixerimus Patrem esse distinctum Deum, Filium quoq; distinctum Deum, Spiritum Sanctum etiam distinctum Deum, nos putas dicturos contra omnem Logicam & sensum, Deum tamen unum esse ? At quomodo unus qui distinctè tres in eadem denominatione ? Dicendum quis non videt post præmissam falsò illam Dei in quavis Personâ distinctionem, tres Personas tres esse Deos ? Et hæc est adversum te, in *Tritheismo*, Animadversoris Logica, & argumentandi ratio : Nec unquam ejusmodi conclusionis vim eludes, nisi in præmissis cautius distinguas, ità ut in Personas tantum, quæ solæ in Deo multiplicandæ sunt, cadat distinctio : quia nempe hæc sola realiter distinguere oportet quæ & licet multiplicari. Quapropter, quem hic citas Augustinum, ut tres *Personas* concluderet non tres esse *Spiritus* sed unum, tecum non præmisit *quamlibet Personam distinctum esse Spiritum*, sed solummodo *Spiritum* esse, & absque ulla saltem distinctione quæ in Spiritum caderet. Poterat enim idem omnino concludere, quanquam præmisisset, quæ in Personas caderet, distinctionem : nam & si dixerò Pater est distinctè Spiritus, Filius distinctè, Spiritus Sanctus distinctè ; cum illa distinctio Personarum sit, nihil nisi Personas multiplicat.

Vix tamen post Catholicam conclusionem suam Augustinus effugiet (te Judice) Sabellianismum nisi negatis tribus in Deo Spiritibus, tres saltem asserat Spiritus Personales: quisquis enim cum de Personis agitur, unicum profitetur esse Spiritum (unam Mentem), ille tibi Sabellianus est; Mentis nimirum istiusmodi Unitas unicam Judice te arguit Personam; Mens enim (inquis) personalis Unica Persona est. Cave, Sophista parum Catholice, ne te aliòsq; perdas istis fallaciis captiosisq; vocibus. Quis te Patrum, quis Theologorum ita instituit? Quid per illam intelligis *Personalem Mentem*? An Deum vel Divinam Personam? Si Deum; timeo tibi à Quaternitariorum errore, qui Personalitatem Deo (seu Deitati) adscribentes, Personas quatuor Divinas professi sunt. Si autem Personam Divinam (ut hic satis patet), quid ergo jam fiet de tuà Mentis & Personæ æquipollentiâ & Synonymiâ? Non enim Persona tibi duntaxat *Mens* nunc est, sed *Mens Personalis*, Mens cum adjecto & hóc Personali; quod propterea manifestè indicat, Mentem essentialiter non esse Personam, imò nec Personalem; cum hoc sibi jam constitutæ quasi forinsecus accedat, suæq; naturæ adjiciatur, unde & in ratione Mentis potest concipi, nullâ concepta Personalitate: Synonyma autem & æquipollentia simul concipiuntur; eorum nempe cum sit eadem significatio, eadem & imago est, idea prorsus eadem; adæquatè enim convertuntur prædicatione mutuâ, ita ut si *Mens* & *Persona* Synonymè convenirent, Menti nihil minus esset quàm Personæ, nec plus Personæ quàm Menti; quod tamen ipse falsissimum demonstras, cum Personam dicis, non *Mentem* modò, sed cum adjecto *Mentem Personalem*. Hoc autem vel Personæ (ut sic) definitio est; vel ejusdem (ut nomen est concretum) resolutio. Si definitio, ineptissima videtur, quæ rem nimirum explicat per aliquid non ipsa notius: quis enim Personale novit, qui nescit Personam? Ineptior adhuc, cujus pars adæquat totum definitum, Mens Personam ipsam, ex Synonymiæ eæ hypothese; nam te tuis armis opprimo. Si autem Personæ Definitio non fuit, sed ejusdem (ut concreti) resolutio; Mens illic ut subjectam se habet, Personalis ut Forma è subjecto nimirum abstracta. Persona ergo quæ ex utroq; composita in utrumq; resolvitur, parsne esse potest suæ compositionis aut resolutionis, quæ ipsissimum est & compositum & resolutum? Esset igitur pars sui ipsius;

pars & totum simul. Hæc tamen necessario sequerentur omnia, si factis *Mente & Persona* Synonymis, Personam liceat in Mentem resolvere Personalem; nec absurdius Mentem ipsam resolveres in Personam Mentalem: Synonymorum enim fit eadem conversio; nec minus in Synonymiæ tuæ hypotheli Mens est Persona Mentalis, quam Persona ipsa Mens Personalis. Crassior hic ubiq; fuit absurditas, cuius vel te non puderet, aut quam non perciperes ipse. Restituta igitur Menti significatione suâ, ens cogitans illam definisti, & rectè; sed quo proposito? non recto. Ut *tres nempe distinctas Adentes* in Deo concludas. Quâ autem Logici id fiat? Eâ proculdubio quæ tibi familiaris est, quâq; toties laudavit more suo in Syllogismis tuis Animadverfor: sed utut erit, audiamus. Posita igitur (inquis) mentis definitione, quod nempe sit *Ens cogitans*: ubiqueq; occurrerint intellectuales actus, Meantem illic adesse necessario inferetur: (hactenus rectè). Ubiqueq; verò distincti Personales actus ejusmodi, distinctæ illic etiam consequenter Mentis Personales: hoc non rectè. Licet enim Persona in Deo quælibet suos habeat distinctos actus; distinctio illa, non Mentium sed Personarum, arguit distinctionem. Quicquid nimirum est ab eodem Deo, est ab eadem Mente; Mens enim & Deus sunt idem Ens cogitans; quod proinde multiplicari non potest, nisi Deo etiam multiplicato, pariter ac mente. Tres quidem illic sint cogitantes, tres nempe Personæ; unum autem cogitans, quod vel Deum vel Mentem perinde dixeris. Intellectione cum Filius gignitur, actus ille Patris est, actus Dei Patris, ut & actus hujus Mentis personalis, actusq; ab eo distinctus, quo se ipsum Filius intelligit: non quod Mentis distinctæ sit, sed Personæ, diverso etiam successu intelligentis; ita ut Mens eadem quæ suâ in Patre intellectione producit Filium, nihil in Filio producat; ideoq; & diversum in alterutro fortiaur nomen: in Filio Intellectio mera, Dictio etiam in Patre. Imò & apud Scholam, Intellectio illa ut Patris est, Personalis quidem actus dicitur; sed ut est Filii, actus Essentialis; ut denotetur Mentis ejusdem esse, quanquam non Personæ. Personales enim ii soli habentur qui & Notionales, quibûve peculiariter singula quæq; Personæ discernitur: aut qui communes saltem non sunt omnibus; qualis Spiratio quæ Patris est duntaxat & Filii. Actus quilibet alius (etiam ad intra, ut vocant) inter Essentiales pume-
rari

rari solet, propter commune agendi principium & rationem communem. At verò cum tibi in Divinis cuncta sint propria, distinctæq; non minùs essentiæ quàm Personæ; Communia illic tibi nulla esse possunt, principium agendi commune nulum, communis ratio nulla; ideòq; actus illic nullus præter Personalem; Filii, perinde ac Patris, intellectio ipsa.

Verbulum hujusmodi ab Animadversoris pennâ exciderat; (nec temere; verissimo namq; sensu, hincq; diversissimo) quantas in eum tamèn turbas à Mercenario quodam Rabula tuo excitatas audivimus! Expiari non poterat crimen illud, falsissime licèt imputatum. Tanquam ad hæresin omni Scholarum anathemate dignam, exclamabatur, *tribusq;* in Deo *Mentibus* certiozem longè Tritheismum. Revocabo tibi in memoriam, quid hoc monstri fuit. Personam constitui dixeras sui ipsius cognitione, hancq; Personalitatis formalem omnino esse rationem. Obiciebat Animadversor Personam non posse eo constitui actu quem præcessit, quiq; habet ab ipsâmet Personâ ut Personalis dicatur, cum inde habeat ut sit actus Personæ. Si enim Persona nondum constituta esset, actus quicumq; fieret, substantialis diceretur, editus nempe à substantiâ non subsistente. Ut autem substantialis fiat actus ille, dicatûrque Personalis, accedat oportet substantiæ rationali subsistentiâ, & hinc fit Persona, ex quâ sequuntur Personales actus, ab essentialibus distincti, qui naturæ fuerant nondum subsistentis. Sic enim Personales Essentialésq; actus in illâ distinguendi erant disputatione. In hac autem nostrâ cum eos Theologi distinguunt, per actum Personalem hunc tantum volunt intelligi, qui Personam cujus est indicat: per Essentialem verò intelligunt eum, qui licèt Personæ sit, ita quoq; & aliarum est, ut non indicet virtutem propriam sed omnibus communem; ideòq; non Personalem sed Essentialem. Hinc patet quàm rectè Personales eos actus Animadversor dixerit, quos tu ipse alio sensu Personales etiam imperitissime vocas. Quemcunq; enim in Deo Actum ita vis esse Personalem, ut nullus Essentialis sit, nullus à communi Principio, sed à propria potentia quilibet. Nam in Hypothesi tuâ omnis Actus Personalis Personalem supponit potentiam, Personalem Mentem, ergò & Naturam & Essentialiam, proindeq; & Deitatem. In qualibet igitur Divinâ Personâ cum sint actus distincti Personales, distinctæ quoq;

ex te Potentiæ, distinctæ & Mentis; admittas igitur oportet Naturas distinctas, distinctas Essentias, distinctos Deos: Nec Animadversoris est consequentia ista, nec Senatus Oxoniensis, nec etiam mea, aut suspecti cujuscunq; argumentatoris, Sophistæq; invidi; ipsum Sophistam tuum J. B. consule, ipsam apud eum vindicationem tuam perlege; illic semel atq; iterum videbis adversum te meritissimum inferenda hæc omnia, quæ adversus immeritissimum Animadversorem inferebat. Tanta vis est Veritatis, ut à Mendacii defensore etiam prodeat! Sed remissius tecum agitur, Divinorum amplificador, cum ex distinctis Personalibus illis in Deo Mentibus tot tantq; adversum te inferuntur; plura hinc horrendaq; magis illata senties, cum dogmatis tui vel impietas vel hæresis suo quælibet loco examinabitur inferius: hæc tamen est modestia tua ut etiam à falsitate novis illud excuses argumentis, quod nec à vitiis longè gravioribus argumenta ulla excusabunt.

En & Logicæ tuæ te ipso dignissimum adhuc specimen; nam ut pro tribus in Deo distinctis mentibus pugnam instauras, hoc armatus Achille redis in aciem; nec sine auxiliariis illis Personalium Actuum copiis, quibus olim adversus Sabellium usos fuisse objicis Patres, ut realem nimirum substantialemq; in uno Deo Personarum distinctionem demonstrarent: cum enim mutua sit Actuum illorum ex opposito relatio, distinctis opus est Personis, quibus ut subiectis recipiantur. Dignæ hætenus suis Authoribus Præmissæ! Sed conclusioni metuo, te argumentante. Experiar tamen. Quotquot (inquis) actus hic memorant Patres, non *Mentis* minùs quàm *Persona* sunt; hinc ergo si quid probetur, distinguendis *Mentibus* pariter ac *Personis* favet. O Logicum caput! quasi *Mentis* & *Personæ* eadem sit conditio, & pari multiplicetur necessitate, quod *absolutum* & quod *Relativum*, cujus natura ipsa est ad aliud esse proindeq; unitati repugnat; nihil enim ad seipsum refertur. Arguis tamen, (& dignè quidem te Aristotele) non minùs pugnare cum absolutis *unum esse* quàm cum ipsis relativis; non menti Divinæ minùs quàm Personæ. Ecce quibus apud te fundamentis nititur *distinctarum* in Deo *Mentium Trinitas*. Quis præter te Logicosq; tui similes eam diu stare posse speraverit? Nonne quod absolutum est, potest saltem unum solùmque concipi? Nonne sic Deus (quod nomen relationis non est) unus & concipitur & est?

At Pater non potest esse neq; concipi, quin aut sit cum eo Filius aut concipiatur. Relata enim sunt simul naturā, posito quippe Relato, ponitur hoc ipso & correlatum; & sic Relatio nomen est pluralitatis. Quapropter nemo præter te & Philosophus & Theologus *Mentem* in Deo & *Personam* æqualiter vel unam vel plures dixerit, totidemq; ad oppositos actus subjectivè recipiendos mentes requiri quot personas; cum id intercedat discriminis, quod *Mens* nimirum, quæ *absolutum* nomen est, possit esse commune subjectum; *Persona* in Deo non possit, quæ illic *relativum* creditur, proindeq; subjectum ita proprium, ut oppositis repagnet actibus. Hoc etiam discrimen Patres manifestè indicant, cum ex illis actibus oppositis, plures Personas; non plures Mentes, contra Sabellium arguant; quas tamen & argui oportuerat, si tecum in Deo *Mentes* ut & *Personas* multiplicassent: sed Arithmeticæ ignari tuæ, *Mentem* in singulari, in plurali Personas, constantissime unanimiterq; dixerunt; Lexico nempe tuo nondum usi, quo Synonymæ Voces illæ (Dictionariis invitis omnibus aliis) pleno jure declarantur.

At juris ejusdem autoritate asseris, nihil aliud Personæ nomine à Patribus ipsis cum Sabellio disputantibus, præter id quod Mentis nomen significat, intellectum unquam fuisse. Licet enim rationem addas authoritati; ratio illa rem non magis probat quàm tuæ ferè omnes solent. Sabellio commune fuit (inquis) simul & Patribus Personam ita explicare, ut verum perfectumq; Deum significaret, realēq; idcirco (imò & realissimam) substantiam, infinitam scilicet Mentem seu Spiritum. Quæso siccè intelligis Patres, ut eos pro Catholicis Sabellianos facias? Potuit quidem fieri ut hoc idem loquerentur cum Sabellio, sed non eo sensu, quo Sabellius, hæretico nempe. Audies discrimen. Sabellio & Patribus Persona Divina verus quidem est perfectusq; Deus: Sed quomodo verus perfectusq; Deus? adæquatè Sabellio, Patribus inadæquatè. Personam enim Divinam ita adæquare Deo ut sola sit, quemadmodum & ille solus, hæreticum est; eam autem pro Deo habere, sed non solam, est Orthodoxum. Qualibet enim Deus est & totus; sed non totaliter: totaliter nempe illa sunt eadem, quorum est mutua de se invicem prædicatio; Deus autem de Persona Divina rectè prædicatur, non vicissim de Deo Persona. Orthodoxus enim quivis de Persona dixerit,

dixerit, eam Deum esse; de Deo autem, quod sit Persona, nemo nisi Sabellianus. Cum de Personis igitur & Patres & Sabellium idem sensisse tu solus magisterialiter æque ac falsò doceas, vel ex Patribus facis Hæreticos, vel ex Sabellianis Orthodoxos. Quid autem ex te? nescio; forsan & nescis ipse; adeo undequaq; involveris. Cum enim hæc tria [Persona, Mens, Deus] synonymè tibi significant, (non modò authore Sabellio, sed ipsis etiam, ut putas, Patribus) attende quid hinc necessario inferendum videatur: nimirum vel unicam esse Personam, uti & unus est Deus; vel tres esse Deos, ut tres sunt Personæ: quod te urget utrinque Dilemma plus nimis; nec facile Scyllam effugas, quin incidas in Charybdim. Hanc deinde & Personæ & Dei & Mentis induxisti synonymiam, ut ex concessa (inter Orthodoxos) Personarum multiplicatione, eodem quoq; numero & Montes multiplicarentur. Nonne ergo pari saltē & jure & consequentia ex tribus non modò Personis sed & Mentibus tres quoq; inferantur Dū? Cum hæc autem necessitate Logica sequi videas, eademq; tamen ipsemet improbes, an te à falsitatis excusabunt crimine tot falsissima, quibus hæcenus defensus es, argumenta?

Nec tribus distinctis in Deo Mentibus tutius aliunde speres patrocinium; non ex eâ præsertim, quâ videris uti, fraude, cum unam nobis *Solitariam* Mentem objicis, quæ distinctorum relativèq; oppositorum actuum sedes esse revera non possit. Mentem enim non admittimus in Deo *Solitariam*, quantumlibet unam, singularem, *solanq;* profiteamur. Divina mens non potest esse *solitaria* magis quam Deus ipse *Solitarius* est, cum & te ipso & re ipsâ synonymè conveniant. Deus autem, *solus* licet, *solitarius* non est; quod & si Patres non docuissent nos, te ipso sciremus Magistro, in tuâ scilicet adversus Animadversorem Defensione. Cur ergo nunc fingis, quam objicias, Mentem in Deo *solitariam*? Saltem non eam nobis, sed Sabellianis objice. Solam quidem illi *solitariamq;* profitebantur, utpote qui Personam in Deo unam & singularem. Nos verò qui tres in Deo Personas credimus, credimusne eum *solitarum* aut Mentem ejus *solitariam*? Nullum solitudo admittit consortium, neq; consortium solitudinem. An *solitarie* vivitur, ubi tres simul inseparabiles Personæ, indivisibiles, imò & in unam conjunctissimæ naturam, Essentiam,

tiam, Substantiam, Mentem quoq; (si per te liceat) repē-
 iuntur? Quid solitarium sit cum tantā Societate, Commu-
 nione, quin etiam circum-incessione? Sed nec fingis modò
 Mentem illam esse *solitariam*, fingis & distinctorum relativēq;
 oppositorum sedem actuum esse. At verò Mens propriē,
 formaliter, immediatēque sedes ista non est, aut subjectum
 quod vocant. Actus enim illi in Personis ipsis recipiuntur,
 uti & ab ipsis oriuntur Personis. Hanc nempe scire debueras
 actuum esse naturam immanentium (quales in Deo ad intra
 sunt omnes) ut quod habuere principium, idem & subjectum
 habeant. Personales ergo Actus, cum sint immanentes & à
 Personis ipsis editi, in Personis recipiantur necesse est. Pater,
 ut principium *quod*, generat Filium; Mens ipsa (quæ & *Di-
 vina Essentia*) solummodo ut principium *quo*. Persona igitur
 Actuum ejusmodi proprium & subjectum, uti & principium.
 Quicquid Mens est, commune est; proindeq; Actuum omnium
 idem (suo modo, remotè scilicet) ut & principium, ita &
 subjectum ipsum. Quænam ergo hujus multiplicandi necessi-
 tas, cum ex infinità perfectione suâ suâq; absolutâ & irrelati-
 vâ conditione, omnibus & singulis abunde sufficiat, ut & Per-
 sonarum distinctio ad Actuum distinctionem? Nulla igitur
 hæcenus trium in Deo Mentium necessitas; eaq; nec ipsa,
 quam hic præsumpteras *ineluctabilem*, falsâ delusus Personali-
 um Actuum eorumq; subjecti opinione, Mentisque Divinæ
 ejusq; capacitatis ignorantia.

Peritiorem quoq; non te præbes in Personarum cognitione
 quàm & Mentis, cum ex adæquatâ tuâ Mentis & Personæ
 mensurâ mutuâ, unam distinctis illis quibuscunq; actibus suf-
 ficere posse arguis Personam, si & Mens una suffecerit. Actus
 enim personaliter ac relativè oppositos contradictoriè impli-
 cat ejusdem esse formaliter Personæ, contentos eodem &
 Subjecto & Principio: ita ut Pater sit suus ipse Filius, aut
 Filius Pater; gignat qui gignitur, gignatur qui gignit. Men-
 tem verò, quæ relatis ipsis (ex naturâ suâ absolutâ) com-
 munis est, nihil implicat oppositæ Relationis quodammodo
 fieri Subjectum, Personalibusq; distinctis actibus (ut ita di-
 cam) sinum aperire, quo aliquatenus recipiantur. Quid enim
 possit in Personis esse, quod non & in Mente cum ipsis Perso-
 nis omnibus identificatâ? Patet hinc itaq; Personam & Men-
 tem non ita vicissim commensurari, ut ubicunq; Mens una
 sufficit,

sufficit, sufficiat & una persona; aut multiplicatis necessario Personis, Mens consequenter multiplicanda sit.

At nisi *tres* in Deo *Mentes* tibi concedantur, non habes quod in Sabellium pro tribus urgeas Personis; neq; quo defendas in Deo Trinitatem, nisi oppressâ Unitate. Omisellum sanè Theologum qui te intra hujus dilemmatis vanas Chimæricasq; angustias tam facile inclusisti! Sabellianismus (medico te) curari non potest nisi Trithemismo: sias ethnicus oportet, ne sis Hæreticus. Quis enim cum *tribus distinctis infinitisq; Mentibus* Deitatis Unitatem servet? Estne Deus verè ac summè simplex, (qualem eum, ut verè sit Deus, oportet esse) si naturis constet pluribus? Mentem nimirum naturam ejus esse negaverit nemo, nisi qui & Spiritum eum ipsum neget. At inter Mentem & Corpus media nulla est substantia. Corpus autem (sit scio) Deum non facis, qui eum non Mentem modò, sed & Mentes, imò & *tres Mentes*: quanquam non eo forte consilio, ut contra Orthodoxam Fidem sint tibi tres Dû, sed ut contra Sabellianam Hæresim tres Personæ, rēq; ipsâ distinctæ, nec officiis duntaxat aut nominibus, realem quippe non existimas dari posse Personarum Trinitatem, quin & Mentium detur; nec aliunde confutari Sabellium, nisi ex tribus ejusmodi Substantiis. O infelicitissimos Sabellianis illis temporibus Patres, qui hujusce confutationis nescierunt artem, te nempe Magistro destituti! Quàm facile Hæreticum illum (pertinacissimum licet) ad trium Personarum fidem impulissent! Erroris ejus duplex causa fuit, & utramq; statim amovet hypothesis tua. Tres à Patribus audiverat in Deo Personas, unamq; Mentem; & hoc ipsi, monstro simile, videbatur, cum inter Angelos Hominesq; sit idem Mentium numerus, qui & Personarum; (hæc prima Sabellio errandi causa :) firmaverat exempla ratio; secumq; habuit, contra Personales meros Trinitarios, Univerſa suffragia Philosophiæ; quæ suam Personæ creatæ cuilibet Mentem tribuerat, & utramq; semper pari auxerat numero. Hinc (& hinc maxime) solam Personarum multiplicationem impugnabat Sabellius. Quis autem ex Sherlocianis tuis hanc Hæretici pertinaciam non excuset, ita cum Personis Mentes pariter multiplicandas eos docuisti, sicut & cum ipsis Mentibus Personas? Quàm docilem habuisses discipulum, Sabellianum quemlibet; si fortè contra Realem quamcunq; obstinacius contendisset Trinitatem. Hæc enim altera

altera fuit Erroris Sabelliani causa, quamquam ex timore quidem religiosissimo, ne scilicet, ex reali quavis in Deo unitatine, Deorum etiam multitudo fieret. Si autem ex tribus Personis id mereretur, ex totidem quanto magis timuissent Mentibus Sabelliani omnes, nulla in Deo iam unitate relicta. Caverunt imprimis itaq; Patres ne qua huiusmodi insinaretur suspicio; Personarq; (ut decebat) multiplicitatis, unicam in Deo Mentem, unum Spiritum affirmarunt constantissime; hacq; prudentia Sabellianismum paulatim extinxerunt; quem tu, Magister incautior, *tribus Mentibus* tuis non fovisses modo, sed & inflammasses vehementius. Quis enim ex illo Hæreticorum grege tres distinctas admisisset unquam in Deo Personas, si & consequenter & necessario totidem admitti oportuisset Mentis, quæ Trithëismum eadem inferrent consequentia? Difficile jam satis erat Trinitatis Mysterium; Cur, & illud explicando, fecisti longissime difficilius? Heu! si quod in te lumen, tenebræ sunt; quantæ (quæso) tenebræ ipsæ! Quis in tribus Divinis Mentibus unum credat Deum, cum vix unus creditur in tribus Personis? O Mysteriorum interpretem!

At nisi in Deo tres distinxeris Mentis, metuis, Bone Vir, nemo tres probet in eo substantiales Personas; actumq; de realis Trinitatis fide omnino sit. Quam bene de hac fide meritus es, cui tam bene consultis? Actum quidem de reali ipsa Trinitate nisi tres in Deo Substantiales Personæ fuerint. Sed quid hoc sibi cum tribus commune Mentibus? Nonne Substantiales fuerint tres istæ Personæ, nisi & tres Mentis seu tres spirituales substantiæ? Substantiale ergo & Substantia pariter ubiq; (te & Philosopho & Theologo) multiplicantur, & quicumq; Substantiali addit Substantiale, Substantiæ quoque addit Substantiam. Vide quid hinc sequatur. Animæ & Corporis unio Substantialis est; ergo præter animam & corpus tertia est in homine Substantia. Dei & Hominis in Christo Substantialis unio est; præter Deitatem ergo Humanitatemq; tertia quoq; est in Christo Substantia. Patris ad Filium relatio in Divinis Substantialis est, (nihil enim illic accidentale;) Filii ad Patrem Substantialis est quoq; Relatio; Patris simul & Filii ad Spiritum Sanctum; Spiritus Sancti vicissim ad utrumque; quatuor igitur cum Substantiales in Deo Relationes sint, consequenter (te Aristotele & Aquinate) quatuor in Deo

Deo sunt Substantia. Adeo per unum fuerunt, tres admissa. Cum hæc igitur omnia plus longè quam absurda tibi videas, noli Substantias (quælo) ex Substantialibus numerare, nec tres Mentis ex tribus inferri Personas, quas verè Substantiales quidem appellaveris, false Substantias; eo nisi sensu quo Substantia olim pro Substantia sæpissime dicebatur. Sed de Substantia hæc, ut ab Accidente contradistinguitur, disputatio est; ut ea scilicet Mens est divina, ut Natura, ut Essentia, proindeq; ut Deitas ipsa, quam si quis igitur multiplicet, Deum quoq; necessario multiplicaverit. Salvâ autem Dei Unitate tres Substantiales in eo dixerimus, Personas nempe; non Naturas, non Essentias, non Mentis. Persona in Deo quælibet, Substantialis quidem non modo est, sed & Substantia; tres itaq; simul sunt Substantiales; simul tamen, uti & Singulati, Substantia sunt Unice, Substantia Singularis in tribus Personis Substantialibus. Adiectionem enim (ignosce; ad Grammaticam te revoce) Substantivæ sūt, non casum modo & genus, sed & numerum sequitur; plurale verò substantivum substantivo singulari jungi potest. Nonne cum ipsâ Scripturâ Grammaticè dicam, *Omnes olim Christianos animam fuisse unam, cor unum*? Quanquam igitur Substantiales Personas dixerim, non eas tægor Substantias dicere. Grammaticè quidem licet, non autem hie Theologicè. Tres enim illæ Substantiales Personæ, una sunt, substantia sola, individua, singularis. Hoc (scio) vocas somnium: Tres (inquis) reales Substantiales Personas in unâ singulari naturâ nunquam somniavit Sabellius. Has utinam Somniasset! Sabellius post hoc Somnium Sabellianus non fuisset. Utinam & hoc somniaret ipse! Ex Tritheistâ forsâ Orthodoxus fieret. Somniorum huiusmodi Prophetas ipsos aliquando non pudit: & nostri in quorum laudem scriptum est, *Somnia Somniabunt*. Somnia hæc Revelationes sunt, non deliria. O Sapientissimos somniatores quotquot ab Ecclesiæ primordiis ad nostra usq; tempora somnium hoc somniarunt! Tres nempe reales substantialésq; Personas in unâ singulari naturâ. Singulare enim illud solitariū non est, ut obijcis, sed solum, sed individuum. Quamvis scilicet propter quosdam Hæreticos (majoris tutelæ gratiâ), multi olim ab hac voce & timuerint & abstinerint, remoto jamdudum periculo vix ulla aptior est, quæ Dei Naturam numericè unam significet. Hæc, hæc utendum maxime,

cum

cum propter vos, Mentium & Naturarum Trinitarios, secunda non est illa Unitas, eumq; ex singulari Pluralem ambigit Trinitatem.

Laudo te tamen, quem intentissimum video, ut contra nos Sabellianos realem in Deo probes Trinitatem; sed cavendum erat ab utroq; extremo religione pari. Ea fuit Augustini cautio dum utrinq; in disputationibus suis hostes habuit diversissimos, & ex Diametro interdum oppositos. Gratiam adversus Pelagium defendens, non omnino Naturam suppressit; defendensq; ab Antipelagianis Naturam, fas suum integrum servavit Gratiae. Hæc fuit & Conciliorum & Patrum omnium prudentia, in hac etiam nostra disputatione, librabant se quasi medios Sabellium inter & Arium, ne Trinitatis causam tuentes Unitati quicquam dederent; aut pugnantes pro Unitate ipsam opprimerent Trinitatem. Medium illud ipse nescis: *Unum* immolas, ut *Trinum* serves, quasi minoris esset periculi Trithemismum inducere quam ferre Sabellianismum, aut Naturæ Unitati quam Personarum Trinitati derogare. Crede mihi; perit veritas, si servetur tota; pura est fides, erroris mixtionem non patitur: Christianus nemo Deum credit nisi unum æque ac Trinum. Perversa est destruxæ Unitatis compensatio, duplicata Trinitas; tres Mentes tribus additæ personis crimen augent, non minuunt. Uninoces, quæ in bis Trinum facis; imò nec Trino places, quem & Unum non finis esse. Et sua cuiq; numero dignitas, nec minor est Unitatis adoratio quam Trinitatis. Utram plus offendas nescio. Mentium Trinitas, simul & Personarum, Mysterium non est; Unitas monstrum est ex infinitis composita. Tres quidem Personæ *unum* sunt, sed non componunt; unus est Deus ex Naturæ suæ simplicitate, Trinus ex solâ Personarum multitudine. Nec putes Chimæricam Trinitatem esse, quæ non & Mentium; quasi, quæ Personarum est, figmentorum & non rerum esset. Vocasne figmenta Personas, non Substantiales modò, sed (ut ita loquar) substantialissimas? Substantia quidem omnibus & singulis una eademq; est omninoq; individua; sola & singularis; sed non hinc dicimus Trinitatem esse, unde formaliter est ipsa Unitas. Substantia autem hæc, non alia, sed aliter, in quâlibet Personâ, Trinitatem illam substantialiter constituit. In Deo enim modus quicumq; habendi substantialis est, cum nullus in eo accidenti locus

cus. An figmentum in Divinis putas; Patrem ab æterno esse; Filium ab æterno esse; Spiritum Sanctum ab æterno esse: gignere; gigni; spirare, spirari? Fictitiūne credis, tres illas Personas relationibus mutuis sese invicem respicere, Patrem ad Filium referri, Filium ad Patrem, Utrumq; mutuo ad Spiritum Sanctum? Nihilne veræ distinctionis est inter Improductum, Genitum, & Spiratum? Enne merum rationis est tribus adeo distinctis rationibus Deitatem subsistere; gignendo, nascendo, procedendo? Nonne hæc in eadem substantiâ satis distinguuntur ab invicem, ut verâ, realis substantialisq; Trinitas & dicatur & sit? Tale nil habuit inter Sabelianos (ut falsissimè objicis) Trinitas Nominum ac Officiorum. Modorum quoq; rides Trinitatem, & joco eodem quo Nominum; quasi ex diversis illis subsistendi modis, nihil majoris veriorisq; distinctionis inter Divinas Personas accederet, quàm ex meris nominibus fictisq; officiis aut imputatis. Uniōne illa quâ corpus animæ jungitur Chimæra tibi est? Figmentūne putas duarum in Christo unionem Naturarum? An Chimæras, an figmenta ausus es dicere quos tamen substantiales Modos non ausus es negare? Nihilne est quod Substantialē? Mentisne opus est ac fictio, quod Deitas in quâlibet trium Personarum distinctè subsistat, Deo etiam non multiplicato? An reale non est, quo tres Personæ realiter distinguuntur? Non distinguuntur autem communi Naturâ, Substantiâ, Essentiâ, Deitate. Principium distinctionis nullum esse potest nisi proprium. Per quod quid unum est, per id distinctum non est. Cum igitur tres in Deo sint Personæ distinctissimæ; tria quædam sint oportet singulis propria, quibus formaliter & realissimè fiat illa distinctio, uti & ipsa realissima est. Inter propria autem nihil in Deo numeratur, quod ad Origines relationesq; minime pertineat: Substantia verò alterius ordinis cum sit, ad eas non pertinet, ideoq; nec est Personis propria; tribus enim commune est ut Substantia sint & Substantiales. Præter illius entis igitur & gradum & rationem, quippiam aliud realiter distinctum oportet in singulis esse, quo propriè una distinguatur ab aliâ. Hoc autem sive *Modum* dicas, sive quocunq; alio distinctivo signes nomine, reale sit necesse est, etiam in quâlibet; unde manifestum omnino sit Trinitatem in Deo esse, quæ licet non Mèntium, non Substantialium, non Naturarum, fictitiorum tamen non sit, sed realium

maximè; quanquam vel Modorum tantummodo doceres Trinitatem illam, & non rerum. Modus namq; (Sortis hujus præsertim) si tibi res non est, saltem tibi est aliquid. Tuam enim, & Philosophiam simul & Theologiam ita ineptire, ut nihil in Deo id esse doceas, quo & Pater & Filius & Spiritus Sanctus distinctè realitèr; in suo quilibet ordine constituitur. Parum est realem dixisse *Modum* hujusmodi; suo enim modo res etiam aliqua est, nec transcendens & vaga tantum; sed veluti Prædicamentalis & determinata, res relativa scilicet. Quamvis enim Res una sit Deus, & hæc absoluta simplicissimæque; res tamen in Deo relativæ tres sunt; entiaq; relativa tria, quantumlibet cum uno ente, hocq; absolute simplicissimæ; identificata. Quapropter *Modalem* nobis ne objicias Trinitatem, quæ realis non sit. Realem credimus, imò & Substantialem. Hæc enim Personarum est; quarum etiam quælibet non merus modus, non res qualiscunque; non ens nudum; sed substantia, ipsaq; subsistens, ultimæq; completa & determinata. Licet autem Substantia illa non multiplicetur, singularisq; sit in tribus illis Personis, nec propterea dici possit substantiarum Trinitas; cum tamen tres illæ Personæ sint Substantiales, hoc nonne sufficit ad Substantialem Trinitatem?

At verò (inquis) tribus admissis in Deo substantialibus Personis, admittendæ sunt etiam tres distinctæ Personales Substantiæ: Consequensq; probas ex Hypothesi tuâ, quod distinctæ nimirum cuilibet Substantiali Personæ suæ debetur distincta substantia, sibiq; propria & peculiaris; ita ut, quamvis ejusdem substantiæ sint Pater & Filius sibiq; propterea consubstantiales, Personalis tamen substantia, quæ Filii, Patris non sit amplius; unde sequi necessario inferis tres esse in Deo distinctas Personales substantias. Optarim utiq; Animadversorem legisses diligentius! Non toties meâ hic indigeres operâ, ut te tuæ non deluderent fallaciæ, tuisq; te laqueis expedires. Involvis questionem ipsam cum solvenda est; & hoc, ut solus, semper. Res erat antea de tribus in Deo Mentibus; & facile vididisses errorem; nî *Personales* adjectis, velut nubè quâdam, eum obtexisses. Eandem tunc quoq; substantiis induxisti, ut trium (quas etiam admittis) fraus lateret cautius: tres enim *Personales* substantiæ sonant quodammodo tolerabilius quàm tres Substantiæ *non personales*, sit licet utrobique error idem.

idem. Non verius enim tres dantur in Deo Personales, quam non Personales, Substantiæ; sicut nec tres Mentes Personales potius quam non Personales. Et hoc ex dictis patet, patebitq; ex dicendis evidentius: Sed venio ad Erroris causam: facilius enim cura mali, cuius causa inventa est. Tres in Deo Personales credis & Mentes & Substantias; eò quòd quælibet Persona Mens & Substantia sit, proindeq; Mens & Substantia Personalis, nec (ut putas) multiplicanda minus quam Persona ipsa. Nodus hic est; nunc ad solutionem. Si Personale pertineret ad Mentem aut Substantiam formaliter, ita ut Mens & Substantia non possent concipi quin Personales, sicut non potest homo concipi, quin & rationalis concipiatur; quotiescunq; multiplicaretur Personale, Mens quoq; & Substantia multæ fierent, sicut multiplicato rationali pariter & multi fiunt homines. Personale autem non sic ad Mentem & Substantiam pertinet, cum non sit ex mentis & Substantiæ formalis conceptu: nam Personale (ordine Naturæ) posterius est Mente & Substantiæ, cum prior sit Essendi ratio quam Subsistendi; naturæ siquidem, jam in Essentialibus suis completae adjicitur Subsistentia, quæ ab ipsa Substantiali Naturâ effluxus est. Sincerè tamen tecum agam: nodum non solvit ista distinctio; posito enim Antecedenti, ponitur & Consequens; posito homine ponitur Animal. Substantia autem ad Subsistentiam consequens est; nam licet posita Substantiâ Subsistentia necessariò non ponatur, (ut ex Incarnationis Mysterio fides nos docuit) Subsistentiâ tamen posita necessariò ponitur Substantia. Nihil enim subsistit præter Substantiam, cuius cum Subsistentia ipsa modus tantum sit, non potest sine Substantiâ existere. Hand omnino requiritur tamen, ut modo ipso multiplicato res quoq; multiplicetur; potest enim infinita Substantia multis sufficere Subsistentiis, & ex infinitatis suæ privilegio variis se habere modis, quibus nulla potest alia; quòd autem ita se habeat, docuit hæcenus Christiana fides, quæ in unâ Deitate jubet Personarum Trinitatem adorari, seu in unâ eadèmq; numero Substantiâ tres Subsistentias. Ipse verò, cultus illius Amplificator, vis adorentur tres Personales Substantiæ; quasi Substantia quæ Patris est, esse non possit etiam Filii; nec eadem in Filio, quia & in Patre; adeo Homousion tecum à Nicæno differt, & Consubstantialem Patri Filium diversimodè, Tu Conciliamq; creditis! Quis un-

quam præter te (si qua sibi Myſterii huius religio) Filii ſubſtantiam non minus à Patre diſtingui quàm Perſonam ipſam profeſſus eſt? Patris quidem Subſtantia formaliter perſonaliterq; ut Patris, Filii (ut ſic) non poteſt eſſe; In Patre nimirum (ut ſic) eſt Originalis, in Filio Communicata; ſed quæ in Patre & quæ in Filio, eſt Objeſtivè ac Subſtantivè omnino eadem; eadem quippe communicatur, non ſimilis; eadem numero, non ſpecie; communicata eadem, non repetita; in Filio, ut & in Patre, nec producta, nec genita; Perſona eſt quæ producitur, quæ gignitur; Rerum enim omnium Principium à nullo eſt; communicari Deitas poteſt, naſci aut quocunq; modo produci non poteſt. Implicat quicquàm ſeiſpo (niſi nominis diverſitate) prius eſſe aut poſtèrius. Alium à Patre, non aliud, Orthodoxè Filium dixeris: quare aliud & non aliud, niſi ut diſtinctam agnoſcas Perſonam, indiſtinctamq; Subſtantiam? Alius enim & alius duæ ſunt diſtinctæ Perſonæ; aliud verò & aliud duæ Naturæ, Eſſentiæ, Subſtantiæ. Cum igitur aliud in Deo ſit & aliud, illic eſt Perſonarum diſtinctio; cum autem aliud non illic ſit & aliud, ſimpliciſſimam oportet ibi eſſe Subſtantiæ unitatem. Neſcis, Vir bone, quò te tuus ducit Error, cum à Patre Filium diſtinguis non minùs ratione Subſtantiæ quàm Perſonæ. Patri opponis totum ex adverſo Filium: Sublatà enim Subſtantiæ inter eos communitate, nihil relinquitur quo ſint unum; alius & aliud ſibi tunc invicem pariter ſunt; nec ullatenus (rupto illo fœdere) ad Unitatem revocandi. Si enim æquè diſtant ex ſubſtantia ipſa ac ex Perſonà, relativè toti diſtant; nec magis unum poſſunt eſſe ac unus, ſubſtantialiter nempe utri & Perſonaliter oppoſiti; adeo ut non faciliùs eos reconcilies in unam Deitatem, quàm in unam Perſonam; unde nec verius *ὁμοῦσι* dicentur quàm *ὁμοῦ πρόσωποι*, *conſubſtantiales* quàm *comperſonales*. Solviſti vinculum, quo ſolo uniebantur, cum ſuam cuiq; diſtinctam ab alio naturam ſinguliſq; propriam Perſonis diſtribuiſti. Scis Patrem & Filium ſibi invicem incommunicabiles eſſe, ut Perſonæ ſunt; ita ut Pater non poſſit dici Filius, nec Filius Pater; ſi ergo pariter diſtent, ut eſt uterq; Subſtantia, in quo, quæſo, convenient, & quid unum eos conſtituet Deum? Præter enim ſubſtantiale ſuum atq; Perſonale, non video quid Deus habeat (ita latè patent); ad alterutrum ſcilicet Divina omnia reducuntur; niſi Te fortalliſ Theologo, qui eà quæ polles

polles inventionis fecunditate novum quoddam entitatis Divinæ genus excogitasti, quod neq; Persona neq; Substantia, non Mens, non Essentia, non ipsa Natura. Quid ergo? dic, sodes; ipsa Deitas; quæ sola, quæ una tibi est, pluralibus Te numerante cæteris: nihil enim in Deo unum constanter affirmas præter eum ipsum; quasi Deus is esset, qui nihil horum. Hæc enim omnia cum tria tibi sint, tres Substantiæ, tres Mentēs, tres Naturæ, tres Essentiæ, id omnino esse non possunt quod unum omnino est. Nobis quidem tres Personæ unus sunt Deus; sed medio Naturæ unius vinculo, Substantiæ unius, unius Essentiæ, unius Mentis. Hæc eum facile unum constituunt, quem trinum Personæ. Vinculum autem, in quo unirentur, tibi servasti nullum, ex hoc tuo multiplicationis immodico studio. Multiplicatis tamen istis omnibus periculum Unitati nullum times: Deitatem seipsa satis esse unam constanter prædicas. En Philosophum! Deitas est ergo quod Natura ejus non est; tres in Deo Naturæ, unus Deus; tria & unum, eodémq; sensu. *Hoc, hoc* (tuis liceat contra te verbis uti) *Mysterium non est, contradictio est*, mera prorsus absurditas, téq; uno digna Philosopho. Ecce & aliam longè digniorem subtiliorisq; fallaciæ! Ut probes non multiplicatâ Deitate multiplicandam tamen esse cum Personis Naturam, Mentem, Substantiam, hæc uteris (perspicuâ uti soles) demonstratione. Quicquid conceptâ Personâ concipitur, eodem cum eâ numero multiplicandum est: nemo autem Personam conceperit, quin & Mentem simul, substantiam aliâq; ejusmodi; nemo igitur neget pro Personarum numero ea quoq; omnia esse multiplicanda. Ut autem Syllogismi tui errorem sentias, ad hominem sic & ipse argumentabor. Quicquid conceptâ Divinâ Personâ concipitur, eodem cum eâ numero multiplicandum est: nemo autem Divinam Personam conceperit, quin simul & Deum, (Divina enim Persona Deus subsistens est :) nemo igitur neget pro Divinarum Personarum numero Deos quoq; esse multiplicandos. Hinc facile percipis, (si quid saltem percipis Logicum) aliquam in Syllogismo tuo fuisse fallaciam, quæ à dicto secundum quid ad dictum simpliciter vel à sensu composito ad sensum divisum vocari apud Scholam solet, cum nempe ex termino restrictiùs sumpto ad eum concludis sumptum latius. Et hoc fuit syllogismi tui vitium;

vitium; ubi scilicet à Personâ, in Personali suâ præcisione, ad Personam, in Essentiâ quoq; argumentaris. In Divinis autem non multiplicatur Persona secundum essentialia suam, sed secundum Personale; seu, non quatenus mens est (aut aliquid eorum quæ ad modum *essendi* pertinent) sed quatenus formaliter Persona; & ut sic, *subsistendi* modum directè indicat. Vides enim, ex isto argumentationis vitio, retortum fuisse à pari in teipsum (quod non expectabas) argumentum tuum; nec minùs ex eadem fallaciâ tres concludi Deos quàm Mentes; etiam si ausus sis affirmare nihil magis ex multiplicatis Mèntibus quàm Personis Deitatis unitati esse derogatum. Sed ubi nunc tantum innotuit discriminis, paritatem (spero) non argues ampliùs; nec eadem facilitate tres Mentes quàm tres Personas cum Deitatis unitate reconciliandas præsumpseris. Hinc namque vix ignores, putem, quæ tria & quæ unum in Deo dicenda sint; tria nimirum Personalia quælibet, Unum verò quæcunque essentialia. Nec Personale tamen hic intelligas, quod tantum ex adjuncto sic est & quasi materialiter, ut Mens & substantia, quas Personales dicis Adjectivè, nihilque, præcisè ac formaliter, Personalitatis habent. Quicquid enim in Deo huiusmodi est, solet à Theologis (qui à Tricheismo metuunt) non inter Personalia sed Essentialia recenseri; ne communibus propria; aut absolutis relativa, promiscuè confundantur; Quin potius ut & uni & trino sua distinctè jura consent ferventurq; integra, ità ut nec unum dicatur quod trinum, nec trinum quod unum: neve id fiat Sherlociana contradictio, quod est summa Deitatis dispositio.

Sed ne tibi ex tuâ Mèntium Substantiarumve Trinitate, Deorum etiam Trinitas meritissimè imputetur (nec ab Animadversore tantum sed & à cæteris, Orthodoxè cum illo sapientibus,) vertis te quocunque, sed labore hætenus inani; & dum inauditam aliquam moliris unitatem, quam neq; specificam neq; singularem promittis, non pudeat Decreti sui Academicos tuos Iudices; nec *Falsitatis*, *Impietatis*, & *Hæreseos* Dogma illud tuum damnasse. Vix potuit *falsum* demonstrari, quin simul & *impium* & *hæreticum*; ità in eo cohærent hæc omnia: passimq; mihi vestigiis insistenti tuis promiscuè occurrerunt. Digrediar autem nunc à te paulisper Dogmatistq;

tiſq; ſeorſim falſitatem preſſioribus urgebo argumentis, collectis licet ut plurimum ex ſuperioribus.

1. Primum hoc accipe. Apud Orthodoxos omnes pro falſo habetur quodcunq; nec Scripturæ Authoritati, nec Conciliis, nec Patribus, nec receptæ Traditioni conſentaneum eſt: tale autem Dogma videtur hoc tuum, *tres in Deo Mentēs* ſcilicet. Nil enim huiuſmodi aut Scriptura, aut Concilia, aut Patres aut recepta docet Traditio; cum vel ipſe fatearis novam hanc ignotamq; hætenus Mentis pro Perſonâ uſurpationem, quâ multiplicandis tamen in Deo Mentibus præſertim uteris. Dogma igitur hoc tuum pro falſo haberi oportet.

2. Pro falſo habetur quicquid rectæ adverſatur rationi: Dogma autem hoc tuum nonne iſtiusmodi eſt? quid enim rectæ rationi adverſatur magis, quàm ſub eadem denominatione *Tria & Unum*, *Tres Mentēs & Una Mens*; *Tres Divinæ Naturæ*, & *Una Deitas*; multa in eodem genere infinita; eas ſimpliciſſimum, hocq; tribus tamen conſtans & Mentibus & Naturis, hiſq; in nullâ communi realiter identificatis. Tuum ergo *Trium Mentium* Dogma pro falſo habendum eſt.

3. Quodcunq; opponitur vero, falſum eſt: *Trium* autem *diſtinctarum* in Deo *Mentium* Dogma opponitur vero; nihil enim verius quàm infinitam eſſe, perfectam, ſimpliciſſimamq; Divinam Mentem, proindeq; & unam, indiſtinctam, & individuam. Quid ergo dogmate hoc tuo falſius?

4. Falſum eſt quo perit Veritas prima: Dogmate autem illo perit, quo multiplicatâ Divinâ Mente (quæ veritas prima eſt, quæq; nihil aut ſimplicius aut prius) ex ſimplici fit multiplex, & ex primâ fit etiam ſecunda & tertia; nam ut in Divinis eſt ordo Perſonarum, idem ex Hypotheſi tuâ erit & Mentium, ipſiuſq; multiplicatæ veritatis. Quid igitur illo tuo falſius Dogmate?

5. Falſum eſt quicquid repugnantibus nititur Principiis: Sic autem Dogma eſt hoc tuum; pro eſſentialibus enim habere Perſonalia, pro Abſolutis Relativa, pro Communibus Propria (quæ omnia repugnant,) Principia ſunt quibus Dogma illud præcipuè innititur. Falſum ergo omnino eſt.

6. Quis tandem pro falſo id non habeat, quod ſi verum fuerit, falſam oportet eſſe Scripturam, falſa Concilia, falſos Patres,

Patres, falsam Ecclesiæ Traditionem, falsas Scholas omnes, falsam rectam rationem, falsam (uno verbo) veritatem ipsam? hujusmodi autem Dogma est hoc tuum, quod præter te nullius ferè est, Orthodoxi certè nullius. Quis ergo pro falso illud non habendum putet?

Volumen integrum mea fieret Epistola, si quantum hæc argumenta patent amplificarentur. Sed ea vel nominasse satis fuit (ita facile te opprimunt.) Librum habes ex Indice ipso. Hincq; jam tibi fortè conscius es, non durius quàm pro meritis tuis in te fuisse animadversum, quoties Dogmatibus hujus tui, vel explosa vel damnata est *falsitas*. An ab *Impietate* saltem & *Hæresi*, quarum etiam damnatur, te vel vindice, possit excusari, palam faciet quæ superest disputatio. At verò de his per otium in eâ quæ brevi sequetur Epistolâ. Suos ista longè excessit limites. Et plùs nimis ambo defessi jam sumus, ego verberando, tu vapulando. Cum paulisper utrinq; cessatum fuerit, redibitur ad laborem animis alacrioribus. Cura interim ut & valeas, & modestius sapias.

Uno-Trino poli Datum. Calendis
 mensis Februarii. Anno Æræ
 Christianæ 1696.

A D

Modestum Examinatorem.

EPISTOLA II.

OXoniense Decretum examinasses modestius, Vir Mansuetissime, si Falsitate gravius nihil Dogmati imputasset tuo. Cum enim Errare humanum sit, facilem solet, nisi ab inhumanis Iudicibus, veniam obtinere, quisquis pro verâ falsam docuerit opinionem. Sed Impietatis accusari Dogma, eôq; damnari nominæ, nec tam ab Animadversore privato quàm ab Academico Senatu, hinc certè Authoris dedecus tantum est, ut vix hoc ferat vel te quicumq; mitior; præsertim & Theologus, si & Doctoris insignitus gradu, si & amplissimè Decanus, si & totus ad altiora nitens, hians, anhelans: hæc; omnia intra Ecclesiam, non pietate minùs, quàm & dignitate & fide, inter omnes purè Christianas facilè principem. Quis enim illic ex Decano Episcopus fiat, recens ab ejusmodi Anathemate, imò vel minimam passus impiæ Doctrinæ suspensionem, eamq; maximè circa ipsum Religionis caput, Trinitatis Mysterium? Quamobrem miretur nemo ingemuisse te sub pondere isto vehementius, nihilq; ommissum & artis & fraudis, ut *Trium* in Deo Dogma *Mentium* ab Impietate purgares quâlibet. Vereor tamen ne addat crimini excusatio ipsa. Impietatis enim totam accusas Ecclesiam, ut & te hinc excuses, Dogmatismq; tui famæ consulas; nam præter discipulos tuos, Vir Bone, nostri neminem (etiam Christianum) qui non Idolis ferviat. Idolum

lum scilicet adorant, Judice Te, quicumq; Personarum & non Mentium Trinitatem; cum nec reale tibi nec substantiale præter *distinctas tres Mentis* quicquam in Trinitate videatur. Personæ namq; sinè distinctis Mentibus vacua tibi sunt Nomina, conceptus imaginarii, vanæ species, inanes modi, figmenta mera, purum nihil. Quid autem impiè magis dici potuit, & in Ecclesiam, & in Deum ipsum? Brevi, si possim, utrumq; senties. Tanta est in utrumq; hæc injuria, meaq; in te meritissima indignatio!

An Ecclesiæ, an Christianis flagitium aliquod Idololatria pejus imputaverit vel infensissimus calumniator? Si qua tamen hypothesi tuæ fides, Idololum hæctenus coluit Ecclesia, quoties *Trium* ignara in Deo *Mentium* tres in eo coluit Personas, meram tibi sinè distinctis Mentibus Chimæram. Quandonam autem (quæso) ~~fecit~~ *cepit* novum istud Revelationis genus? Quæ scriptura *tres* in Deo *Mentes* prior docuit? Quis Patrum olim prior? Quod Concilium? Quæ vel privata Synodus? Annales tuos consule. Ità enim silent nostri, ut ante hæc ultima tempora ne semel quidem hujus Trinitatis tuæ nomen legerimus, vixq; primum audiri fuerat, cum statim repetitis damnatum Decretis, Authorisq; tandem impio sanguine (utut potuit) expiati esset. Tot igitur retro ætatum Spatio, quæ sola nota fuit Personarum Trinitas, solam quoq; ab Apostolis colimus omnes; Trinitatem semper in Unitate, in Trinitate nunquam Trinitatem; tres Personas semper in Uno Spiritu, ~~tres~~ nunquam *Spiritus* in tribus Personis. Si cultus iste, uti obiter, impietas est; ecce, habes consistentes reos, Impii omnes sumus; Impii & Patres & Martyres; Impii (animum dicere) ipsi etiam Apostoli; Impii quotquot appellamus sanctos: Quem enim omnes & Naturâ unum & solis trinum confitemur Personis, hunc etiam unumq; Trinumq; adoramus. Gloria nostra est hujusmodi exprobratio Impietatis. Si quid nos pudet, tu pudet, qui summum Religionis officium in summam vertis Ecclesiæ contumeliâ. Hæcine Matris est tibi tam benigne reverentia? Hæcne pietas erga illam tua, ut Impiam dicas? Ingratus quisquis in Matrem ipse impius est. Sed Idoli cultum ferre non potes, nec in ipsâ Matre. O dignum Evangelio Christianum, si indignationi par causa fuisset, si quod reverâ Idololum Ecclesiæ Mater coleret, tribus in genua procidens Personis! At Idoli quid habet illa Personatum Trinitas

nitas, quarum unaquæque non Divina modo, sed & Deus est ?
 An dignæ minis, quæ conjunctæ adorentur quàm distinctæ ?
 Tres quas fingis adoras *Mentes*. Quir non ipse quas non fingo
 tres Personas ? Quid reale, quid Substantialè magis in fideâ
 Trinitate tuâ quàm in verâ nostrâ ? Tecum nonne tres in Deo
 Personas confitemur omnes ? Præter te autem tres in eo *Men-*
tes vix alius. Nemo nisi ex Sabelliano grege Patrem negave-
 rit distinctam esse à Filio Personam, Filium à Patre, ab utroq;
 Spiritum Sanctum. Quis autem nisi Arij discipulus (vel tuus)
 tres à se invicem *distinctas Mentes* asseruerit ? Persona in Deo
 Relationis nomen est, proindèq; correlatam sibi Personam in-
 dicat, Filium Pater, Patrem Filius; nemo enim sibi Pater est,
 sibi Filius nemo. Hinc multiplicentur oportet Divinæ Per-
 sonæ; multiplicandis autem Mentibus nihil occurrit hujusmo-
 di: Mens in Deo nomen est Substantiæ, cui cum nihil sit essen-
 tialiter oppositum, sola potest esse, multiplicatis etiam Rela-
 tionibus, subjectum scilicet earum commune; ita ut quæ Mens
 est Patris, Filii sit quoq; & omnino Patris eadem quæ Filii.
 Nec rem in Deo sic se habere neget quisquam, nisi tot Deos
 quot divinas Mentes asseruerit. Mens enim Divina Deitas
 ipsa est; quam implicat augeri Numero, quin & eodem augeat-
 ur Deus. Nescis Animadversoris Trithëismum, si hæc ne-
 scis. Nonne Mens Divina Dei Natura est, Dei Substantia,
 Dei Essentia ? Hoc negare nunquam ausus fuëris, nisi & Deum
 Spiritum esse. Deitas autem quid est præter ipsam Dei Na-
 turam, Substantiam, Essentiam ? Mens igitur Divina & Dei-
 tas ipsa ita inter se conveniunt, ut solo differant nomine, resq;
 omnino sint eadem: aut errat Axioma apud Logicos; *Quæ-*
cunq; sunt eadem uni tertio, sunt etiam eadem inter se. Quæ ve-
 rò ita se habent, numero ea repugnat dissentire: nec minùs
 ineptè dixeris tres Divinas *Mentes* esse, unamq; tamen Deita-
 tem, quàm si rationale multiplicaveris, Humanitate non mul-
 tiplicatâ. Ad Deitatem enim pariter se habet Divina Mens,
 ac Rationale ad Humanitatem. Quapropter ut & in Logicis
 rideres me totum, si tribus affirmatis rationalibus tres tamen
 negarem homines; an ridiculum te non putas, qui ex *tribus*
Divinis Mentibus tres non videas & inferri Deos ? Cum autem
 in fide Deus unus sit, Mentem & in eo Unam demonstrativè
 concludimus, proindèq; nec Idolum minus tres Divinas Mentes
 esse quàm tres Deos ipsos, quos & credat & adoret necesse est,

quisquis & *Tres Mentēs*. Cum igitur nec tres Dū sint, nec *tres Divinae Mentēs* (nisi in tuā) quid præter Chimæram adoras, quid præter Mentis figmentum? Impia est tamen (teipso Judice) quæcunq; objecto reali Substantialiq; caret Adoratio. Sic ex tuis ipsissimis Principiis, non minus quàm ex Academicæ Decreto, Impium Dogma est, quo tu tuiq; cultum hunc didicisti. Ex trium in Uno Deo Personarum Dogmate nihil ejusmodi didicimus, quicquid insultes & jactabundus objicias; reale est, Substantiale est quicquid colimus. Colimus enim quod & Divinum & verum. Nonne Pater Divina & vera Persona est? Nonne Filius? Nonne & Spiritus Sanctus? Nec conjuncti minùs quàm distincti, quilibet divinus est ac verus, Deo etiam non multiplicato, ideòq; nec mente; quemadmodum enim Divina quælibet Persona Deus & creditur & colitur; tres ipsas etiam, conjunctim eundem Deum, & credimus & colimus. Ubinam quæso illic est idolum? Ubi figmenta? Ubi nominum, modorūq; mera Trinitas, cum nulla sit trium Personarum quæ non sit & Deus, quanquam non distinctus. Deitatis igitur distinctionem cum nec ipse ad realem Personarum Trinitatem requirere videaris, Mentium cur necessaria distinctio, quæ nulla potest esse, nisi & Deorum simul, quandoquidem & Deitatis & Mentis Divinæ sit conditio prorsus eadem; unde manifestissimè patet non Realem, non Substantialem minùs esse Personarum Trinitatem in unā Mente quàm in uno Deo; sicut nec Personam etiam quamlibet, etsi Mentem non magis distinctam quàm distinctum Deum. Nonne Pater & realis & Substantialis est, licet non distinctus Deus? An realis ergo minùs & Substantialis si nec distincta Mens? Quapropter Mente (ut & Deitate) nec in singulis distincta Personis nec in tribus multiplicata, verum habet fides quod in Personis illis, singulatim & conjunctim, credat tamen objectum, verum, quod Pietas adoret. Deus enim & cum Personis, & cum Deo Personæ creduntur & adorantur: Unitas in Trinitate, Trinitas in Unitate; ita ut non minor sit Trinitatis quàm Unitatis religio, nec Personarum veritas quàm Deitatis. Æquè nimirum certum est *referri* Personas ac *esse*; Primam æquè Patrem esse ac Deum; Secundam non Deum magis quàm Filium; Tertiam pariter & Deum & Spiritum Sanctum: Cūmq; ad veram Trinitatem vera sufficiat Relationum pluralitas, quid profuisset & Substantiarum, nisi ut fieret duplex Trinitas, periretq; Unitas quælibet, ita ut tres Divinæ Personæ

sonæ non veriùs unum dicerentur, quàm tres aut Angelicæ aut Humanæ: nec proinde minùs tres essent Dû quàm tres aut Angeli aut Homines. Quod non vidëris ipsemet negare, cum ab Adamo non magis Abelem distinguis, quàm à Deo Patre suum Filium; idq; non ex pari Relationum oppositione, sed distinctione (quam suggeris) Naturarum. Nec obstat putes quicquam diis in Patre & Filio multiplicandis, quòd utriusq; tantùm distinguas naturam, non separes; Distinctio enim pluralitatem constituit, non Separatio; non separantur Personæ Divinæ, & tamen plures sunt quia distinguuntur; adeo parum confert ad Unitatem inseparabilitas ipsa, quantumlibet essentialis! Præter indistincta, nulla sunt unum; Unitas enim indistinctorum est, non verò inseparabilitium. In Toto partes non separantur, plures tamen ex suâ sunt distinctione. Intellectus & Voluntas nec separantur nec separabiles sunt; quia tamen distinctæ sunt in Animâ facultates, unum non sunt. Personæ quidem Divinæ, & distinguuntur realiter, & realiter tamen sunt unum; at verò unum non sunt, in quo distinctæ, sed in quo identificatæ; non una Persona, sed una Deitas, natura una; Substantia, Essentia, Mens una: cum nulla sit earum distinctio, nisi ex suâ Personarum Relatione; cætera enim non modò non separantur Personæ, sed nec distinguuntur, nisi apud te tuq; similes & Philosophos & Theologos, quibus & Absoluta & Relativa, Communia & Propria, Essentialia & Personalia ejusdem in Deo sunt conditionis, ità ut ex Personarum multiplicatione multiplicetur vobis Absolutum, Commune, & Essentiale quodlibet, nec minùs proinde & Deitas & Deus ipse quàm Mens Divina, cum sit Natura eorum omnium eadem; nec sint alia aliis aut magis indistincta aut minùs unum; quapropter aut plures sunt Dii, aut Mens in Deo una, hæcque indistincta non minùs quàm vel Deus vel Deitas. Subtiliùs enim (ut soles) philosopharis, cum & Deum & Deitatem ità distinguis à Mente Divinâ (quæ ipsissima Dei Natura est) ut servatâ Dei & Deitatis Unitate, Mentium tamen fiat Divinarum pluralitas. Nos autem, qui cum universâ Ecclesiâ simpliciter magis & sapimus & philosophamur, eandem quam & Deo & Deitati, Menti quoque Divinæ servamus suam & indistinctionem & Unitatem; nihilque præter Personas Personalisq; formaliter omnia distinctum trinûmq; in Deo agnoscimus: unde, ni & plures Deos, unam credimus

credimus colimúsque; Divinam Mentem, Naturam Unam, Substantiam essentiámque, Unam: in Unitate autem eorum omnium tres distinctissimè reales Substantialésque; Personas, Patrem, Filium & Spiritum Sanctum; quos nisi & *Unum* & *tres* ità credideris coluerisque, fide & cultu ab universâ differs Ecclesiâ, nec (ut cum Hieronymo partim loquar) *Ecclesiæ homo es* tantæ licet Decanus. Vide ergo, Domine Decane, quò te illud *Trinum* in Deo Dogma *Mentium* impulerit, incautum (spero) imprudentémque, ut crederes & coleres, quod præter te tuósque; Orthodoxus nemo, merum figmentum, Trinitatem Scripturis, Conciliis, Patribus, Scholisque; ipsis omnibus ignotam; & expositulas cum Academico senatu, qui Dogmatis hujus tui impietatem (quâ potuit autoritate) Decreto damnavit, teque; dignissimo. An licuit Homuncioni (Discipulo tuo) Doctrinam ejusmodi palam effutire ex Cathedrâ; nec licuerit ipsis Athenarum veltrarum Principibus, auditam, hanc & execrari & publico ferire anathemate? An tacuisse eos oportuerat? Approbassent impietatem, laudassent, confirmassent, digni profectò, queis apud vos & informandæ juventutis & sanæ Doctrinæ pietatisque; tuendæ cura mandata fuerit! statim ergo relicta veræ & antiquæ Trinitatis adoratione, novo *Trinum Mentium* Idolo universâ procidisset Academia, non tam ex Concionatoris eloquio quàm ex silentio Magistrorum! O quàm feliciter igitur contigit, ut nec silerent, nec impunè tum prodierit Dogmatis hujus tui impietas! Quò non serpsisset venenum, fontibus corruptis? Laus & gratia Deo, qui tam opportunè vobis consuluit, ne dicam & sibi: sua enim, & non Ecclesiæ modò, causa hæc fuerat eadem, eadem aliquatenus utrique; pericula: haud minùs quippe injurium Deo Dogma hoc tuum quàm Christianæ & fidei & pietati: tanta est Dogmatis impij (tuique; præsertim) & licentia & perniciès! Quæ jam dixi, hæc plus nimis probent; quantò magis & quæ dicturus sum!

Impietas omnium maxima (sat ipse nôsti) blasphemia est; nihil enim Divinæ Majestati contumeliosius: quapropter totus laboras, ne qua Dogmati tuo adhæreat vel minima criminis hujus flagitiique; tanti suspicio, ut ab hóc saltem Impietatis genere purum videatur. Sed (more tuo) multa dicis quæ nihil ad rem; ad rem autem quæ dicis, contra te pugnant omnia; ità periculosum fuit, ità perniciosum in principiis errasse!

se! Nec refutatione novâ indigent quæ nova non sunt argumenta, eâq; jam ab Animadversore tuo, hisq; meis explosa sæpius Epistolis. At verò ut *Trium* in Deo *Mentium* Dogmatis facillimè intelligas ipse blasphemiam, conveniat tantùm inter nos (utì inter omnes) blasphemum id esse, quod vel negat quæ Deo competunt, vel quæ non competunt asserit. Dogma autem tuum utrinq; peccat. Quot quantâq; primùm quæ Deo competunt negat! Quid Deo magis competit quàm *Unitas* sua, *Simplicitas*, *Infinitas*, & *Perfectio*? Sed ex Dogmate tuo hæc omnia Deo negari oportet. *Unitas* nulla est, (Deo digna) *tres* ubi *Mentes* fuerint; *tres* enim oportet sint *Dii*, ubi *tres* ejusmodi *Mentes*, Divinæ scilicet ac distinctæ. Nonne Mens quælibet Divina Deus est, cum sit ipsamet Dei Natura, Substantia & Essentia tota, imò & Deitas ipsa? Quid enim aliud *Unitas* quàm Divina Mens? Deitas autem Una Unum constituit Deum, sicut & una Mens Deitatem Unam. Perit ergo Dei *Unitas*, *Mentium* admisâ *Trinitate*. Divina Mens (ex Teipso) omnem Deitatis complectitur perfectionem: Deitatis igitur perfectio quælibet toties multiplicatur quoties Mens illa; quamobrem invitis Scripturis, Conciliis, Symbolis, Patribus, Theologisq; Orthodoxis omnibus, si *tres* tuæ admittantur *Mentes*, trina est omnipotentia, trina sapientia, trina bonitas, trina perfectio Divina quæcunque. Ubi ergo in Deo *Unitas*, *Unitas* (inquam) Deo digna, *Essentialis* *Unitas*, quæ omnimodam excludat Deitatis in *Essentialibus* pluralitatem? Nec Divinæ *Simplicitati* amicum magis *Trium* in Deo Dogma *Mentium*. Deus est summè & perfectè simplex. Hæcne autem convenit cum pluribus Naturis distinctisq; Substantiis, *tribus* scilicet Divinis *Mentibus*; quarum mutuâ præsertim cohabitatione intimâq; Unione simul Deus ex Theologiâ tuâ constituitur Unus! An melius cum ejus *Infinitate* *tres* illæ *Mentes* convenient? Deus infinita Mens est. Quomodo autem infinita, si multa? Persona quidem Divina infinita est multâq; tamen: sed Absolutorum & Relativorum valde differt conditio. Absoluta in Deo sunt Communia; Relativa autem Propria: unde Persona quælibet suam habet infinitatem sibi peculiarem; proindèq; plures non repugnat Personas esse, quia Personæ cujuscunque infinitas diversæ ab aliâ quâcunq; denominationis est: ità ut in primâ Personâ sit infinita Paternitas; in Secundâ Filiatio infinita. Sed trium Men-

tium

tium & conditio & denominatio prorsus est eadem; quapropter repugnat illas esse & multas & infinitas. Multitudo infert distinctionem; infinitas excludit. Socium enim infinitatis suæ Infinita nullum admittunt. Si duo essent Patres, neuter infinitus esset: proindeq; in Divinis unus est Pater, qui cum sit infinitus, omnem habet Paternitatis plenitudinem, & sic alteri Paternitati non relinquitur in Deo locus, cum exhausta jam fuerit illius Denominationis dignitas. Sic & in Mente infinita, quicquid Mentis non modò est sed & potest esse, perfectissimè includitur; proptereaq; nullus Mentibus aliis locus vacat. Infinitum enim nihil est, quod in illo genere omnia non est, proindeq; quod non & unum & solum. Secundum nempe aliquid haberet, quod non primum, & primum vicissim, quod non secundum. Nam quæ sunt distincta, non nihil habeant oportet, quo unum aliud non sit, & sic utriq; necessariò quiddam deest. Defectus item quilibet Infinito repugnat; ideoq; ubi sunt *tres Mentēs*, infinita nulla est. Ea porro debet esse Mentis infinitæ conditio, ut cum immensa sit, extrema nesciat, terminisq; nullis includatur. Distinctæ autem Mentēs habent suæ distinctionis extrema, distinctisq; suis includuntur terminis; alioqui distinctæ non essent. Ubi enim nec extrema nec termini, nulla quoq; illic distinctio. Hinc nimirum res distinguuntur, unde terminantur. Mentēs igitur distinctæ (quanquam indivisibiles & inseparabiles) necessariò sunt terminatæ; infinitæ igitur quæ sint? Mens hæc sola infinita est, cujus (ut infiniti circuli) centrum ubique, nullibi Circumferentia. Carere autem Circumferentiâ non possunt distinctæ Mentēs; sua enim distinctio sua ipsissima circumferentia est; nec ubiq; centrum esse possit, ubi distinctionis sunt termini; extrema enim locus centri non sunt. Hinc vides (si quid vides) multiplicari non posse Mentem infinitam, proindeq; ex *trium* in Deo *Mentium* Dogmate perire Dei infinitatem. Nec securior fuerit cum tribus illis Mentibus ipsa Dei *Perfectio* quàm & Infinitas. Vel enim cum unâ Mente perfectus est Deus, vel non. Si sic, cur addis alias? Si non; ergo negas Mentem Divinam esse perfectam, ideoq; & negas Deum perfectum esse; nam cum unâ Mente nondum negasti eum esse Deum; quanquam & hoc ex Doctrinâ tuâ negandum quoq; manifestissimè. Quisquis enim cum unâ Mente perfectus non est, Mentem is infinitam non habet, cum
nihil

nihil aut Perfectionis aut Deitatis Menti desit infinitæ, Iudice te ipso. Si quis igitur cum unâ Mente perfectus non est, Deus non est; quem autem dixeris cum unâ Mente perfectum, qui ex te tribus essentialiter constat, isq; proinde indiget ut perficiatur. Nec tibi favere putes, quod in unâ Personâ Deus essentialiter perfectus sit, ut in omnibus; & non multiplicentur Personæ, quasi desit aliquid, quo Deitas perficiatur: Mentis enim & Persona diversissima conditio est, cum ad essentialem Dei perfectionem Personæ nihil conferat, sed duntaxat ad Personalem. Quapropter in unâ ut in omnibus essentialiter perfectus est. Mens verò cum sit ipsamet Dei essentia, hoc ipso quod eum constituit, essentialiter etiam perficit; cumq; essentia sit tota simul, Mens eadem individuâq; totam totalemq; tribuit Deo perfectionem Essentialem, nec in tribus Personis minùs quàm in unâ, quia cum sint omnes unus idemq; Deus, unâ eadémq; Mente & constituuntur & perficiuntur essentialiter. Quid profint igitur quas Menti sufficientissimæ addis præterea Mentēs, nisi ut intelligamus quàm indignè de Mente Divinâ sentias, quicquid aliquando in illius laudem prædicare videaris. Si enim tibi non satis est sola, quæ trium Personarum sit, eamne infinitam, eamne perfectam, eamne Divinam possis credere, proindèq; & Deum esse Deum? An verè is Deus tibi est, non modò qui nec *unus* nec *simplex*, sed nec *infinitus* nec *perfectus*? Hæc enim omnia cum tuo *trium Mentium* dogmate (ut ex superioribus patet) è diametro pugnant. Quæ igitur tot & tanta Deo competunt, negare directè, aut consequenter neganda docere, blasphemum nonne est? Sed nec minor videtur blasphemia, si quis ea quæ Deo non competunt asseruerit. Hoc autem & Dogmatis huius vitium fuisse, facili negotio demonstrabitur. Quid enim Deo competit minùs, quàm tot Mentibus quot Personis constare? Personarum quidem oportet multitudo sit, ubi est & Relationum. At Mentis requiritur Unitas, ubi est & Deitatis. Quot namq; infinitas numeraveris Mentēs, totidem & numerabit ille Deos, qui à Philosophis & Theologis numerare didicerit; cum & Ratio & Fides doceant, nihil à Deitate Mentem differre infinitam, ideòq; nec numero magis quàm reipsâ. Synonymorum enim neutrum potest unum esse, quin & unum utrumq; sit; nec etiam esse tria, quin & tria sint ambo. Deitatis autem ac Mentis infinitæ, an vel ipse neges synonymiam,

quam toties nobiscum & tam apertè confessus es? Hinc sentis & invitus, quam parum commode uni soli; *Deo tres tua Mentes* competant. Competantne quæ tam hostiliter adversantur ut destruant? Nullus enim Deus, qui non & unus & solus; cum repugnet infinitè perfectò essentialis quæcumq; pluralitas. Deone comperit Natura multiplex, finita Substantia, Essentia deficiens, ambigua Deitas, Mens & Mentes? Hæc tamen Deo competere docet omnia, quisquis tres Mentes in Deitatis Unitate. Apage (quæso) huiusmodi Tripartitam Deitatem, Triformem Deum, Mentem singularem simul & pluralem, Unum & Trium. Tres unumq; credimus & adoramus; Relatione tres, unum Substantia, tres Personas, Deum unum. In hoc mysterio nostro, si non Philosophos, Theologos saltem agimus. Ipse in tuo nec Theologum nec Philosophum. Tres enim Uni Deo Personas convenire Fides ipsa nos docet; tres autem uni Deo convenire *Mentes*, te nec Fides nec Ratio: non Fides quæ Deum credit singulariter (ex Scripturis) unum; non Ratio, quæ Deum ut supremam concipit Intelligentiam; si autem supremam, ergo unam. Quis igitur tibi fuit *Trium* in Deo *Mentium* author, cum nec Ratio nec Fides? Alios profectò & diversissimos consuluisti, qui tam malè Deo consuluerint; quibusq; Magistris hæc ei didicisti tribuere, ab eòq; ita & dissona & aliena, ut vix præter te similèsq; tui paucissimos quisquam tribuat. Adeo blasphemum est Dogma, proindeq; & impium, quo non solum negantur quæ Deo competunt plurima, sed & asseruntur plura, quæ nullatenus competunt: imò & quibus nihil Numini suo, Uni & Trino contumeliosius.

Vertis te frustra in quamlibet partem, ut ab hac & blasphemiam & impietatem Dogma hoc tuum vindices. Arte nullà, fraude nullà vindicabitur. Non is Sophista es, quem Scholæ reformident. Ridet hos Gigantes vel minimus illic Pumilio. Si argumentantem quis te metuat, vel te nescit, vel Logicè quicquam. Tibi tamen totus places, totus plaudis; nec ab Animadversore tantum Coryphæisq; prius securum te putas, argumentisq; tua hic omnia; sed & ab ipsis Aquinate & Scotis, quicquid & angelicè & subtiliter ausi fuerint in adversum ambo reclamare. Ità *trium* Dogma *Mentium* ab imputato crimine irrefragabiliter & defendis & defendas! Sed monte pariterrente quid sit nasciturum novimus; & quantuliscunq; sim ego,

ego, non me fortasse imparem tuo cnilibet debellando Achilli senties; adeo facilis ista est victoria. Audiam quid primum obijcias. Ecce armatus (ut soles) Principii petitione prodiss in aciem; tutus quidem in reliquâ pugna, si vel hoc tantummodo, quod est inter nos quæstio maxima, gratis concedatur tibi, *Distinctam nimirum Mentem esse Personam quamlibet Divinam*. Et ne quis (vel tu ipse) hoc à me impositum (itâ ridiculum est) existimet; ipsissimis verbis tuis, Latine duntaxat meis, sic pro te argumentaturus & exordiar & prosequar. Nonne (inquis) *Persona unaquæq; Divina Mens infinita est atq; distincta*? An blasphemus sum, quæso, eas esse dicens quod revera sunt? cumq; earum quælibet Mens infinita distinctaq; sit, nonne tres illas Personas citra blasphemiam asseruero tres infinitas esse distinctasq; Mentem seu Personas? En virum Logicum! O dignam Aristotele te demonstrationem! Argumentis ejusmodi quid ab opponente metueres vel argutissimo? Quis ullam posthac Dogmati tuo imputaverit blasphemiam? Nonne jam tibi placuisse videntur Personæ Divinæ? tantum abest ut de blasphemiam tecum expostulent! Posito enim quod distinctæ sint Mentes (ut distinctæ sunt Personæ) Sanctum est, non blasphemum, tot in Deo Mentes & credere & adorare quot Personas. Nam absurdo posito; sequi & alia oportet plurima. Sed quis tibi concesserit Personam quamlibet Divinam Mentem distinctam esse? Negaverat semper Animadversor, & cum eo ubiq; Orthodoxi omnes. Propositionem tamen hanc generaliter sic negatam, habes ipse pro concessâ & indubitatâ: hocq; firmissimo innixus fundamento, tuum adversus imputatam blasphemiam erigis propugnaculum: & ex antecedente tam securo consequens haud minus securum insultabundus infers. Blasphemiam nimirum falsâ & temere trium Dogma *Mentium* damnari; cum ex distinctâ in singulis Personis *Mente tres in Deo Mentes* (uti & tres Personas) necessariò concludendas esse; itâ ut quæ tres concessâ (apud te) sunt, tres etiam dici possint absq; blasphemiam. Pari & ego Demonstratione tres Homines te esse probarem. Posito nempe gratisq; concessò, quod & Decanus & Magister & Parôchus, sint quilibet distinctus Homo; nonne manifestè necessariòq; sequitur, te, quem dicunt & Decanum & Magistrum & Parôchum esse, tres quoq; distinctos esse Homines, tresq; tres esse, tri-

num namq; est quodcunq; ter distinguitur; nec absurda est consequentia mea, nisi unde & tua, ex precariæ scilicet suppositionis vitio, & ex elenchi fallaciâ; cum petitur ipsa quæstio: & non concessum, pro concessio, ineptè habetur aut fraudulenter. Probanda igitur omnino fuerat præmissæ distinctionis veritas, antequam de conclusione tibi constaret. Nisi enim quamlibet in Deo Personam pro certo quis habeat Mentem esse *distinctam*, tres esse in Deo *distinctas Mentis* nunquam crediderit. Certior namq; præmissis (in legitimâ saltem argumentatione) conclusio nulla est, cum totam indè vim derivet suam. Quapropter operam ludis, cum extra præmissas quæris anxius unde roboretur. Frustra ut nostrum ei assensum captes, eam Divinis acceptam fore Personis ipsis & speras & jactas: certior, quicquid agas, non fiet, nisi hinc, unde vis est sua, invaluerit. Cum autem quod addas præmissis tibi nil occurrat, addis saltem adhuc roborandæ conclusioni, eam, non Personis modò, sed nec Naturæ ipsi Divinæ aut ingratam aut injuriam esse: hocq; tuâ probas familiari Logicâ. Nam si Personæ (inquis) hoc *trium* Dogmate *Mentium* non offenduntur ipsæ nec indignantur; an offendetur, an indignabitur Natura ipsa Divina, sibiq; blasphemum illud aut reputabit aut expostulabit? Nihil ejusmodi metuendum. At verò unde scis nihil metuendum ejusmodi? Nonne ignotum per ignotius probas? Demonstrari ante oportuerat nullam hinc Personis irarum causam fuisse; tum enim nec Naturæ futuram consequenter demonstrâsses. At verò ex illâ tuâ argumentandi methodo nihil concluditur; potest nempe fieri, nihil obstante argumento, ut *tres* tuæ in Deo *Mentis* irarum causa fuerint. & Personis & Naturæ. Sensisti ipse defuisse aliquid demonstrationi; proindèq; subjicis confestim aliam; sed ejusdem, si non fabricæ, officinæ tamen; dignam profectò, quâcunq; prodeat, quæ audiatur. Vim ejus omnem, si non omnino verba, ecce referam. Quid indignaretur Natura, in *tres* licèt distributa *Mentis*? An quicquam sibi hinc detrimenti? Nonne in Divinâ Personâ quâlibet & tota est & indivisa? Fieri enim qui possit, ut quæ infinita est, non sit Una eadèmq; in *tribus* etiam *distinctis Mentibus*? Infinita quippe, quanquam tria, una eadèmq; Naturâ infinita sunt. Quæso nunc Doctor, & subtili subtilior longè, quis præter te capiat unum & tria generis ejusdem, *tres infinitas Mentis* quæ sint una eadèmq; Mens,

Mens, tres distinctas Naturas quæ sint indistincta Natura? Indistinctum enim est quicquid idem & unum. Si hæc reconcilias, *Subtilis* quidem *κατ' ἐξοχὴν* Doctor es. Nobis nimium hebetioribus irreconciliabiliter pugnant, nisi fortè, ut ex discipulis tuis (Mentium scilicet Trinitariis) fatentur quidam ingenuè, unum & idem specificè (non numericè) hîc intelligendum. Id quidem invito te & inconsulto dixisse videntur illi. Nussquam enim ipse palam omnino dicis, aut dictum quàm potes cautè temperas; veritus nempe speciei Logicæ nomen in Divinis, rem licet totus teneas, nec imprudenter aut temere; *trium* namq, *Mentium* ænigma non alio interprete solvitur, nec etiam, quæ illic innumera, conciliari possunt è diametro pugnantia: teste (si vis) argumentationis hujus tuæ novissimo experimento, ubi distinctas tres Naturas unam eandemq; dici, palam implicat, ni pro *numericè* clam *specificè* substituas, hûcq; redit integrum hypothesis tuæ Mysterium. Tres enim distinctæ Mentis (seu finitæ seu infinitæ) una eandemq; natura possunt quidem esse, uti tria quælibet speciei ejusdem Individua, una eandemq; natura sunt specifica, quantumvis repugnet esse Numericam. Si autem inter Patrem, Filium & Spiritum Sanctum distinctis tuis Mentibus Individua facis naturæ ejusdem, Uniusq; Essentiæ, nullum tibi patet à Tritheismo effugium; nec minùs dissecas Naturam Divinam quàm inter tres homines dissecta est Humana. Distinctio enim hujusmodi in Naturis Naturæ quodammodo est in partes dissectio; nam licet in quolibet individuo tota sit; totalis tamen reperitur in nullo, quæ in unoquoq; distinguitur; cum totaliter & in solidum nihil sit tale, nisi quod solum & singularitèr tale est. Nihilne igitur ex illâ Mentium distinctione deteritur Naturæ Divinæ, quæ nec infinita, nec perfecta, nec realiter una, nec Divina, nec Deitas, nec Deus est, si vel distincta? Et non vis tecum de Dogmate tuo ipsa exoptulet, illudq; injurium, contumeliosum, blasphemum, proindeq; & impium, nomine meritissimo dicatur.

Quin & solito Modestiae tuæ officio in oppositum quodcumq; Dogma, nostrum etiam (totius licet Ecclesiæ calculo comprobatum) omnem rejicere videris blasphemiae criminationem; nec non pro more tuo, argumentatione subtilissimâ. Nam si quis tres Divinas Personas neget totidem esse distinctas Mentis infinitas, quæso, quam ex tribus (inquis) distinctam

Et an esse negaverit Mentem infinitam esse? An Patrem? An Filium? an Spiritum Sanctum? & Trinitario scilicet numero statim erit expungendus, quisquis ille fuerit, cum neq; verus neq; perfectus sit Deus. O novum expurgatorium Indicem, Tridentino ipso inclementiorem! Nescio tamen an Impium magis quam ridiculum Sophistam hic agas. Centies negavimus tibi, non modò *tres distinctas* in Deo *Mentes*, sed vel ullam esse in eo distinctam (cum indistinctum sit quicquid unum, nihil enim aliud est à se): & quasi duas jam distinctas Mentes concesserimus, rogas (argutus inquisitor) quænam Personarum Mens illa sit non distincta, ut Decreti tui autoritate volens nolens & Catalogo expungatur. At locus hic facietis non est. Deus enim non irridetur. Profanum est ludere cum sacris. Aut errat Universa Ecclesia, aut ex hoc argumento tuo nulla relinquitur Divina Persona, Mens infinita nulla, Deus nullus. Præter namq; distinctam Mentem, Divinam infinitamq; agnoscis nullam, Deumq; proinde nullum. Quid posthac, si hoc impune Sancti Pauli Decano licuerit, Petri quem vocant successori non liceat? Es quidem multa sæpe ausus & magna; sed ad hæc tua, illa nihil: nec mirum si gladio Paulus audacior, quam & clavibus & Reti Petrus. Non hæc Paulus tamen nisi in hærede, hocq; te ipso. Mentes quas distinguis, unam ubiq; proficitur ille, Spiritum Unum, Deum omnino Unum; Patrem nunquam aliud à Filio, nec Filium à Patre, nec utrumq; à Spiritu Sancto. Tres distinctæ multoties nominat, tria ne vel semel. Cum autem ex tribus Personis nullam agnoscat ab aliis Mentem distinctam, nonne ex hac tuâ Logica debuisset inferre Divinam nullam esse, proindeq; nec Deum ullum. Hinc patet Pauli hæredem te minis in Doctrinâ quam in aliis, & præter Pauli opes, quas nunquam habuisti, non video quid Pauli habeas. An tulisset (putas) æquo animo sibi hanc fieri injuriam, ut quis suo gloriaretur, nomine & patrimonio, cui præterea nihil sui? Non Dogma saltem distinctarum in Deo Mentium, nec Impia de expungendo à Deitate vel Patre vel Filio vel Spiritu Sancto disputatio; imò & ex præmissis tristrium expungendorum conclusio necessaria. Vide si bellum intulere cælo periculosius Gigantes ipsi; & quid tutum Deo, Gigante & Briareo te ac Terræ filio. Durius tamen tecum agi conquereris vehementissime, cujus dogma (volui dicere crimen) impietatis damnatur, graviore longè in aliis fulminatum anathemate.

Vix

Vix dederat Dogmatum Pietatis suæ hoc specimen, ut ingenui Logici tui, cum aliud statim occurrat, eodem ingenio dignissimum. Ubi enim gratis concesseras, disputationis causa, idem significari nomine Personæ, seu Patris sit, seu Filii, aut Spiritus Sancti, tum ex precaria huiusmodi præmissa quid inferendum doces? Dignum certe aliquid Magistro, quod nec modicos præbet Sabellianis Indos, designatum licet præsertim Hæresi eorum confundendæ. Cum enim unicam in Deo admittant realem Personam, tribus tantummodo distinctam vel nominibus vel officiis, infer, si revêra in Patre, Filio, & Spiritu Sancto idem Persona significet, vel nullam eorum Divinam esse infinitam Mentem, vel eam singulos esse, & sic tres esse Mentem, sicut & Personas. Quæso, Magister, an bene cohærent antecedens tuum & consequens? Primò nonne Divina Mens, cum sit infinita, concipi faciliè potest aut in Patre, aut in Filio, aut in Spiritu Sancto. Idem licet in tribus Personâ significet? Significat enim in Sabellianâ hypothési hanc ipsam Divinam infinitamq; Mentem. Consequentis igitur pars hæc prior antecedenti non cohæret. Meliusne cohæret posterior? An sigillatim nempe in illâ hypothési, Pater, Filius, & Spiritus Sanctus, Mens est quilibet distincta, cum tres illi sint tantum Sabellio diversa minus ejusdemq; realiter Personæ nomina? Sed & ipse aliud infer, te quoq; dignius. Ergo tres sunt Mentem, sicuti tres Personæ. Rifum hic quis contineat Sabellius, & illationi tuæ plaudens? Tres enim libentissimè in Deo Mentem admittit, eodem scilicet modo quo & Mentem, nullo scilicet reali. Unicam enim proficitur adorâtq; & Mentem & Personam; nullam quamvis recte esse Mentem infinitam Divinamq; nisi & in tribus Personis sigillatim distinctam: ita ut nisi quis tecum credat istam Mentium distinctionem, actum apud illum esse putes de Personarum Deitate, nec inter eas ullum superesse Deum, nullamq; in Patre, Filio, & Spiritu Sancto infinitam Mentem. Quod quidem quàm impiè quis asserat nemo non videt. Sed ex nullo magis Dogmate quàm tuo hæc impietas sequitur. Suprà enim tibi plus satis demonstratum est, Mentem illam nec posse Divinam nec infinitam esse, quæ sola non sit & indistincta, cum repugnet Unitati, infinitati, perfectioniq; Mentis Divinæ illam multiplicari aut distingui. Blasphemia igitur, quam in alios rejicis, tua tota est; cum Christianorum nemo præter

præter te tuosq; Mentem infinitam distinguat, distinctamq; finitam reddat, ideòq; nec Divinam ampliùs. Sic redit in caput tuum, quicquid flagitii hinc aliis intentaveras; adeòq; blasphemum videtur Dogma hoc tuum, ut quovis etiam Sabelliano in Deum peccet longè contumeliosius; cum gravior multò sit injuria, quàm perit distinctis tuis Mentibus ipsa Deitas, & cum Deitate Personæ Divinæ omnes, quàm alia quævis, quàm saltem & Deitas & aliqua servatur Divina Persona. Excusando igitur Dogmati tuo quid prætexes, cum hinc plus dederatur Deo, quàm ferè usquam aliunde? Eò tamen cæcitatibus (impudentiæ prope dixi) furor iste tuus adegit te, ut existimes illà Mentium distinctione, quàm & Deitas & Personæ pereunt, eas omnino servari; excludendamq; Trinitatem, si hæc excludatur distinctio. Ità stant aut cadunt fatis communibus! Et ne gratis hoc à te dictum fuisse videatur, colligis vires tuas omnes, tum Logicas tum Theologicas; molirisq; Demonstrationem, non Animadverfori tantum, sed & toti (quæ cum eo steterat) Academiæ formidabilem, ni scirent te & ille & illa. Utinam & ipse tam bene te sciresset! Congredere ris cautius cum Adversariis hujusmodi; & tibi ab illis (etiam ut potes armatissimo) totus metueres: Nam Cataphractus licet, hos contra hostes, armaturæ miles es levissimæ. Omit tam nihil hujus tuæ, quam inexpugnabilem speraveras. Demonstrationis; & quàm ruet facilitate, videbit præter te quilibet, fortassis & ipse. Ità crassus est qui te fascinavit error, caducumq; quo nititur conclusio tua fundamentum! Nam et si in hac argumentatione multa præmiseris quæ vera sunt, quid ad conclusionis veritatem conferent, si vel falsi quicquam, quantumcumq; sit, præmissis inferas; conclusio nempe (quod solent cum eâ pauci) partem sequitur debiliorem. Hinc tuæ omnino vereor. Reddam non ipsa Argumentationis verba, quæ proluxa & vaga nimis, sed vim omnem, fortiùsq; quò pressius; & rationibus tuis utar, sed methodo hac mea perfortiten coacervatis. Personæ Divinæ cum tres realiter sint, per aliquod reale aliæ ab aliis distinguuntur, reale autem illud oportet substantiale sit; accidenti enim nullus in Deo locus: at substantiale nihil est præter Substantiam: Paternitas verò, & Filiatio, aut relatio alia quæcunque, substantia non est; per distinctas ergo, non Relationes, sed Substantias (Mentes scilicet ac Naturas) Divinæ Personæ distinguuntur; & quot distinctæ

distinctæ Personæ, distinctæ etiam substantiæ totidem. Personæ tres, Substantiæ tres, tres Personæ, tres Substantiæ. Vis nobis Argumenti hæc est? Debueras certe novi obtrudere aliquid Gentibus objectum hoc fuit & explosum. Substantialitæ & substantiam toties monitus non distinguis, nec Adjectivum à Substantivo, Censor Grammaticus! Relationes admittis Divinas; nonne? Accidentales eas non admittis; ergo substantiales, neque has tamen substantias. Ex tuis igitur concessis agnoscas oportet, substantiale aliquid esse, quod substantia tamen non sit; adeoque & Personas posse ab invicem substantialiter distinguui, non distinctis licet substantiis. Substantialiter enim distinguuntur etiam quæcumque tantum substantiali modo se habent, quo non se alia. Sic in Divinis negare non potes Patrem, quia Patrem, aliter se habere, quam se habeat Filius quia Filius. Modi autem se habendi Substantiam quidem afficiunt, sed non sunt. In Deo ubi nihil accidentale, essentielles eos oportet esse: & sic Pater à Filio, etiam non distincta Substantia, substantialiter distinguitur, quoniam per aliquid substantiale, Paternitatem scilicet quæ formaliter Substantia non est, sed Modus se habendi in Patre, quo se non habet Filius: & quanquam in Divina Generatione Substantia nulla producatur, substantialis tamen est quia Filius producitur, non quia Deus quidem, sed quia Filius; hoc est, non secundum Deitatem, quæ cum sit rerum omnium principium, improducibilis est; sed secundum distinctum diversumque subsistendi Modum, Filiationem nempe, quæ & distincta & diversa est à Paternitate. Nec tamen illius Generationis Terminus ita Modus est, ut qui gignitur non sit etiam Substantia; Filius enim est, & non mera Filiatio. Modus quidem solus formaliter producitur, sed Substantia communicatur. Repugnat enim Filiationem esse, nullumque Filium; quanquam non repugnet Modum produci in Subiecto, quod per se est, antecedenterque ad quamlibet productionem. Si enim subiectum quod jam erat suppositum, incipiat & suppositum esse quod non erat, nonne est vera & substantialis productio, etiam si utriusque suppositi Unum sit & idem subiectum? Communitas enim Subiecti non excludit veram substantialemque suppositorum distinctionem; sicut nec subiectorum, suppositi Communitas. Unum quippe adoramus in Christo suppositum, Verbi nimirum Personam: duo tamen

in eo credimus subjecta, Naturam scilicet & Divinam & Humanam. Cur non ex adverso credideris quod commune in Deo subjectum esse, quod unum sit in singulis omnibus Personis, quæ tamen revera sint tria supposita? Quocirca modum ergo nihil implicat duas esse distinctissimas in una Christi Personâ Naturas, quid & implicet tres esse in una Dei Naturâ Personas? Sed quisquis in Incarnationis Mysterio Nestorium agit, facile & Arrium aget in Trinitate. Nobis autem (cum Orthodoxis omnes) reverentia & fides est utriusq; Mysterii, quamvis exempla in creatis neutrum habeat, neutrumq; humanâ Mente concipiatur. An verò pro substantiarum in Deo distinctione Scripturam urges, quâ Christus dicitur, *Pateris Imago & illius* *imago* *et similitudo* *Character*, quod reddis *Substantia*; & reddi quidem potest, sed eo sensu quo substantia pro Subsistentiâ, aut Personâ usus pari sæpe apud Patres solet. Nosti quàm quid *substantia* & *substantia* differant, hæc & Concilij & Patribus familiares quidem esse tres *personas*, *substantia* verò tres nunquam; quia scilicet Substantia, quæ essentia est, *substantia* propriè dicitur; Substantia autem, quæ & Subsistentia & Persona, *personæ*. Qua propter & hanc apud Latinos multiplicari in Trinitatis Mysterio non licuit, donec scrupulos fuit in nomine, & aliqua significationis ambiguitas. Quin & ubi jam longo invalubrat usu, & Hypostasis Substantiæq; passim pro Personâ usurparentur, majoris tamen cautelæ gratiâ, Theologi tandem ab istâ Substantiæ interpretatione prudenter abstinuerunt, ne quis ex vocis ambiguitate Latinis auribus error irreperet, aut præberetur offensâ. At verò, cum ex Græcâ voce *hypostasis* nihil hujus occurreret periculi; nunquam deservit hæc ab usu solito; & tres adhuc in Scholis dicuntur hypostases, ubi jam diu invaluit una Substantia. Quare utriusq; vocis obsoleto prope sensu Synonymo, hypostasin ex illâ Scripturâ sæpius nunc Personam reddimus quàm substantiam; nec Latina cautio tantum est, sed vernacula etiam plurima; ita ut si qua tamen recens verba *Characterem* legat *personæ* *substantia* *personæ* statim monet Marginalis nota; ne Filium quis putet distinctam à Patre habere substantiam, sed esse ab eo distinctam Personam; eiq; ita similem, ut in communi Substantiâ solò distinguantur subsistendi modo & Relationum oppositione, *personæ* *personæ* omnino, quanquam nullatenus *personæ* *personæ*. Non enim ad imaginem requiritur Substantiæ

Substantiæ distinctio sed Personæ; hincq; Patris perfectior Imago est Christus, quod non similis tantum Naturæ, sed et ipsæ; nec specificè ejusdem tantum, ut cum Adamo Abel, sed ejusdem Numero, ideòq; indistinctæ. Perfectior enim exemplar suam Imago refert, quo ab illo distat paucioribus. Totus ab Adamo distat Abel, cum & Personâ distinguatur ambo & Naturâ; Verbum autem à Patre solâ distinguitur Personâ; Patri ceterâ non modò similis Filius, sed idem unumq; cum eo, & ex identitate consubstantialis, hincq; alius solummodo, unde & repugnat eundem esse. Eiusdem asseris quidem esse Substantiæ, sed distinctæ; hoc est (si te intelligo) ejusdem & non ejusdem, distinctæ & non distinctæ; nisi ingenuè tandem fateri velis, Patri & Filio convenire specificè, ut Adamo convenit & Abeli, proindeq; duos esse Deos, uti Adamus & Abel duo sunt homines; Speciei namq; Individua qualibet, quam distinguunt, Naturam multiplicant. Hoc omnino tamen (video) nollens; & temerè dicti quasi jam penitens, retractòq; statim pede, ita vis in Deo distinguantur tantum Pater & Filius, ut ne distent vel minimum, nisi quod alter Pater sit, Filius alter. Distant autem non modò hinc Adamus & Abel; præter enim oppositæ relationis distinctionem, quâ Pater alter est, & alter Filius; distant etiam ex Natura in utroq; distincta, quâ uterq; ab altero distinctus homo est, hominesq; propterea duo. Hincq; ne rationis paritate Deos etiam ex hypothesi tuâ multiplicari necesse sit, indignis si quis Patrem in Divinis aliter distinguat à Filio, nisi omnino quatenus sunt Pater & Filius, non quatenus autem Deus & Deus; id est, non ex Naturis distinctis, sed oppositis contrariis relationibus. Tanta veritatis vis est, ut te (vel in visissimum) ad se revocet, totumq; potius tandem quam cum illa pugnes! Sua quoq; sunt deliriis intervallo sobria, sed hæc brevissima; ad delirium reditur statim. Vix ab errore tuo respueras, ecce & erras adhuc, nec minus quam ante desipis; & quam penitus te jam peniteat, quod insinuas veras solis distincti relationibus, hos nunctiterum ita distinguis ipsa Substantia, ut hinc contrariis distinctos realiter putes, cum reale nihil, præter Substantiam, in Deo tibi videatur, nec illic à Patre produci quicquam substantialiter, nisi & in Filii Generatione Substantia ipsa producatur Personatis; imò nec aliâ Personâ produci posse substantialem, nec verum rea-

lemq; credendum in Deo aut Patrem aut Filium; actumque, non de solo Trinitatis Mysterio, sed & Redemptionis. Hæc enim omnia (si qua tuis oraculis fides) præviam supponunt Naturæ Divinæ, ut & Personarum, distinctionem; hoc est (si qua fides cæteris) Deorum pluralitatem. Multiplicatâ enim hujuscemodi distinctionibus Naturâ, haud minus necesse est augeri Deos Numero quàm homines ipsos: Nam unde putas fieri numerum, nisi ex distinctis Unitatibus? Aut quid in dividua multiplicat, nisi Naturarum in unoquoq; distinctio? Consule Animadversoris Trithëismum; si nondum hinc satis vides, quod præter te omnes tam facile; ex distinctis scilicet quas docuisti & Mentibus & Naturis & Substantiis distinctissimos fieri Deos. Sed memineris ei nullum esse, cui plures; Monstrumq; non Deum, cui conditionis ejusdem Natura plus una. Excusa nunc (fodes) annexas Dogmatibus tot blasphemias; & impietatis damnatum hoc ab Academicis conquerere; plectendis ipsis duris si non damnaissent.

An tamen Impiè magis quàm ignoranter ista docueris, nescio; te adeo rei Theologicæ imperitum præbes, cum & tibi contradictoriè pugnare videtur incarnari in Filio Naturam Divinam, nec in Patre simul & Spiritu Sancto, cum sit tribus ipsis una eadèmq; singularis Natura atq; substantia. Hoc nimis perinde est tibi argutissimo Theologo, ac si diceret quis, unam eandèmq; Naturam singularem incarnatam esse & non incarnatam; quo nihil tibi pugnat contradictoriè magis. Pugnaret, & nobis quidem, si præter Naturam nihil esset, in quo proprius fieret Incarnatio, formalitèr; (& non tantum concomitantèr) humanæ Naturæ Divinæ uniretur; tunc enim non potius Filii quàm aut Patris aut Spiritus Sancti, diceretur essetq; ista Unio. At jam (plûsq; semel) monitus es, non in Naturâ hanc fieri, sed in Personâ; cum in eo fieri debuit, quod assumendæ Humanitati defuit. Humanitas autem jam erat; sed nullius erat. Suam non fecit Pater, non Spiritus Sanctus; Neuter enim hanc sibi in Personâ assumpsit consortium. Suam verò ex propriis fecit Filius, assumptam scilicet in communis Societatem suppositi, ita ut eadem individuâq; cum eo fieret, non Natura, sed Persona. Utriq; enim Naturæ, juncæ licet in hoc Mysterio, jura servantur sua distinctissimæque; nec Deus Homo, nec Homo Deus, ex Substantiæ sunt Unitate, sed Subsistentiæ. Cum autem hæc in Deo singularis

laris non sit, (tres namq; in eo distincte subsistunt), non alius factus homo est, nisi cuius ipsa, & distincte et proprie, fuit, Filius scilicet; Patris nullatenus, nec Spiritus Sancti. Quamobrem ex illis homo nullus præter Filium; in hoc enim, & non in alio, ambæ iunctæ sunt Naturæ; utriusq; solus commune intercedit vinculum, solus extremorum nexus ita distantium, Mediator solus Dei & Hominis, solus & Deus & Homo, non ratione communis Naturæ, sed propriæ subsistentiæ. Ubi enim Naturarum deest distinctio; nonne sufficere Personarum putas? Cum præsertim distinctæ Naturæ opus illud non est, sed Personæ. Hinc Filius caro potuit fieri, Patre non incarnato, Patri licet consubstantialis, Deus; cum eo numericè, unus; nec ullum inde (ut vides) contradictionis quam objeceras periculum, nisi sublata (cum Sabellio) etiam Personarum distinctio. Si enim Divinas inter Personas nulla, nisi Nominum, intercederet distinctio, ut & Naturarum nulla, Pater cum Filio esset incarnatus, esset mortuus, esset Crucifixus. Quapropter à Sabellianis aditus facilis patuit ad Patripassianos, cum repugnet manifestissime Filium pati scilicet, si nec aliud nec aliud à Patre fuerit. Ut autem patiente Filio non patiatur & Pater, opus non est ut aliud sint & aliud, sint modò aliud & aliud; cum vel hoc (Ecclesiæ teste) sufficiat, ut gignat Pater, Filius gignatur, quæ non minoris tamen distinctionis videntur officia, cum ex ipsamet Relationis oppositione irreconciliabiter & è diametro pugnent. Unde igitur erras tantopere, ut nisi Naturis distinguantur ambo, ambos putes necessario pati, alterutro patiente, cum tanta sit tamen ex meris ipsis relationibus Personarum inter se distinctio? Si nescis (aut scire nolis) Erroris huius tui originem, palam ego, volenti aut nolenti, dicam; ut, nisi tu ipse, ex tuis saltem nonnulli resipiscant, cognito scilicet ab exordiis tam impiæ iniquitatis Mysterio. Mentium Trinitarii Evangelicam non credunt Personarum Trinitatem, quæ Unitas in Trinitate & Trinitas in Unitate colitur. Nihil enim realiter unum in Deo agnoscunt; & trinum nihil, nisi undequaq; trinum. Distincta enim cum velint in Deo omnia, Naturam non minùs quàm Personas; Mysterium in Trinitate destruunt: ita ut Personæ tres Divinæ non obscurius intelligantur quàm tres aut Angelicæ aut Humanæ. Nam & Patrem & Filium & Spiritum Sanctum totum quemlibet distinguunt ut tres solemus.

Quid si in hisce... Quid si in hisce... Quid si in hisce...

A D

Oxonienſis Decretum Modestum Exa- munalorem.

Epistola III.

IN re Theologica *Falsitas* accusari, imò & damnari, du-
rum quidem Theologo esse debuit; *Impunitas* autem,
longè durius: sed *Hereses*, dissimulatio. Quapropter
quis ille, vel te modestior, hanc fieri sibi Dogmatici suo
non indignabundus ferat contumeliā; (meritissimam licet) &
nec totus in Accusatores ac Judices, pro rei gravitate, inveha-
tor? Præter hoc, tolerabile videri potuit quicquid aliud
Decretum fuerat; cum tibi ex *falso impietate* etiam Dogma-
te periculi tanti nihil impenderet. Si quid enim Doctore ex
utriusque illa criminatione deciderit, tutus saltem Decanus est,
nec terentis annonæ perit amplissimæ. Sed cum *Heresi* nihil
tutum, nisi fortè caput, lege scilicet de decidendis *Hæreticis*
apud vos (ut audivimus) opportune abrogata. Vigent ta-
men adhuc leges alie, non Decano tantum sed Episcopatus
candidato cuilibet metuendæ satis, ubicunq; locus Disciplina
vel minimus, Canonumq; reverentia. Non est sub illo pon-
dere ad altiora gradus; vix in tuo stes: ita *Heresis* deprimit,
ita pœnis reddit obnoxiam Ecclesiasticis. Papa de suo non
securus ipse, quoties in criminis hujusce incurrit vel suspicio-
nem; & hoc ipso quo *Hæreticus*, vi constitutionum Papa
jam non est. Ante suum Paulus defenderit, cum hunc suum
ne vel Petrus? Et nuperrimo teste, qui, Molino cum faveret,
Inquisitionis

Inquisitionis tribunal vix effugit. Quid si Valentino Gentili? Quid si Trithemio? Ab externo tantum religionis tumultu ad interius exercitium quietioremq; pietatem descivisse ille cum Magistro videbatur; jamq; tam levi de causa in fide suspectus, in Petri sede male firmus erat. An in Pauli tu firmitior, qui de ipsius Trinitatis fide publico decreto excidisse comprobaris? Bene ac auspiciatè tecum agitur, quem nulla tenet Inquisitio, tyrannis nulla, sed Ecclesiæ benignissimæ signis. At verò pretaria securitate frui, nec gloriari nec securum est. Pœnam à se nunquam procul videt pœnâ dignus, sibiq; semper timet à fulmine, Dogmatis author fulminati. Vibrantur quidem aliquando bruta fulmina, quæ, ut parum nocent, parum timentur. Plurima hujusmodi ab Academicis Parisiensibus proflientia Romani risere Pontifices, ab illis scilicet superiori Autoritate tuti, eaq; suâ. Nondum habes unde tam tuto & ~~ridas~~ & ~~repellas~~ quod profluit ab Oxoniensibus. Irritum non fit jocus & cavillis: times quod rides; vimq; sentis quam videris contemnere; quippe non tantâ repulisses curâ, si contempsisses. Quid te à Decreto ita defendis, præsertimq; ab imputatâ hæresi, si sis invalidè condemnatus, nec possis hinc lodi? Temere putas Judicibus defuisse authoritatem: crimen quidem hæreseos tam grave est, ut ad omne tribunal non pertineat. Quod nunquam hæreticum fuit, pro hæretico, etiam jubente sine Concilio Papâ aut sine Papâ Concilio, legitime nusquam habebitur. Molis tantæ sunt ista Judicia, tantam postulant authoritatem! Nulla etiam inter nos Synodus, potestas nulla, nisi attestantibus Scripturis Universalib; suffragante Ecclesiâ, jus sibi hoc valide usurpaverit; quanto minus Unius Academiæ Convocatio? Quomobrem si ~~tribuit~~ tuis in Deo ~~Mentibus~~ aut favere aut non repugnare Scripturas ipsas Universalq; Traditionem Ecclesiæ demonstraveris, tecum ridebimus Oxoniensis Decreti brutum fulmen; invitisq; Judicibus illis te dogmâq; tuam ab hæresi vindicabimus. At verò si Dogma hoc tuum & Scripturis repugnat & Traditioni, adeo ut Conciliorum authoritate sufficientissima damnetur, nullam imputabis amplius (spero) Academicis vestris temeritatem, qui publicum Anathema suo & improbarunt & confirmarunt, ita postulante rerum apud vivos statu, ubi non rationum robore sed Decretorum grassanti malo tunc temporis occurrendum erat. Quandiū enim

enim disputatur tantum, fides pendente adhuc lite opinio quodammodo fit, & in alterutram pro arbitrio inclinatur partem, quantumvis disputantium alter præponderet. Decretum igitur interveniat necesse est, quo de fide constet inter omnes, & cedant authoritati, qui vel Animadverforis demonstrationibus non cesserant. Optimè igitur de Ecclesiâ vestrâ meriti sunt Dogmatis tui Judices, quam in mediis disputationum fluctibus suæ fortassis incertam fidei hâc velut anchorâ opportunissimè solidârunt. Solidiùs quidem firmaretur Imperiû ac Sacerdotii junctis in Synodo Nationali viribus: Sed ista diutius expectari solent remedia, quàm ferat sæpe mali periculum remediq; necessitas. Serpit facilè in totum religionis corpus vitium quodcunq; capitis fuerit. Quid autem Trinitatis articulo capitale magis, unde omnis pendet Evangelica dispensatio, Redemptionisq; veritas ac Mysterium? Quis error etiam illic tuo pejor? Quod in Trinitatis fide vitium unquam perniciosius? Nam etsi Augustino teste periculosius erretur nullibi, gradus tamen ibi sunt erroris; & summum vidèris attigisse qui vel ullum non putes: eò magis extra omnem emendationis spem positus, quod ex tot in hunc Articulum hæresibus gravissimis, tuâ gravior cum nulla sit, nondum hanc sentias; tēq; unum glorieris hîc sapere, errante quovis plûs longè insaniens.

Sed quâ te tuôq; arte deludas, & ab *hæresi* dogma vindices, exploremus nunc ambo. Insistam quàm maximè potero vestigiis tuis, ne me usquam effugias: exordiûmq; hinc sumam unde & tu ipse; ab illâ nimirum consuetâ tibi argumentandi methodo, quâ ex precario antecedente consequens inferis haud minùs precarium. Gratis enim supposito, neq; *falsum* neq; *impium* Dogma hoc tuum esse, pari conclusis evidentiâ neq; illud esse *hæreticum*. Quod quidem ex hâc tuâ suppositione quis neget? Posito namq; absurdo, quænam demonstrativè non sequentur absurda? Sed hæc facilè in te retorquentur: posito enim (prioribûsq; Epistolis etiam demonstrato) *falsum* ac *impium* esse quod docueras, quidni & *hæreticum* esse possit? Hæreseos nempe præludia præjudiciûmq; maximum, error & impietas reputari solent: pronum hinc aliò iter est; abyssum abyssus invocat. Hæreticus repentè nemo fit; præcunt & *falsa* & *impia*; tandem sequitur *hæresis*. Tuâ autem quod detur nomen, (ridens) interrogas. Legio dici poterat;

terat; (ita multæ sunt) nisi, ex Animadversore, Trithemio jam nomine illa ubiq; notior; quanquam ad rem potius quam ad vocem in hujusmodi attendi oporteat; quodcumque enim vocetur, parum refert; dummodo quod revera est, etiam aliis damnatum fuerit nominibus. Velles tamen ex Judicibus tuis nosse, ubi locorum regnaverat olim hæresis illa, quo prodierit Ecclesiæ sæculo, quibus ortum debeat Authoribus, quâ damnata sit generali Synodo; cum tibi præter realis substantialisq; Trinitatis hæresim, nulla in Decreti verbis occurrat alia, neq; hanc vel semel in tot ætatum Annalibus memoratam legeris. Quid ad hæc omnia responderint doctissimi tui Judices, nondum didici; sed nec facile quis respondeat, quantumvis doctus, ni primum ex te noverit quid per Substantialem realémq; illam intelligis Trinitatem. Absit enim ut pro hæreticâ damnetur quælibet; realis substantialisq; est quam universa credidit hactenus coluitq; Ecclesia. Nam et si unum individuumq; Deum & credat & colat, tria tamen in eo non mera, non Sabelliana, nomina; sed realiter distincta supposita, eaq; substantialissima. Nihil scilicet Patre, Filio nihil, nihil Spiritu Sanctu realius, distinctius, substantialius; cum nec Deitatis Unitas verior sit quam Personarum distinctio; nec earum ulla, aut realis minus, aut minus substantialis quam ipsa Deitas. Sed perpetuo erras, mi Homo, *substantialitate* cum *substantia* confundens, & à *substantiali* arguens ad *Substantiam*. Substantiale enim nequaquam substantia est, sed quiddam ad Substantiam pertinens, eamq; in eam atq; in eodem genere (reductivè nempe) afficiens. Cujusmodi sunt modi omnes substantiales; quo nomine ab Accidentibus discriminantur; quæ substantiam quidem afficiunt, sed in genere entis diverso. At nisi sit, ut Personarum, ita & Monium substantiarumq; Trinitas, nullam agnoscis realem aut substantialem, eamq; solam & credis & colis, quam & damnavit & damnare debuit Oxoniensis Academia, utcumq; iisdem olim verbis & nunquam & nusquam damnatum fuisse contendas. At nisi probes nec re nec sensu eodem, parum tibi confert quod non verbis: an enim damnari verba poterant, nondum vel cognita vel objecta? Quis enim illis temporibus res in Deo *Mones*, hæc; ipsissima phrasi tuâ, unquam dixerat? Profer Scripturam, Patres, Concilia, ubi phrasis hæc aut laudetur aut legatur. Jam dudum (etiam non rogatus) protulisses,

ea sicubi occurreret. Unde igitur tantopere tibi constat de Orthodoxæ Antiquitatis tecum hæc in re consensu, lectis nulli-
bi tribus in Deo *Mentibus*? An quia, nemo licet ita locutus fu-
 erit, omnes tamen ita sensisse præsumis, non vim consulens
 Verborum, sed rerum cohærentiam? Cur aliis ergo non li-
 ceat quod & tibi? Cur verbis totidem legendum sit in Conci-
 liis Oxoniense Decretum, ut tibi quicquam valeat, dum *tres*
 in Deo *Mentes*, quas nusquam legis, credis tamen & adoras?
 Nonne Trinitas ipsa ex Scripturis creditur, quæ nominatim
 illic non legitur? Verborum sensus, non sonus fidem & exi-
 git & facit: ex Doctrinæ Analogiâ, non ex Syllabarum nu-
 mero, omnia in libris pensanda sunt: Spiritus ille est quo sæ-
 pe litera vel muta intelligitur. Dogma tuum haud rejicimus
 ex literæ silentio; habeat sibi tantummodò Spiritum illum,
 Doctrinæ scilicet Analogiam, & (invito Decreto quovis) ad-
 mittetur. Sed an Dogmati quicquam faveat, cui & ratio om-
 nis & autoritas repugnat? Hæresim undequa; sapit. Scri-
 pturis fides nulla, si qua docenti hæc tibi; neq; unquam *tres*
tux Adentes Orthodoxæ fuerint, nisi Dei Unitatem, quam
 Scripturæ ubiq; prædicant, reconcilies ipse cum apertissimo
 Tritheismo tuo. An quicquam illic sæpius damnatur? hæ-
 resisq; proinde nec antiquior ulla nec certior. Sed vix ab illâ
 metuis, quam nec hæresim quidem putas esse, cum neminem
 à principio noris criminationi huic obnoxium præter Christia-
 nos prioris notæ, quos tuam dicis & semper credidisse & sem-
 per coluisse substantialem Trinitatem. Quisquis enim nostram &
 crediderit & coluerit, numeratur tibi inter Noetos & Sabellios,
 Trinitarios tantum ex nomine; ideòq; nec dignos quibus *τε-
 τριθεϊα* imputetur. Laus ista & tibi & tuis tota debetur, quorum
 Trinitas, non substantialis modò, sed & Substantiarum, ne quid
 illi desit realitatis aut etiam substantialitatis. Tres hinc ta-
 men inferri Deos constanter negas, quanquam vel ex Trithe-
 ismo ipso neminem putes fieri aut Paganum aut Hæreticum.
 Non Paganum quidem, cujus religio (inquis) non *τετριθεϊα* sed
πολυθεϊα; Deorum non pluralitas modò, sed hæc vaga &
 indefinita: Non etiam Hæreticum; nemo enim nisi intra Ec-
 clesiam Hæreticus; illic autem tibi præter Orthodoxè Chri-
 stianos ne vel ullus unquam Tritheismi accusatus est; hocq;
 non ex merâ trium Personarum confessione, sed Mentium, sed
 Substantiarum. Tibi enim tres meræ Personæ aut nullatenus

tres videntur Dij, aut Personati tantum; Deorum larvæ scilicet, Latinisq; hoc sensu veræ Personæ Ludicræ species, imagines vacuæ. Quapropter solam Personarum Trinitatem quisquis coluerit, nec Trinitarius tibi propriè est, nec Trithëitæ dignus Elogio: nisi enim tres & credantur & adorentur substantiæ, unum omnino censēs quicquid in Trinitate creditur & adoratur, cum tibi nulla sit realis Trinitas nisi Substantiarum, ideòq; nec alius præter te (tuiq; similes Trinitarios) pro Trithëitâ verè habendus, si quis habendus usquam. Quidni autem? Cur & cum Animadversore Vos vestris non appellaremus nominibus? An aliâ de causâ hoc etiam nomine ab Ethnicis olim dicti sunt ipsi Personarum Trinitarii, nisi quòd ignoranter & Substantiarum etiam Trinitarii credebantur? Tres enim Deos eum colere nemo sanæ mentis dubitet qui tres distinctas in Divinis & Naturas & Substantias; cum præter Naturam suam, præter Substantiam suam, Deitas nihil sit nec possit esse, ideòq; & pari crescere numero debeat, isq; verè Trithëitæ dici, qui ex illâ multiplicatione tres necessariò Deos, re saltem, si non nomine, confitetur. Nec defuere olim hoc verò propriòq; infames plurimi titulo, idq; non in obscuris tantum Ecclesiæ recentioribusve temporibus, sed ante hos etiam millè annos, florentissimo adhuc Religiosis statu. Imò nec obscura omnino sunt quorundam hujusmodi Trithëitarum nomina, cum & in Conciliis recensita legantur, isq; Generalibus. Tertium in Trullo potes evolvere, & illic non pauca leges ipsemet, quibus nec suum deesse videbis meritisimum Anathema, ut discas in Antecessores tuos non meris duntaxat privatisq; disputationibus fuisse jam pridem animadversum, verum etiam publicâ auctoritate Decretisq; synodicis: Eòsq; pœna multatos Hæresi Hæreticisq; debitâ: nec semel abiire maledicti; ter Anathema repetitur, quia ~~Te~~ *Te* ~~delas~~ illi propugnatores, trium defensores Deorum. Quin & ibidem Trithëitæ minoris Doctores alii non effugerunt omnino ista fulmina: tanta sunt apud Orthodoxos omnes Trithëismi cujuscunq; odia!

Nullus autem, quem sciam, tuo pejor, ne vel Arianus, tot licet tantisque damnatus pœnis, maledictisq; & fulminibus execrabilis: nec, ut tu soles, gratis loquor: discrimen audi inter utrumq;. Tres quidem Deos sibi Arius fuerat, Ecclesiâ universâ Judice, cum tres in Divinis Substantias.

Summum

Summum tamen ex illis adorabat unum; reliquos duos, Numinis tantum subalterni inferiorisque longè & virtutis & imperii cultu etiam minori longè venerabatur. Substantias enim creatas his duobus dederat, Patri increatam Soli, solamq; proinde patriam (cultu summo) dignam. Hinc saltem tuta erat veri unusq; Dei & religio & reverentia; Filius enim ac Spiritus Sanctus Dei nunquam Ario fuere nisi æquivocè; naturâ scilicet juxta hunc Hæreticum à Patre diversi, quod synonymiam destruit; nec ei ullâ proportionem pares, quod Analogiam: finiti namq; & infiniti, creati & increati, nulla proportio. Injuria igitur quæcunq; ab Ario fuit, Filii & Spiritus Sancti tota fuit; damnum essenziale Deo nullum; substantia Deitati servatur integra; quod multiplicatur, & quod dividitur, alienum omnino est; & quicquid Arius insaniat, naturæ Divinæ nihil deterit; perfecta manet, una, simplex, infinita, etiam cum hoste tanto. At tecum (nefas!) periculum statûs sui Deo quantum est! Sua sibi Natura nec una, nec perfecta relinquitur; inter multos & distributa & distincta: nihil simplex, nihil infinitum cum multiplicatis essentiis; perit naturæ, quicquid alteri naturæ dederis; nec Deus ille habet Deitatis omnia, qui alium à se verè Deum; id enim deesse ipsi necesse est, quò alius ab eo distinguitur. Adde ex prioribus Epistolis quæ huc pertinent plurima, faciliq; intelliges (si quid intelligis) quantum Divinæ derogat naturæ, quisquis eam multiplicat; quantum & Deo, qui & Deos. Perit inter Dominos æquales ipsa imperii summitas; & cum altero pari Numine Numen supremum nullum est; destruitur, cum multiplicatur; repugnâtq; in suo genere quolibet *infinitum* quid esse & *unum* non esse. Personas in Deo semper objicis, quibus & multiplicatis & distinctis injuriæ nihil sit, detrimenti nihil accidit; quasi nunquam fuisses monitus hanc Disparatorum esse fallaciam, nec Relationis & Substantiæ dari easdem argumentandi regulas. Patrem enim repugnat Filium non habere, huncq; à se distinctissimum, quanquam Deum non repugnet carere distincto Deo; imò & habere, omnino repugnaverit. Sed & Pater ita unus est, ut non minùs implicet duos esse Patres quàm Deos, multas (ut ita loquar) Paternitates quàm Deitates, quàm Naturas, quàm Mentes Divinas. Adeo in suo quovis genere infinitum, unum oportet sit necessariò!

cessario? Multiplicandis igitur in Deo Mentibus frustra & imperite mendicis à Personis multiplicatis exemplum & patrocinium; nisi Mentis & Personæ tanta probetur paritas, ut non minus in Patre & Filio Mens differat, quam in utroque Persona; nec minus etiam ex communi Personæ nomine in eandem uterque conveniant Relationem, quam ex communi Mente in eandem & Naturam & Deitatem; ita ut dici ambo possint vel Mente diversi æquè ac Personæ, vel Personæ iidem sicut & Naturæ. Cum hæc autem Orthodoxæ repugnent Logicæ, nec à Personis ad Mentem tutâ fide concludatur, noli (si Christiane sapias) ex Personarum pluralitate inferre etiam & Mentium, ni & Deorum (volens nolens) cogaris, paritate scilicet consequentiæ. Hô enim ipso argumento, quo ex Divinis tribus Personis *tres* (te arguente) inferuntur & *Mentes*, *tres* ad hominem (arguente quovis) inferuntur adversum te *Dij*; neque ex tribus Personis tantum, sed ex *tribus* præsertim *Divinis Mentibus*; cum nulla sit Dei Unitas, nisi ex illâ Mentis Unitate, quâ & Deus & Unus est. Mens enim Divina cum & Dei Natura sit, Dei Substantia, Dei Essentialia, proindeque & Deitas ipsa, Deo tribuat oportet, non modo quod Deus sit, sed & quod unus sit; cum enim essentialiter sit unus, oportet eum esse unum unde habet & Deum esse. Imò & hinc ita Unus est, ut non habeat unde sit præterea. Sunt cuilibet nostri multa diversaque naturalis suæ Unitatis principia; omittis aliis (quæ nunc nihil ad rem) duò recensere tantum; *Naturam* hanc nostram, nostramque hanc *Subsistentiam*; Unus namque non minus sum *Personæ* quam *Naturæ* unitate, nec *Subjecti* ratione magis quam *Suppositi*. Res autem cum Deo non ita se habet; Naturæ unitatem tolle; nihil relinquitur unde unus esse possit, totus nempe aliunde trinus. Tolle, cur dixi? Imperantem jam præverteras, ita præsto es ad ejusmodi obsequia; nutum ne vel expectasti, ut solam quâ unus esse potest tollereres ab eo Naturæ unitatem. *Tres* ei dedisti *Mentes*, Largitor prodigus; *tres* Substantias, *tres* Naturas, Essentialia tria omnia. Unde ergo vis jam unus sit, qui nunc munere tuo non minus ex naturis trinus est, quam ab æterno ex Personis fuit? Divinumne superest quicquam, quod neque Persona neque Natura, aut ad alterutram non pertineat? His igitur multiplicatis omnibus, an invenias, quæso, (etiam *Eupetræ* tantus) individuationis aliud principium,

pium, quo & Deitas, una; & Deus verè dicatur unus? Quamobrem cum à Trithemio, hocque (ut demonstratum erat) Ariano quovis peiore, nullum tibi pateat effugium, an putas novum esse Dogmatis tui Anathema, nec Scripturæ, nec Conciliòrum percussam olim fulminibus tantam Hæresim, tantam blasphemiam, tantum scelus?

Nec blandiaris tibi quasi percusso in Conciliis Ario Iroculis ipse à fulmine, & ab hæresi tutus: damnari non potuit ejus dogma imponi tuo, in Trinitatem blasphemio longè magis. Falso gloriaris medium te stare Arium inter ac Sabellium; ut Scyllam vitares trans Charybdim fugisti, & ab unitate metuens Personæ Naturas multiplicasti, etiam increatas: adeo ut Arius ipse medius quodammodo stet Sherlocium inter & Sabellium; & quanquam errat maximè quisquis naturas in Deo multiplicat; errat (ex antedictis) gravius qui eas omnes ut propriè Divinas & credit & colit. Medium omnino inter illa extrema nullum præter nostrum, quod & universa tenuit semper Ecclesia, Naturæ scilicet Unitatē in Personarum Trinitate, ac Personarum Trinitatem in Naturæ Unitate credens ipsa & adorans. Minantur utrinque præcipitia, extrema utrinque damnata sunt; eoque, nonne magis quod à mediâ veritate remotiora? Hinc Arii quoties in Synodis auditur Anathema, audis tuum; nam illic etiam à minori ad majus valet regula. Indulgēbo, si vis, tibi parem tantum ejus errori tuum hic faciens; ad hæresim namque, plus satis sufficit. Hæreticus enim Arius fuit (Aquinatē ipso taste) quia posuit cum Trinitate Personarum Trinitatem Substantiarum; non Substantiarum eo sensu quo Filarius tepissime & Augustinus aliquando, pro *Subsistentiâ* (sen hypostasi) usurpabant olim *Substantiam*: sed eo quo tu ipse, pro Essentiâ, pro Naturâ, pro Divinâ Mente. Jam ergo à pari Dogma tuum Aquinati hæreticum est. Sed brutum hoc tibi fulmen; nullum nisi à Synodo times, & quidem generali. Nonne in Ario te Nicæna damnavit, generalium prima? Nonne post illam aliæ omnes, quæ Nicænæ anathematata sũt (ut nobis) ex reverentiâ solebant confirmare? Hocq; præsertim tuum sæpe-numerò, & iisdem ferè verbis aut saltem æqui pollentibus. In quarto Conciliòrum volumine sic lego: *Quicumq; Patrem & Filium & Spiritum Sanctum unius Substantiæ, omnipotentis & æternitatis esse non* Bini. p. 498.

crediderit,

crediderit, anathema sit. In eodem volum. Si-
 Pag. 291. *quis non confitetur Patris & Filii & Spiritus Sancti*

unam Naturam sive Substantiam, & unam vir-
tutem & Potestatem, Trinitatem consubstantialiam, unam Deita-
tem in tribus Subsistentiis sive Personis adorandam, talis anathe-
ma sit. Ibidem. Si quis secundum SS. Patres non confitetur pro-
prie & veraciter Patrem Filium & Spiritum Sanctum, Trinitatem
in Unitate & Unitatem in Trinitate, hoc est, Unum Deum in tri-
bus Subsistentiis, Consubstantialibus, & æqualis Gloriæ, unam ean-
démque trium Deitatem, Naturam, Substantiam ——— condem-
natus sit. Hæc tibi si non sufficiunt Anathemata, facile in Con-

ciliis occurrent multò plura hisq; simillima, vestroq; Oxoni-
ensi antiquiora longè; ut discas tandem illud nec esse novum,
nec tam ex Academiæ unius quàm totius Decreto Ecclesiæ.
Actum agitur, cum tot Sæculorum hæresis & docetur &
damnatur, repetitio utriusq; sit, non innovatio; redeunt cum
scelere lex & pœna, cum Arianismo Nicæna Synodus; per-
petuum enim fuit Anathema, nec vim habet nunc minorem
in ultimos quoscunq; Arios quàm olim habuit in primum;
nova nimirum semper est, revocata nunquam Sententia.
Quin & revocandæ spes nulla tibi sit, semel in æternum latæ,
quinto Conciliorum teste nobis volumine, his Archiepisco-
pi ad Imperatorem ipsissimis verbis. Constantini

Pag. 14. *Magni tempore, dum pestifer morbus & omni cal-*
liditate grassantior, intolerabilis Arianismidis in
Dei Ecclesiâ serpere cœpisset, qui tres naturas in Sanctâ Trinitate,
hoc est, tres Deos ausus est prædicare, amplissimus Princeps, Zelo
orthodoxæ fidei animatus congregavit S. Concilium 318. SS. Pa-
trum in Nicæâ urbe Bithyniæ, in quâ S. Synodo nefandæ sectæ
serpentinam malitiam unâ cum auctore suo Ario in perpetuum fe-
cit damnari, & æternâ animadversione percelli. Hactenus ille,
& ne verbum hic meum est. Decretum hoc ergo in perpe-
tuum fuit, & animadversio hæc æterna. Inani labore fati-
gavit se Arius, Decreti Animadversionisq; impatiens, ut vim
utriusq; tum suis tum amicorum viribus reprimeret. Ecce
vigent adhuc post tot sæcula in Successores Arios ipsumque
redivivum Arium, quæcunque & eum olim aut damnaverant
aut vexaverant; Decernitur, Animadvertitur; nullus in tan-
tam hæresim & Decretorum & Animadversionum finis: pesti-
ferum hunc morbum arte omni & calliditate in dies grassan-
tiorem,

tiorem ætas ferre potest nulla; tyrannis enim hæc (ut legisti) intolerabilis est; cumq; in Dei Ecclesiâ cœpit primum serpere, nunquam desunt, qui fidei Orthodoxæ Zelo incensi nefandæ Sectæ serpentinam malitiam cum Ario quocunq; Authore statim reprimere conentur; hiq; non modò amplissimi Principes, verum etiam Decretorii Censores, Animadversoresq; fidei & Doctrinâ celeberrimi. Quis enim bene Christianus vim suam totus non exerat, ut ab ejusmodi hostibus nihil Deo, nihil Trinitati tot inter utriusq; pericula metuatur? Etenim quid non ausit Arius quilibet, ausus jam tanta? Facile enim & Deum & Trinitatem negaverit, qui aucto Naturarum numero, Deorum etiam auxit & Trinitatum. Trinitas enim, quæ Personarum sola fuerat, ab Ario Ariusq; assecclis fit & Naturarum; Trésq; Dij ex uno. Quotquot enim Divinas Naturas ponis, totidem necessariò & Deos, teste (ut vides) antiquissimâ Logicâ. Tritheïsmum ergo non imposuit tibi malignus Animadversor: Philosophum egit, non calumniatorem, quisquis ille sit. Nemo dignitati tuæ invidet, opibus tuis nemo, cum ante tot sæcula Tritheïsmi damnârint Dogma tuum illius ætatis Animadversores: ratio quocunq; tempore eadem est, veritas eadem, eadem ex demonstrativis præmissis conclusio. Rem mecum experire. Quotquot distinctæ sunt Naturæ Divinæ, totidem & sunt essentialiter Dij; (natura enim illud est, quo quid est.) Juxta Arium autem quemlibet, seu Alexandrinum Presbyterum, seu Decanum Londinensem, tres distinctæ sunt Divinæ Naturæ: Juxta Arium igitur quemlibet, seu Alexandrinum Presbyterum, seu Decanum Londinensem, tres sunt essentialiter Dij. Nonne est hæc Logica omnium temporum? Cur ergo imputetur Invidio Animadversori & non sincero potiùs Philosopho? Inviderem ego magis illius Fidei & doctrinæ quàm Decanatûs cuiuslibet & opibus & dignitati. Hæretico laborans morbo, nihil habet, quod ipsi invideatur; præsertim si admonitus, si & castigatus non respiscat; quantò magis si & in Medicum Animadversorem infiliat phreneticè, & post fulmina insultet fulminantibus. Eheu! quem hujus non misereat vel hostem infensissimum? Ei quis invidet, vel Zoïlus ipse? Tantum est Dogmatis hæretici malum! Tanta cuiuscunq; aurei etiam Decani, hæreticè sapientis, calamitas!

Habes tamen (ut tibi videtur) quod excuset te ab hæresi, confessionem scilicet Orthodoxæ & receptissimæ Trinitatis, re saltem, si non verbis omnino congruis. Utinam grammaticè tantum essent incongrua! Nemo hinc Dogma tuum hæresim diceret. Incongruitas huiusmodi, quæ nec Sacramentum sit invalidum, posset hæreticam non reddere fidei etiam Confessionem. At si quid in sensu, si quid in fide, congruè paulò minùs sonet verborum forma, hinc sæpe & blasphemia & hæresis fiet vel ipsa confessio. Non te fugit quantum olim familiare tuum *ὁμοούσιον* additione mutatum sit Literulæ. Quis ex iota inferto metuisset voci tam Orthodoxæ tantam hæresim? Leviori tamen de causâ fiunt aliquando hæreses, Literulâ ne vel additâ vel detractâ: celebre nimirum est illud Hieronymi; *Ex prolatis inordinatè verbis incurritur hæresis. Pater est Deus, Deus est Pater*; solo verborum ordine propositiones istæ discrepant: de Divinis tamen agendo Personis si dixerò, *Pater est Deus*, Orthodoxè loquar; si ordine inverso dixeris, *Deus est Pater*, loqueris forsan Sabellianè, cum hinc & Filius & Spiritus Sanctus à Deitate ambo excludantur. Adeo sensum mutat inordinata verborum prolatio & Fidem invertit! hoc olim (memini) arguebat tecum (suâq; more subtiliter) Animadversor; & quantæ hinc adversus eum, imperitissimæque, turbæ! His autem ita præmissis experiamur, quæso, an confessionis tuæ forma sat in verbis peccet necne, ut hinc damnetur & hæresis fiat. Primò, Nonne additione graviter peccat, tres dicendo Naturas, ubi tantum una dicenda fuit? Secundò, Nonne & inordinatâ verborum dispositione, ubi toties aut Adverbium aut Epithetum distinctionis, quod Personæ jungendum erat, jungis menti, & ex verbis sic inordinatè prolatis in hæresim incurris, vel invitus? Ecclesia enim dicit Quamlibet in Deo distinctam Personam esse Mentem infinitam, quod est Orthodoxum; dicis autem Quamlibet in Deo Mentem esse distinctam, vel distinctè infinitam, quod est Hæreticum; quia inde tres Mentis infinitæ, proindeq; & Dij. Non illa est ergo confessionis tuæ ex Sermone incongruitas, quæ Dogma tuum excuset ab hæresi, cum inde omnino tanto scelere damneris. Orthodoxè loqui non potes, nisi Unitatem Essentialium ferves ubiq; Deo & integerrimam & indistinctam, solâq; distinguas Personalia, solas Hypostasas, Relationes solas. Confessionem ejusmodi ex Græcis veteribus

Conciliis

Conciliis Latine tibi proferam, ab elegantia licet vernacula sua degenerem valde, sed ab exemplaris fide ne vel minimum; ijs tamen omisiss quæ nec ad propositum hic meum nec in usus nunc tuos; præsertimq; etiam quod à primo ferè confessionis illius vocabulo absq; manifestâ infidelitatis hæreseosq; professione non possit à te tuq; similibus solum fortasse recitari. Post enim [πιστεύω τοίνυν, *μακάρεσσι*] statim sequitur, quod à te absit, [*καὶ διὰ τὸν ἀρχαῖον πιστεύουσα*] namq; emendationem velim, non erroris confirmationem; nec te crediturum posthac sicut à principio credidisti, sed potius ut prius nunquam. Hæc igitur omisâ pristinæ tuæ fidei professione, quæ sequentibus Confessionis Orthodoxæ non cohæreret verbis, nec ijsungi posset sinè mendacio impudentissimo, optem reliqua sincere, legas. Credo—in unum Deum, Patrem,—Filiū,—& Spiritum Sanctum,—eiusdémq; Essentiæ atq; Naturæ. Similiter & Deitatis Trinitatem consubstantialē, *τελειότατα ὁμοούσιον, καὶ ὁμώπαιμον, καὶ ὁμώθεον*, eis μὲν συνκεφαλαιούμενον θεότητι.—Trinitatem itaq; in Unitate credimus, & Trinitatem in Unitate glorificamus. Trinitatem quidem pro tribus subsistentiis, Unitatem autem propter singularitatem Deitatis. Sancta enim Trinitas numerabilis personalibus est Subsistentiis, & Sancta Unitas extra omnem Numerum est.—Numeratur personalibus ἐν πρόσωποις (alternitatibus); identitate essentiæ atq; Naturæ coniungitur (*ἑνωταί*).—Unitas enim & singularis & ἀδιυγος est (incomputabilis), omnémq; refugit secundum Essentiam numerum. Unus enim Deus à nobis enixius (& congruenter) creditur, quoniam & Deitas una flagranter prædicatur, licet in Trinitate agnoscatur Personarum; & unus Dominus à nobis annuncietur, quoniam & Dominatio una firmiter agnoscitur, licet in tribus subsistentiis demonstretur.—Unitas quippe ejus essentiæ atq; Naturæ numerari penitus non admittit.—Numeratur ergo Beata Trinitas, non Essentiis, nec Naturis, nec diversis Deitatibus, ternisve Dominationibus, (apage, sic insaniunt Ariani, sic novæ Tritheïæ latratores, tres scilicet Essentias, & Naturas tres, & tres Dominationes, trēsque similiter vanâ religione confessi Deitates) sed subsistentiis & proprietatibus intellectualibus perfectis, per semet subsistentibus, numero divisibilibus, & non dividendis Deitate.—Idcirco nequaquam tres Deos dicimus, neq; tres naturas in Sanctâ Trinitate glorificamus, neq; tres Essentias in eâ prædi-

Vol. 5.
P. 161.

camus, neq; tres confitemur Deitates, neq; quæ singulariter in eâ prædicantur; in multitudinem deducere permittimus. — Nec tres quasdam Naturas vel tres quasdam Essentias Deitatis novimus, non unigenas aut alienigenas, non ejusdem speciei, aut alterius speciei; sed nec penitus Deos aut Naturas, aut Essentias aut Deitates agnovimus, — sed & eum qui recipit vel sapit aut novit, anathematibus percellimus.

Quid ad hæc, Domine Decane! Quid ad confessionem istam? Quid ad Anathemata? Fidem hanc Animadversor non composuit; Generalium Conciliorum est. Constantinopoli, non Oxoniæ, fulmina hæc & in Dogma & in caput tuum vibrabantur; ante hos etiam mille annos. Tanta fuit (tempore quolibet) Ecclesiæ cura, non modò ut à Sabellii Subtractione tuta esset Personarum Trinitas, sed & ab Arii multiplicatione Unitas Naturarum: cum illo tamen discrimine, (ut ex hac integrâ confessione patet) quòd pro Judæo Sabellius, pro Pagano Arius haberetur. Nondum enim & Concilia & Patres à te didicerant, non sufficere ad Paganismum $\tau\epsilon\lambda\epsilon\iota\alpha\upsilon$, sed vagam requiri $\pi\omicron\lambda\upsilon\delta\epsilon\iota\alpha\upsilon$. Opus certè fuit te Doctore, ut hoc sciretur; ita liquebat inter omnes $\pi\omicron\lambda\upsilon\delta\epsilon\iota\alpha\upsilon$ quancumq; Paganismum esse, multorum nempe religionem Deorum; certo numero an incerto, Trium vel trecentorum, perinde est; ita ut si tres tantum Plato & crediderit & coluerit, æquè Paganus dici posset, ac ipsi Romani, qui præter Patrios suos, Deos etiam subjectæ sibi ejusfufcunq; Gentis ex antiquâ Superstitione colebant. In moralibus enim (qualis cum bonâ tuâ veniâ Religio videtur esse) magis & minùs non mutant speciem. Verumtamen, Domine Doctor, cum ita jubes, atq; ex meâ erga τὸ εὐτὸς ἑφα, reverentiâ; esto, Paganus nemo Arius dicendus fuit, Tritheita licèt, trium quantumvis Deorum cultor; at neq; profectò quemcunq; illum Orthodoxè Christianum dixeris, cum in Christianam fidem offendat tam graviter. Hæreticus ergo si audiat, an de nomine (putas) jure nobiscum expostulet, hæresimq; vocari quod docuit? Hæresis nonne est quodcunq; veteri Conciliorum Fidei adversatur Dogma; (negas teipsum si hoc neges; ex concessis enim argumentor tuis;) Trium autem in Deo Naturarum Dogma veteri adversatur Conciliorum fidei; quod si etiam ex tot suprâ concesseris testimoniis, concedas oportet & hæresim esse. Testis adhuc erit (si per

te licet) Concilii alterius confessio; ut Latinum illud fuit, ita & hæc Latina. In quarto legitur Concil. Vol. ipsissimis his verbis, quanquam non omnibus. Pag. 817. — *Hæc est Sanctæ Trinitatis relata narratio, quæ non triplex, sed Trinitas. — non in uno Deo Trinitas, sed unus Deus Trinitas. In Relativis verò Personarum nominibus, Pater ad Filium, Filius ad Patrem, Spiritus Sanctus ad utroque refertur, quæ cum relativè tres Personæ dicantur, una tamen Natura vel Substantia creditur; nec, sicut tres Personas, ita tres Substantias prædicamus; sed unam Substantiam, tres autem Personas. Quod enim Pater est, non ad se, sed ad Filium est; & quod Filius est, non ad se, sed ad Patrem est; similiter & Spiritus Sanctus non ad se, sed ad Patrem & Filium relativè refertur. — ita cum dicimus, Deus, non ad aliquid dicitur, sicut Pater ad Filium vel Filius ad Patrem, vel Spiritus Sanctus ad Patrem & Filium; sed ad se specialiter Deus dicitur: nam si de singulis Personis interrogemus, Deum necesse est fateamur; Deus ergo Pater, Deus Filius, Deus Spiritus Sanctus singulariter dicitur; nec tamen tres Dij, sed unus Deus. — singulariter ergo unaqueque Persona, unus Deus creditur. — nec minoratur in singulis, nec augetur in tribus. — Hæc ergo sancta Trinitas, quæ unus & verus est Deus, nec recedit à numero, nec capitur numero; in Relatione enim Personarum numerus cernitur, in Divinitatis verò Substantiâ, quid enumeratum sit non comprehenditur. Ergo hæc solo numerum insinuant, quod ad invicem sunt; & in hoc numero carent, quod in se sunt. Nam ita sanctæ huic Trinitati unum naturale convenit nomen, ut tribus Personis non possit esse plurale. — Trinitatem igitur in Personarum distinctione agnoscimus; Unitatem propter Naturam vel Substantiam profiteamur; Tria ergo ista unum sunt. Naturâ, non Personâ.*

Quæso, Præstigiatorne tantus es, ut ista Conciliorum Symbola cum tuo conciliare possis? Tres Naturas & unam, tria & unum, denominationisq; ejusdem, id est, manifestè & contradictoriè pugnancia, Unum & non unum, Tria & non tria, hocq; omnino eodem sensu? Errat, ergo vel tua, vel Conciliorum de Trinitate fides. Ex concessis, non Conciliorum; tua igitur consequenter. Capitalis autem error ejusmodi, si nolis Pagani sit, Hæretici saltem jam totus erat, Oxoniensis licet damnatus nondum Decreto. Quapropter quid illic ab Academicis tantopere peccatum est, errorem nomine suo meri-

meritissimòq; appellantibus, quem & licuerat ex Conciliis duriori appellasse? Parum in antiquitate monumentisq; Ecclesiasticis versatur, quisquis trium in Deo Naturarum Dogma aut Paganismum aut Hæresim non dixerit. Leviùs multò contra fidem peccaverant innumeri, quorum tamen Opiniones inter hæreticas recensentur, non ab Epiphanio tantùm & Augustino in suis Hæresion catalogis, sed in Synodis ipsis Generalibus. Pudeat hominem Theologum, ab hæresi tam vehementer id excusasse, quod tam vehementer ab universâ toties Ecclesiâ pro Hæretico pro Ariano condemnatum est. Quicquid enim ab illâ hæresi distet hæc tua, in eo saltem conveniunt quòd damnavere insignioris notæ & Patres & Concilia, Naturarum scilicet in Deo distinctionem. Frustra igitur objeceris, eam negare te, quam simul Arius affirmaverat, & diversitatem & differentiam & separationem & divisionem, alienitatem, discrepantiam, imò & disparitatem. Quid si reverà neges hæc omnia, distinctionemq; tantummodo illam asferas, quæ Diis sufficit multiplicandis, quam & tot perculsam nostri fulminibus, anathematizatam toties? Nonne hinc plùs satis docuisti hæresim? Quid autem si constet Verbis te tantùm & non re ipsâ eorum plurima negasse, quæ etiam ille affirmaverat? Quid si ex illâ tuâ Naturarum in Deo distinctione diversas & eas esse necessariò probetur; imò & differre & separari & dividi, alienigenas fieri omnino, discrepantes ac inæquales? An & tunc nec Arianum Dogma tuum fuerit nec hæreticum? Sequi autem ista omnia ex illâ Naturarum distinctione ignorat nemo nisi qui & eam ignoraverit. Argues fortè à simili, tibi simillimo, distinctas esse Personas & nihil præter distinctas; non separabiles (saltem) non divisibiles: cur non & Naturas (inquis) similiter? Argutè quidem, ut soles! At audi: Nonne hoc Personis accidit, quia, distinctæ licèt, imò & ex relativâ conditione suâ distinctissimæ, commune tum habent quiddam, in quo non modò jungantur, verùm etiam identifcentur, proptereaq; nec separari nec dividi possint. Quorum enim natura omnino una est, substantia una, una número essentia, nulla horum potest esse aut separatio aut divisio. Quid enim à seipso vel separetur vel dividatur, quantiscunq; distinctum relationibus? Naturæ quidem & cõmunitas & identitas, Personarum non tollit distinctionem, (ut Sabellio stultè placuit;) sed & omnem omni-

nino separationem & divisionem; cum nihil impediat quia res eadem diversimodè referatur, seq; habeat ad opposita; repugnat autem eam à se ità divelli, ut neq; secum sit, neq; sit quod est. Sola hæc idcirco & separari possunt & dividi, quæ naturis distincta sunt. Natura verò Personarum in Divinis cum sit nobis (si non tibi) prorsus eadem, mirum videri non debet, si nec separabiles sint nec divisibiles, hoc vinculo unitæ indissolubili. At multiplicatis distinctisq; in hypothesis tuâ etiam naturis, quid eas repugnet & separari & dividi posse, cum ipsamet naturarum à se invicem distinctio, naturalis quoq; sit (non localis licet) earundem vicissim & separatio & divisio. Substantia enim quælibet, ab aliâ numericè distincta ità ab illa (hujus vi distinctionis) & separatur & dividitur, ut cum nihil habeant commune præter Logicam merèq; intentionalem aut generis aut speciei relationem, individui nomen fortiantur singulæ; unaquæq; nimirum indivisa jam in se est, & ab aliâ quâvis divisa. Putâsne, tu Doctor, intellectuales substantias nec separari nec dividi, quia fortasse ità loco junctæ, ut eundem omnino simul occupent? An putas etiam, vel ex *mutuâ conscientia*, vel ex circuminceptione, inter Naturas distinctas siqua sit, aliam ab aliâ inseparabilem esse aut indivisibilem? Si quid putes ac doceas hujusmodi, bene consultum est, ut Legum potius quam aut Theologiæ aut Philosophiæ Collegio Magister prælis. Quis ignoret enim (vel in Logicis rudis discipulus) esse omnino indivisum in se divisumq; à quocunq; alio, quicquid ex Naturâ realiter distinctâ habet, quodd sit hoc & non aliud? Individuationis namq; principium idem est ac divisionis; unde si tres fuerint ex hypothesis tuâ in Deo Naturæ, hæque realiter distinctæ, tria consequenter erunt Individua, proindeq; quodlibet in se quidem indivisum, sed ab alio divisum quolibet: nec vinculum omnino reliqueris, quo Naturæ illæ ità distinctæ, sibi invicem coherere possint indissolubiliter, quibus reliqua nempe nec substantia communis nec subsistentia. Crede mihi, separata sunt, divisa sunt essentialiter, quæcunque vel Naturâ, vel Personâ Unum non sunt. Tres Personæ in Deo uniuntur, nexuq; indissolubili, sed ex Naturæ communis Identitate. In Christo etiam inseparabiles duæ junctæ sunt Naturæ, sed propter communis Personæ Identitatem. Sic, neq; Naturarum neq; Personarum ullatenus obsit distin-

Etio quominus sint indivisibiles, adsit modò vel Substantiæ
 vel Subsistentiæ Identitas, quâ etiam cum distinctione ipsa
 Unitas servetur, vel Naturarum in unâ Personâ, vel Perso-
 narum in unâ Naturâ. Tardius autem, ad inseparabilem Dis-
 tinctionum unionem, aliud quodcunq; occurrerit vinculum,
 cum jam in suo *esse* constituta perfectè fuerint; unum enim
 intrinsicè atq; essentialiter fieri non possunt, per adventitium
 quicquam suâ ipsorum essentiâ posterius. Quamobrem qui-
 cunq; ante te distinxere in Deo Naturas, Personis collectivam
 tantum aut Moralem aut Logicam tribuere unitatem; quod
 quàm repugnet Fidei ac Rationi, nemo non videt, vel medi-
 ocriter & Theologus & Philosophus; cum nisi Deo tribuatur
 simplex, naturalis, realisq; unitas, aliâ quæcunq; nulla Deorum
 obstabit pluralitati, Personâsq; simul tam arctè vinciet. ut
 non ex suâ Naturarum distinctione & separabiles sint & divi-
 sibiles; quæ jam scilicet actu réque ipsâ ex distinctione hu-
 jusmodi & separata & divisa essentialiter supponuntur. In
 rebus ipsis materialiter quantis distinctum omnino quicquid
 est, separatum est etiam ac divisum, nec modò separabile ac
 divisibile: quapropter & ea vocantur discreta, quorum ex-
 trema, simul quamlibet, unum tamen non sunt. Præsente
 licet animâ corpori, separatim divisimq; existunt ambo, si
 vel naturale quo uniantur defuerit vinculum. Separari namq;
 & dividi aliud ab alio necesse est, hoc deficiente quo solo in
 unum formaliter junguntur compositum; adeo ut in quovis
 rerum ordine, aliud & aliud (distinctum essentialiter utrum-
 que) repugnet unum essentialiter fieri, nisi intercedat essen-
 tialis utriq; nexus; quandiu autem sic unum non sunt, sint
 oportet disjuncta essentialiter & discreta, separata & divisa.
 Cum igitur nulla sit in Deo unitas nisi Naturæ, ita ut quæ-
 cunq; reperiuntur in eo distincta, convenient necessario in
 communem Naturam, unde (quæso) tribus distinctis tuis in
 Deo Naturis nexum invenies, quo unum quid essentialiter
 indissolubiliterq; fiant, nisi quartam tribus adjicias? Cum au-
 tem id nondum potam ausus sis, propter rei absurditatem, &
 explosa toties fuerit *Mutua* illa, quam in Unitatis principium
 erexas olim, *conscientia*, nihil jam remanet quod distin-
 ctas illas uniat Naturas, ideòq; separata manent atq; divi-
 sæ: nec Personæ ipsæ minus; unum enim cum ex sola com-
 muni Naturâ esse possint, distinctis disjunctisq; Naturis ipsis
 nihil

nihil superest quo jungantur; propterea; sequi necesse est ex Dogmate tuo, illas quoque non modo & separabiles esse & divisibiles, sed & separatas & divitas. Quale nunc tibi Dogma hoc videtur? Quot nigrum fulminibus? Quot infame Decretis? An aliud unquam sæpius damnatum, pluribûsq; nominibus hæreticum? Quid peccarunt ergo Academici Oxonienses, qui Doctrinam tot sæculis hæreticam & Conciliis, eodem insignierunt elogio, Arianismûmq; sibi à pulpito insultantem, tot sæculorum tot Conciliorum ferierunt Anathemate. Discerptum, dissectum quicquid Divinum est audierint, & tacuerint, & tacendo probaverint, imò & laudaverint? An putas vel hoc impune abiisse tulerint ipsimet tui Cantabrigienses, si & idem sua sonuissent pulpita? Memini cum inter vos olim agerem peregrinus ego, tantâ utramq; Academiam non Literarum modo sed & præsertim fidei Orthodoxiæq; floruisse laude, virisq; ex illâ æmulatione tantis, ut nullus dubitem, quin pares utrinq; ex hoc Dogmate tuo tibi jam contraxeris inimicitias, imò & hinc forsitan majores longè, unde suum ortum habuit institutio tua, dignitatq; omnis. Non potest enim non indignari plurimum in filium ita degenerem Mater optima; & ne sibi imputetur, quasi infusam à se quam doces hæresim hanc brevi (ni caves aut respis) damnatura est ipsa inclementius; tantum abest ut latam nuper à Sorore dignissimâ Sententiam improbet, aut mitiore unquam leniat. Ex pietate indulgeri quidem aliquatenus potest hæretico, hæresi autem ne vel minimum, universæ fieret injuria Ecclesiæ hæc indulgentiâ; crudelis est pietas cum damno publico; serpiatius malum quod tegitur, proditq; impudentior sceleris audacia ex impunitate. Sed neq; privati juris Tribunalisq; est Conciliorum temperare judicia. Hæresis quanta illic semel decreta fuit, tanta & ubiq; & semper prædicari potest, minor & nusquam & nunquam. Nec Decreto vis sua aut ex ætate minuitur aut ex mutato erroris damnati nomine. Dum enim res probatur eadem in Sherlockio quæ & in Ario, error eodem Decreto damnatur; redit, non fit, Anathema; ut neq; sit Hæresis, sed redit.

Nec redit sola; comitantur reducem plurimæ, & hæ reduces pariter. Celebris eorum fuit qui ab uno creata omnia negarunt Principio; celebris etiam eorum qui tres nominatim dixere creatores. Hæreses autem istas nonne renovat, quis-

quis tres, prædicat, *infinite Mentis*, Divinas Naturas tres distinctas, proindeq; & tres Omnipotentes, Creatores etiam tres, tria rerum omnium productiva Principia, tres nempe Deos? Testis enim mihi est, non Eusebius modò, sed & Augustinus in suo de hæresibus libro, trium Naturarum Authorem fuisse, & totidem Principiorum. Ità cohererent erronei ambo.

Hæresis nonne etiam fuit, hæc q; sæpius damnata, Deitatem à se ipsa non esse, ita ut & in Filio gignatur, & producatur quoq; in Spiritu Sancto. Deitas enim non est, quæ & Principium absq; Principio non sit; nec ullatenus æquales sunt Personæ Divinæ, quarum prima tantum in illa hypothese Naturam sibi vindicat improductam; unde nec Patri Filius quæritur, & quæ omnia quàm repugnent Conciliis nemo nescit, nisi is qui Concilia non legerit, repetitq; toties in hæreses illas Anathemata. Non potes autem tibi non esse privatim conscius ex tuo trium in Deo Naturarum Dogmate hæc eadem necessario sequi; proindeq; & iis ipsis Decretis hæreticum illud esse, quibus olim similia damnata sunt. Ecce habes quæbilem inflamment tuam Decreta pristina; Oxoniensi ne vel indigneris, quo & adhuc muto, jam pridem Naturas tres tuas damnaverant tot alia. Vic enim quicquam plures armavit & Animadversores & Iudices; adeo iavisa fuit tot tantorumq; malorum causa! Ex illo scilicet fonte pestifero, nemo facile dixerit, an plures majoresq; ortæ sint in Ecclesiâ hæreses, quàm in Imperio bella. Quantæ igitur aut ignorantie fuerit aut impudentiæ, trium dogma *Adentium* seu Naturarum à falsitate, ab impietate, & ab hæresi, contra iustissimam Academicam sententiam, pertinaciter vindicare; quæ quidem sententia nihil & Religioni & Reipublice utilis? Omnia perierant, nisi periisset dogma hoc tuum, quo nec pejus aliud nec perniciosius quicquam. An qui parcat, quod nec Deo? Ter beatum igitur Oxoniense Decretum, ten beatas Animadversiones, ter beatam & Authoritatem & Doctrinam, quibus extincto (ut hic speramus) apud vos tanto incendio, ita opportunè saluti omnium & quieti prospectum est. Si qua notem tribus his defunt Epistolis meis, cum primum vacaverit, aut necessum videbitur, abunde supplebo & libentissimè. Opto interim ex animo tibi & aliis tantum profint quæ pauca scripsi, quantum, quæ tu plurima, nocuere.

APPENDIX.

Finem hinc (ut vides) scribendi feceram, cum ex relicto præter spem otio novos concepi animos, ut imperfectum opus prosequerer, parsq; nulla Examinis tui Examen effugeret meum, aut neglecta relinqueretur, hæcque præsertim quam minime negligendam putes; imò nec putem ipse. Quicquid enim hactenus pro te vel contra te disputatum fuit, ex iis pendet maximè quæ supersunt adhuc disputanda; *utrum scilicet ab Ecclesiæ & Catholice & Anglicanæ doctrinæ dissonum sit, ut accusaris, Dogma tuum, necne?* Quamobrem bene ac prudenter laboras totus, ut ab illa purgeris criminatione, purus nimirum à cæteris, si vel ab ista. *Falso enim aut Impie, aut Hæretice nemo quicquam docuerit, qui utriq; Ecclesiæ consona omnia.* At (quæso) *tres in Deo Mentes, substantias tres (seu Naturas) quænam tecum docet Ecclesia?* Utramque affirmas, Universam nempe vestramque etiam Nationalem, Quin & te illorum miseret Oxoniensium (hæc est humanitas tua!) quos cum latuerat res Doctis omnibus adeo nota, induxerit cautus. Animadversor credulos nimis, suam ut hoc Decreto proderent facti non minus quam juris ignorantiam. Tuam (vereor) tamen scurrili hæc misericordia prodis ipsemet. Quid enim Christianæ locorum temporumque omnium doctrinæ contrarium dissonumque; magis quam hæc ipsa *trium in Deo Mentium*, Imò & substantiarum, quicquid pro istis Hilarium toties objicias, Interpretes Hilarii imperitissimus? Quas enim tres in Deo substantias aliquando vocat, Personas manifestissime intelligit, nisi vis sibi non confectus Doctor tantus, qui Unam eandemque toties profitetur quoque in Patre ac Filio substantiam. Substantias dixit eo, quo Boetius sensu Personam definiit *Individuam Substantiam*, proindeque nec aliud quicquam præter tres Personas tribus hic sub-

stantiis indicavit. Nam si Naturas intelligi voluisset, an putas *legi eum inoffenso pede* testatus fuisset Hieronymus? Hieronymus (inquam) Substantiarum pluralitati hostis adeo intentus, ut in Epistola scriberet; *Quis ore Sacrilego tres substantias predicabit?* Prædicentur Romæ, prædicentur Oxoniæ, perinde est; ore ubiq; Sacrilego, jampridem Hieronymo testè ac iudice; adeo invisa fuit olim Substantiarum hæc pluralitas, alio licet sensu, ferti tunc potuerit! Discrimen hoc explicat Augustinus, ne quis ex tribus substantiis, quas & ipse (rarius tamen) dixerat, offenderetur; monetq; plus semel, de Personis, non de Naturis, ita se locutum. Nec te toties ab illo aliq; monitum potest fugere, uida ista illis temporibus vocis hujus æquivoca usurpatio. Sat nosti Græcis & Latinis nondum de *ὁμοούσιος* nomine certò convenisse, an vel Substantia redderetur vel Subsistentia. Quæcunq; autem inter Orthodoxos de nomine his inquam fuerit, de re constat fuisse nullam, præterq; Arianos neminem in Conciliis aut in Patribus tres substantias pro tribus in Deo Naturis docuisse unquam. Imò & jamdiu desuevit hæc vocis illius significatio, ut jam præmonitus es, vixq; duodecim abhinc sæculis tres illas quædam, sensu scripserunt Substantias, Orthodoxæ Scribentes, tam vetus est illarum ab ipso Ecclesiæ Sermonè proscriptio! Resonant ubiq; tres Personæ, una substantia; Vox est Patrum, Vox Conciliorum. Nec minus Arianum sapit, qui tres docuerit substantias; quàm & Sabellianum, qui unam Personam. Haud possum te non ridere (fateor) qui ab exo-
 sis tibi Scholis præsidium hic invidices tribas tuis Substantiis. Sed non fragilis omnia licent, unde quaq; arripiunt opem. Cave tamen, ne certis hinc pereas, ante salutem certam sperabatur. Agreste illic hominum genus est, barbaricè ubiq; affectant, in verbis præsertim, æquivocationis elegantias fugiunt omnes, rem quamlibet suo vocant nomine; & malint aures quàm rationem sensumq; offendi: nec facile eos induxeris ut cominodioris tantum soni gratia substantias dicant quàm Subsistentias; Personalitates etiam dixerint, si nec satis adhuc se putent intelligi. Unde habes igitur, eos ab ista rusticitate sua tantopere tui causâ recessisse jam, ut tres in Deo confessi sint, non Personas modò, sed & substantias; cum adjecto quidem, fateris, (itâ ingenuus es!) relativas nempe. Sed adjectum illud quid ad rem? Nonne hujusmodi contentus es substantiis?

substantiis? An alias in Deo confiteris ipsas, et Divina omnia relativa sunt, Mens non minus quam Persona, ut scilicet tue inter eas Synonymia? Absolutis & Communibus nullum reliquisti locum, qui inter Relativa & Propria non modò Personalia numeras sed & Essentialia. Quid enim Deo Essentialē magis quam & Mens sua & substantia, cum Essentialiter totus sit utrumque; Mens totus, substantia totus; & hoc in conceptu formali nostro antecedenter ad quamlibet relationem? Quapropter apud Theologos omnes Deus ad se dicitur, antequam dicatur ad aliud. Concipitur enim Deus, concepto nondum Patre; aliud quippe est (teste Augustino) esse Deum, & aliud esse Patrem; nec aliud modò, sed & prius Deum quam Patrem esse. Relationi enim suam præsupponitur subiectum; prius nempe in se oportet sit quam aliò referatur. Deus itaq; cum à Personā omnino abstrahat, ut antecedens à consequente; sitq; substantia, antequam in se habeat relationis quicquam; dici non potest (præcisè ut Deus) Relativa aut Personalis substantia, sed aut absoluta aut essentialis. Cum autem (invitā hypotheli tuā) Deum profitearis num esse eundemq; numero, unam eandemq; admittas pariter necesse est substantiam, absolutam & essentialē. Sic Philosophantur Scholæ omnes. Siqua verò præterea dicenda sit in Deo substantia, non minor eam relativam dici, cum tunc pro Personā usurpetur, totidemq; ejusmodi substantias quot Personas. Incauti tamen videntur quotquot ex Theologorum grege tres in Deo substantias, etiam Relativas, tibi numeraverint. Possē quidem tot numerari in Hilarij sensu, pro Personis nempe, legi et ego apud eorum nonnullos, nec ignobiles; sed prudenter monebant licere multa quæ non expediunt, nec à malo tantum sed & ab omni specie mali, non minus docendo quam vivendo, abstinendum esse. Ut enim ingenia sunt hominum, prona semper in pejus, facile quod de relativis docerentur substantiis, ad absolutas transferrent; & propter vocis æquivocationem sepius per tres substantias tres æquè Naturas ac Personas intelligerent. Quapropter quos ipse soleo legere, hōs; nec paucos, nec obscuros, cavent ut omnes à tribus in Deo substantiis, relativis licet, opericulum enim est, in Scopulo etiam ludere. Nihil quidem timebant ejusmodi, quos ex Trithēitis habuisti Magistros. Tres quocunq; sensu docuerunt te in Deo substantias, nec etiam distinctas

distinctas minùs absolutasq; & Essentiales, quàm in tribus distinctis Homínibus sūt Angelis. Sic Ariani omnes, affínissq; Hæretici innumeri, nominèq; quàm errore diversi magis. Sic *trium* ante te Doctores *Mentium*; sic Valentinus Gentilis, sic Carcellæus, recentiorèsq; alii. Cum enim (ut agnoscis ipse) Deitatis substantia Mens infinita sit, ex Mentium numero idem & Substantiarum inferitur numerus, imò & Deorum. Sed ex nostris, sed ex quibuscunq; in hujus saltem fide mysterii Orthodoxis, vix ullum in tot Scholijs reperies, qui tres in Deo substantias doceat, etiam relativas. Nam etsi in Deo relativa multiplicentur omnia, substantiaq; pro Personâ supponens, relativa esse quodammodo possit, periculosa tamen interpretationis metu, nolint pro tribus Personis tres dicere substantias, relativas licet; eundemq; servant scrupulum in quâcunq; voce sensum pariturâ ancipitem metuendumque Deitatis unitati; cui non religione minori consulendum esse docent quàm Personarum distinctioni, æqualibus utrinque præcipitiis imminèntibus diversissimis. Quapropter nec Aquinas ipse tria in Deo entia faciliè dixerit, quanquam relativa, veritus nimirum nequis ex cognatâ *entis* & *esse* viciniâ pro tribus distinctis entibus distinctas etiam tres dicat essentias, idèq; & Naturas & Deos. Non omnes quidem ita sunt timidi vel ex suis ipsius Discipulis; nec tres Personas tria scrupulosius entia dicendas putant quàm tria quævis transcendentalia; nam etsi Persona in Deo nihil præter subsistendi modum addat substantiæ, modus tamen ille cum sit maximè realis, entitas etiam necessariò actualis esse debet; quicquid autem actu est, ens consequenter oportet quoq; sit; nam vel Accidens ipsum, tenuis quantumvis entitas, definiiri ab Aristotele non potuit absque genericâ quâdam entis ratione, nec ita imminui, deprimi, conteri, attenuari, dixi ferè & annihilari, quin saltem entis ens prædicaretur. Entis ergo nomen quis realitati in Deo cuilibet sanus negaverit, cum & substantiale sit quicquid in eo creditur entitatis; unde & tres ejus non distinctos modò sed diversos etiam subsistendi modos quos dicimus, cur non & tria entia, quanquam relativa tantum, dici quoq; liceret absque periculo? Tutior quidem numerus est in aliis quibuscumq; transcendentalibus; tres sive res dixeris, aut tria aliquid, aut hujusmodi tria non pauca, quæ cum entitate reali quâlibet necessariò multiplicata, Deorum tamen

tamen pluralitatem nec asserunt nec inferunt. Utinam intra hos sobriæ multiplicationis terminos te continuisses; sola hæc in Deo tria esse docens, quibus ita Personæ distinguuntur à se invicem, ut in unam tamen eandemq; omnino conveniant Naturam indistinctamq; essentiam. Agit enim Dei causam imprudentissimè, quisquis Personarum Trinitati adversus Sabelium totus prospiciens, Naturæ cum Ario destruit unitatem. Quid hanc autem destruat magis quam in Deo Substantias multiplicasse, ut Personis non sint patciòres? Hoc te nullæ docuerunt Scholæ, quæ nostræ, quæ Christianæ sint: adeo illic ubiq; Deitatis consulitur unitati, quam nemo numericam servet, servatâ tribus Personis nullâ communi substantiâ, quâ solâ nempe tres Personæ unus sunt simplicissimè Deus. Hinc tanta fuit & Conciliis & Patribus, omniumq; Scholarum Theologis tuendæ unus Substantiæ cura, quæ tribus Personis individuum servaret Deitatem. Evolve Libros omnes; & siqua fortè, tam multos legenti, occurrat incauta loquendi formula, cujus incautior interpretatio distinguendis in Deo Mentibus videtur fuisse; integra passim leges volumina, quæ unam, seu Naturam, seu Essentiam, seu tribus omnino communem Personis substantiam te doceant; nihilq; unquam in hæc Trinitatis Mysterio Fidei Catholicæ contrarium dissonumq; magis quam hæc tua *Mentium* simul & *Substantiam* pluralitas. Hujus enim ne vel ex Hilario præside, quem jactabas, tuo locum proferes, quo per tres, quas sæpius asserit, Substantias, tres Mentis vel semel eum intellexisse pateat, quin imò & ipsum ceterosq; Orthodoxos omnes patet ubiq; unam in Deo Mentem, proindeq; & unam Essentialem intellexisse Substantiam, quæ tribus Personis communis sit, eademq; in omnibus quæ in singulis. Unam eandemq; fateris ipse, at sensu longè diverso, quem & falsissimè Patribus tamen & Conciliis imputas; quasi & illis, ut & tibi, non aliter Divina Substantia sit una eademq; trium in Deo Personarum, quam trium in nobis Hominum Humana. Hoc autem tu indubitatè verum, idemq; sensisse tecum Ecclesiam universam; existimare præsertim videris, quia scilicet cum disputaretur olim adversus Arium, Filio negantem τὸ ὁμοούσιον, communis cum Patre privilegium Substantiæ, arguebant Orthodoxi tum Theologi, communem Patris cujuslibet ac Filii substantiam esse; Adami non aliam quam Abelis; utriusq; perfecte unam eandemq; essentialiter;

quæ

quæ tamen unitas identitasq; essentialis non ita distinctionem tollit, quin & sint distincti homines, uti & Personæ distinctæ: Individuorum enim sic est conditio, ut specificè ac secundum essentiam unum habeantur; realiter autem ac secundum existentiam sint plura, & omnino distinctè se habeant. Unde & adversus Arium inferbatur demonstrativè Filium in Divinis Patri esse consubstantialem, ejusdemq; cum eo naturæ; imò & unam simul, Logicè saltem, essentiam: hincq; adversum nos etiam inferi (nec demonstrativè minus, si Unitas in Deo sit merè specifica) posse quidem Divinas, Personas unum essentialiter dici, triaq; tamen realiter esse, eaq; distincta, non supposita modò, sed & Subjecta, Individuâsq; & Naturâs & Substantias. Inferam & ego aliquid amplius, quod & ipse nolis, hinc nempe & sequi tres dari Deos. Quapropter (inquis ipse Defensionis tuæ Paginâ 17.) dicere non debemus, neq; hoc ipsi voluere Patres, vel ita loquendo, Unitatem Naturæ inter Patrem & Filium & Spiritum Sanctum meram esse specificam Identitatem. Absit enim ut ex Naturâ Divinâ Speciem pluribus communem Individuis constituamus; tum quippe Divinæ Unitas Naturæ nihil præter Logicam esset intentionem, quæ sola est Specifica Naturæ unitas; cum tamen essentialiter atq; numericè Deus unus sit. Tres Divinæ Personæ Individua non sunt communis Naturæ, haberent enim tres individuas Divinâsq; subsistentes Naturas; unde non minus fierent tres Dij, quam ex humanis tribus individujs Naturis tres Homines. Divina tunc Natura, sicut & Humana, multiplicando sobolesceret, hincq; Deorum cresceret numerus ut & Hominum. Si quid Anglicè sapio, habes hic Latine ipsissima propemodum verba tua. Igitur (Authore te) vides quanti sit periculi ad Unitatem confugere Specificam, ut in Divinis tribus Personis Natura reperiatur una, Essentia una, una Substantia. Periculi tamen, quod videras in Defensione, jam oblitus in Examine, unitatem hanc tribus Personis essentialem pendere omnino jubes à Naturæ communis unitate specificâ, quam ita placuisse hic putas & Patribus & Concilijs, ut ipsum laudassent Arium, si modò in Filio eandem specificè ac in Patre Naturam confessus fuisset, quippe qui damnatus tantum ex Naturis quas docuerat in utroq; omnino diversis, aliunde minime damnandus, eas si vel docuerit numero distinctissimas, cum & hanc ab Ecclesiâ tunc approbatam esse

esse distinctionem satis insinues, ex illo nempe quo adversus eum Patres usi sunt, specificæ unitatis argumento. Quali necias hinc illius errorem sufficientissime redargui, nec diversos aut dispare eos esse qui vel solâ specie conveniunt, quanto minus autem si ne vel numero natura eorum differat. Sed hoc tunc omisisse summæ prudentiæ fuit, non modò quod suffecerat aliud, verum etiam quod longè minus in Arii causâ profuisset, quàm nocuisset in Sabellii. Ex eadem enim omnino, una numero naturâ, palam si forte ab Adversariis ipsis concessa, unicam in Deo Personam obstinatiùs nonne defendisset? Mutatis verò nunc temporibus, cum jam non à Personarum Unitate, sed abs ipsâ Naturarum Trinitate periculum immincat, mutanda est etiam disputandi ratio, & contra Unitatem naturæ Specificam, Numerica palam asserenda est. Nec eam tamen ita siluere Patres, ipsaq; Concilia, ut non occurrant passim in antiquis Ecclesiæ Monumentis Unitatis hujus testimonia celeberrima. Præbui jam tibi non pauca quæ legeres, nec dubitem quin multò plura in ipsis fontibus legeris. Hinc certè hauseras quod à te modò audivimus contra specificam Naturæ Divinæ Unitatem. Ait enim Augustinus, *lib. de Trin.* 7. Divinitatem non esse communem tribus Personis tanquam tribus Individuis, quia aliàs essent tres Dî. Nihil magis unum quàm ex suâ Naturâ Deus, ut ex Personis nihil magis trinum. Hinc pulchre in Conciliis definitur Deus, *Unitas in Trinitate & Trinitas in Unitate*. Unde celebre illud Ambrosii, *lib. de Fide* 1. In gratiam hujus unitatis, cum ab eâ excludi docet numeri quantitatem. Nihil enim in Deo numeratur præter ipsas relationes, cætera unum omnino sunt. Ex Boetio hoc habent omnes Scholæ; In Deo omnia sunt unum, ubi non obviat Relationis oppositio. Quæso ubi nunc locus tribus in Deo Naturis, Substantiis, Mentibus, Essentiis, essentialibûsq; cæteris? Pater idem est Deus qui est Filius; Filius idem est Deus qui est Pater; in tribus Personis unus numero Deus; proindeq; una numero Natura, Substantia, Mens, Essentia; Unum Essentialia cætera; sola distinctio Personarum & Personalium est. Naturæ Divinæ Unitatem, quam solam nōrant Philosophi, compendiosissimè totam exprimunt, Deum definientes, *Ipsū Unum*. Hoc satis Deus ipse indicaverat cum se definiret, *Ipsū ens*. Ens enim & Unum cum sint alterutrus reciprocatio, quicquid est ipsum ens, ipsum

sum etiam est Unum. Hoc tamen ecce multiplicas, tribus tuis & Mentibus & Substantiis; adeo ut (si tibi credatur) neq; Deus jam erit ipsum ens, ipsum neq; unum. O scires utinam tanti vim utriusq; Oraculi; & quanta sit entis plenitudo, quod ens ipsum est; & Unitatis quanta in eo simplicitas, quod unum est Ipsum! Profecto, Sherlocki mi, ens illud nec multiplicares, Unum illud nec distingueres. Maxime ens est, quod est ipsum ens; quid autem addas enti maxime? Maxime est ens, quia plenum, quia totum ens. Sic Aquinas Deum esse maxime unum docet, quia est in se maxime simplex. Neutrum autem tecum esse potest, quod ex distinctis (eodq; imperfectis nomine) composuisti Naturis. Audi Theologum Aquinate longè antiquiorem; Græcus licet, sine hâc Latine loquatur. *Non ex tribus imperfectis unam (inquit) compositam Naturam perfectam intelligamus; sed in tribus Personis perfectis unam simplicem substantiam, super-perfectam & ante-perfectam.* Num puta Damascenus iste Sherlockium hîc egerit? An tres Naturæ cum illâ Dei simplicitate conveniunt? An tres substantiæ cum illâ tam superlativè perfectâ substantiâ? Idem ompino est, quod in Deo personale non est: unde jam olim celebre illud fuit; *Pater & Filius sunt idem ipsum, non idem ipse.* Hîc uno veluti jaculo confossi sunt Trinitatis hostes æmuli, Arius, & Sabellius; ut hinc facile intelligas tutam ab utroq; fuisse Ecclesiam, absq; tribus tuis aut *Mentibus* aut *Substantiis*: quanquam objeceris temere (ne quid gravius dicam) præter illarum assertores Sabellianum esse quemlibet ex nobis Trinitarium. Optârim ex animo tam procul ab Ario distares quam nos à Sabellio; inter utrumq; pariter Medii, jaculôq; illò utriq; formidabiles. *Pater & Filius sunt idem ipsum;* Arium terret hæc nostra confessio, quæ tua non est: *Non sunt idem ipse;* Sabellium terret hæc, quæ non minus nostra est quam tua, quicquid calumnieris, pari & ignorantia & impudentiâ, ut plus semel demonstratum est. Cavendum fuit ab Arianismo; cavimus, contentes cum universâ Ecclesiâ Patrem & Filium *idem ipsum* esse; hoc non cavisti. Etiam à Sabellianismo cavendum erat; tecum cavimus, negantes quod sint *idem ipse.* Cavisti enim & tu, sed non eo quo nos reliquaq; Ecclesia modo. Tutior ut esses à Sabellio, ad Arium confugisti, ab extremo ad extremum aliud. Et enim ne tibi Pater & Filius essent *idem ipse*, cum Ario negasti

eos esse *idem ipsum*, cantus ut soles; quasi multiplicatis distin-
 ctisq; Naturis sequatur necessario multiplicandas esse distin-
 guendasq; Personas; aut difficilior sit in una Persona plures
 Naturas subsistere, quam Personas in una Natura; cum tamen
 utriusq; exempla nobis fides præbeat, prioris in Incarnatione,
 posterioris in Trinitate. Quamobrem risisset te tuamq; sub-
 tilitatem Sabellius, invitâ vel Decani Doctorisq; tanti reve-
 rentiâ. Ridere Ecclesiam, ridere nos nequaquam potuit;
 medium tenuimus iter atq; securius, inter extrema æquo li-
 brati pondere; neq; separantes cum Ario Naturas, neq; cum
 Sabellio ipso Personas confundentes. Imò nec tecum Naturas
 vel distinguimus. Tribus Personis eandem numero servamus
 Naturam, eandem indivisim & Mentem & Substantiam, *Idem*
ipsum. Ne autem in unam confundantur Personam, neve (ut
 Sabellio placuit) sint Pater & Filius, *Idem ipse*; relationibus
 suis eos ita probamus distinctos, ut hinc repugnet eundem dici
 aut esse alium; Patrem Filium scilicet aut Filium Patrem:
 frustrâq; objicies (uti & imperite) Personas distinguî non pos-
 se nisi ex Naturis etiam distinctis; in Deo præsertim, ubi
 & Persona & Natura realiter non distinguuntur, cum per id
 ipsum quo Pater est Deus realiter sit quoq; & Pater. Sed itâ-
 ne Theologicè sapias ut nescias, hinc non fieri Personarum
 distinctionem, unde omnino habent quoddam intime simul unian-
 tur? A Naturâ nempe tribus communi, triumque vin-
 culo, quo fit ut Pater idem sit Deus qui est Filius, Filiusq;
 idem Deus qui est Pater, quanquam omnino aliud sit esse De-
 um, & aliud esse Patrem. Alterum enim Naturæ nomen est,
 Personis omnibus commune; Relationis verò alterum, pro-
 priumq; singulis, unde & illa inter eos distinctio nec realis mi-
 nus, quam & ipsa relationum non distinctio modò sed & di-
 versitas. Nec obstat quoddam reipsâ & relatio & natura in Deo
 unum sint, nec in Patre aliud realiter Deus sit Patérq; aliud;
 sufficit enim quoddam & ratione distinguantur, præbeantq; men-
 ti conceptus formales diversos, rerumq; dissimilium imagines.
 Imò & nemine cogitante itâ in Deo se habent Natura & Re-
 latio, ut ex Naturâ essentialiter singulæ Personæ Deus sint;
 ex Relatione autem re ut & nomine Personaliter differant,
 & ex adverso sibi invicem opponantur, itâ ut quod Patri con-
 veniat, Filio repugnet; ac vicissim. His aliisq; ejusmodi ad-
 versus Sabellium utebantur Patres, ut tres agnosceret in Deo

Personas : Tribus nunquam Naturis, Substantiis, Mentibus; terruissent hominem Spectro Tritheismi, & ab Ariana pluralitate alienissimum; nec à te didicerant hæresim hæresi perdere, fidemque tueri Trinitatis, Unitatis proscriptione. Quâ fronte igitur nisi tuâ vindicari Dogma potuit, tanquam totius Doctrinam Ecclesiæ, quod ab eâ tantopere abhorreat, totiesque ipsa damnaverit & meritissime? Quid non aulit, jam ausus talia? Actum est (tè Judicè) de Nicænis ipsis tam venerandis Patribus nî tecum desipiant, toridémq; Deo Naturas tribuant quot Personas. Sapienter (inquis, sed hoc Ironicè) inter Orthodoxos Arianosq; disputatum fuisset (cum de Filii ortu in illâ Synodo) si nondum concedentes utriq; distinctam cum sibiq; propriam aliâmq; à Patre habuisse Substantiam, contendissent tamen unde hæc illi, an ex Patris ipsâ Substantiâ aut ex nihilo, cum ne vel constaret, an ipsi ulla an propria quædam Filióq; distincte & peculiaris & sua. Hæc tu hæcenus. O dignum sane hoc tuo inter Jurisperitos Magisterio, qui litis instituendæ artem calles tam subtiliter! Vereor tamen ne quis dixerit te non Causidicum præstantiorem quàm Theologum, prudentiamque tuam non minùs desideret, quàm tu ipse hic disputantis Concilii. Nonne quæri potuit unde Filio sua Substantia, communis licet & aliorum? Quantum litigatur de Homeri patria, quæ sua tamen ita non fuit, quin & concivium pari jure esset. Ignoratio elenchi tibi familiaris est, sæpe nescis de quo sit quæstio. Nulla in Synodo erat de proprietate Substantiæ, sed unde illam acceperat Filius; seu propriam seu communem, ad rem tunc nihil. Scis enim litis hujus ortum, præcipuamq; disputationis causam fuisse, an (ut docebat Arius) creatura Filius esset necne; & an ex *ex te* *ex dicto*, aut alienè productus; Decretumque tandem in Concilio fuit, eum esse, Patri *consubstantiali*, ejusdem cum Patre Substantiæ; hoc est, te interprete, specificè ejusdem, proindeq; realiter distinctæ; Interprete autem nobiscum Ecclesiâ, ejusdem numericè, ideóq; communis Filio cum Patre, & ab ipsâ Patris Substantiâ distinctæ ne vel minimum. Propria Filii nulla sunt, nisi quæ propriè Filii, & ex nomine soli ipsi conveniunt; Filius in Divinis nemo alius, Genitus nemo alius, Imago & Verbum Patris nemo alius; hæc similiaq; ejus & dicuntur & sunt propria, quia Filii propriè, eaq; aliis incommunicabilia Personis. Substantia autem ejusmodi non est, quia Deitas ipsa est; unde & tribus communis; Patri non propria minùs quàm

quàm Filio, Filio quàm Patri, neutri quàm Spiritui Sancto, nec Spiritui Sancto quàm utrique; unde quilibet etiam pari jure Deus & dicitur & est; nec distinctè Dii sunt, sed unus communiter Deus: Deus quilibet, sed idem numero Deus, propter Substantiæ communis Identitatem: hinc enim est unitas, unde tollitur distinctio; non tollitur autem ex propriis, sed ponitur; communia sunt quibus ex multis fit essentialiter unum. Essentialiter igitur una non erit trium Personarum Deitas, si Personæ cujuscunque illud distinctè proprium sit, quod trium debuerat esse commune ad Essentialem trium Unitatem: turpiterq; erras, qui putes cum distinctis propriisq; Substantiis Deitatem posse communem servari, quæ Substantia ipsamet est sua, unde & pariter vel communis utraq; vel propria. Quapropter, volens aut nclens, positis in Deo tribus Substantiis, cuilibet distinctè propriis Personæ, Deitatem tribuis cuilibet distinctè propriam, unde & sigillatim quamlibet proprium distinctè constituis Deum. Nonne ergo ex ipsâ Logicâ tuâ totidem inferuntur Dij, quot præmisisti Substantias, & distinguuntur Personæ? Inferantur (inquis); Hilarium sequor duces, qui non aliam Deitatis quàm Divinæ Substantiæ agnoscit Unitatem. Sed neq; & nos aliam agnoscimus, hæc perfectissima cum sit atq; simplicissima. Quas enim multiplicat ille Substantias, subsistentiæ sunt, Personæ, Hypostases. Naturam tu multiplicas, cum Substantiam; tria omnia facis. Vide quantus sis Trinitarius, cui in Deo præter Trinitatem nihil relinquitur, eamq; non Personarum modò sed & Substantiarum, sed & Naturarum, sed & Mentium, sed & Deorum. Valeant tamen Trinitarii Doctores hujusmodi, valeant cum suo dogmate, ab Ecclesiæ Catholicæ fide ità dissono, ità & averso & alieno; valeant, inquam; nos verò cum Ecclesiâ illâ, in Personarum Trinitate Substantiæ credimus Unitatem & adoramus. Eam ipsam credebant, quos tibi tribusq; tuis Substantiis tanto sperabas futuros præsidio, Nicænæ Fidei Confessores in Alexandrinâ illâ Synodo. Tres enim ipsis probatæ hypostases, quas ex industria Substantias hic vertis, omnino ab iis differunt quas ubiq; doces; nec mirari satis possum, quâ quis asserere ausit impudentiâ tres Dogmatis tui Substantias, eas omnino esse quas Athanasius Confessorisq; cæteri vocant hoc in loco verbatim tres hypostases. Quæ licet Substantiæ tibi vertantur, non pro Essentiis, non pro Naturis (ut ex Synodo ipsâ manifestissimè patet)

patet) intelligendæ sunt, sed pro Subsistentiis, pro Suppositis, pro Personis. Quanquam enim *τρεῖς ὑποστάσεις* Catholicum sit, & à Patribus usurpatum; *τρεῖς ὁμοούσιον* tamen Arianum est, soliq; placuit Hæreticis. Si vis ergo tibi cum Orthodoxis in fide simul & in sermone conveniat, palam confitere unam in Deo Substantiam, quæ sit Natura seu Essentia Personis tribus identicè communis; facile postea concedetur, tres etiam in Deo esse Hypostases, aut si vis, Hilarii Substantias, tria scilicet subsistentia relativa seu tres Personas. Hæc nisi fiat aperta Confessio; nunquam eris *Homo Ecclesiæ*, Decanus licet amplissimæ Cathedralis. Laudavit quidem Synodus aut probavit saltem, & eos qui tres dicebant hypostases, & eos qui unam: aut ex tuâ versione, qui tres Substantias, & qui unam Substantiam; utrorumq; enim explicatio utramq; phrasim fecit orthodoxam. Sed diversorum confessio hæc fuit; multus dubito, an in eodem tres hypostases & unam hypostasim; seu tres Substantias, & unam Substantiam laudasset Synodus, vel etiam probasset, aut non damnasset potius, æquivocam nempe, verbisq; ambiguum & periculosam, sibiq; saltem ex sono & vocibus contradictoriam. Hæc tamen sola est, quæ te defendis ancipiti & malè sincerâ confessione, tuiq; non bene semper memor te ipsum millies prodis; tresq; Substantias tam pro Naturis quàm pro Personis usurpas incautus, vel cautus animis. Sed quanquam Animadversoris mihi neq; ingenium neq; acumen sit, nusquam me lates; adeo patent concilia tua. Nullam vis in Deo tribus communem Personis Substantiam, nisi Specificam, nisi Logicam: hic totus Logicus es; sed hic tantum, ubi non deberes esse. Realis enim & Numerica nisi omnino fuerit Substantia communis illa, non essentialiter magis Divinæ tres Personæ unus sunt Deus, quàm tres Angeli unus Angelus, aut tres Homines unus Homo. Vides autem (si quid vides) quàm hoc abhorreat ab Ecclesiæ Catholicæ fide, quæ præter Personas nihil unquam in Deo & distinxit & numeravit. Viderunt hoc Academici Oxonienses, & (ut decuit) Decreto damnarunt. Quid ita peccavere, quæso, ut non modò & ignorantiam & credulitatem, sed & audaciam exprobres illis intolerabilem impiamque, quasi non te solum (virum licet tantum tamq; insigniter multifariamq; Trinitarium) pro Hæretico damnaverint, sed & Hilarium ipsum, ipsum Athanasium, ipsos in Conciliis congregatos Patres, qui hanc tecum Substan-

Substantiarum approbaverint, laudaverint, decreverint. Longè tu certè audacior, cum tantam & Academicis & ipsis Patribus infers contumeliam. Nescio enim quis magis injurius sis, ità offendis utroque. Academicos quidem, quos immeritissimos tantæ accusas in Patres irreverentiæ; Patres autem ipsos, quos facis tibi in fide similes. Ab eâ tamen injuriâ contumeliâq; tantâ, mihi utiq; videor illos satis vindicasse, cum ab hæresi Dogmatis tui universam temporum omnium Ecclesiam tantopere dissensisse, mea hæc tot argumentis testimoniisq; demonstravit Epistola.

Absit autem ut nec totam ab illo Dogmate tuo dissentire Ecclesiam vestram arbitrer, quam universæ partem semper duxi maximè Orthodoxam, Fideiq; puritate (uti & laude quâcunq; aliâ) si non superiorem omnibus, saltem inferiorem nulli: quæ me plurimum fefelleret opinio, si tres tecum (ut calumniaris) in Deo *Mentes* Substantiâsq; ipsa quoq; profiteretur: Cum hæc enim (te vel ipso non inficiante) nihil ab Ecclesiâ Catholicâ, fidei confessione, differat, an minimùm an leviter à Dogmate differre possit, toti Ecclesiæ (ut demonstratum est) ità & contrario & dissono; lisdem nonne, quibus Orthodoxi ubiq; omnes, in hac Anglicanâ vestrà symbolis etiam utimini? Nonne præter Apostolicum Nicænûmq; ipsûmet, quod vel Athanasii dicunt, admittitis, tuæ Substantiarum Mentiumq; Trinitati (si quod aliud) infensissimum, & repugnans ex adverso? Symbolo tamen hoc (itâ ingeniosus es; impudentem non dixi) quasi præsidio scutôq; septemplici te (Ajace omni securiorem) protegis, telum in hostem retorques quodcunq;: Sed ex multis, quæ tibi hinc obijcienda prospexeras tēq; ineluctabiliter confodiunt, elegisti (callidus) paucula, utut aptiora videbantur, quæ in tuos accommodares usus: Arte verò quàm inani, conatûq; quàm irritò, modò senties. Vetitum quidem fateris symbolo tres prædicari, seu omnipotentes, seu æternos, seu immensos, seu infinitos, seu Dominos, seu Deos; tres verò & *Mentes* & Substantiâs neutiquam vetitum. Quin & illic de tribus Substantiis præceptum est; Græco *ὁμοούσιον* nomine, si non Latine Substantiarum, quoad Symboli Mentem nullum aptius. Oro te, Symbolorum interpres, satin' sapias, cum eorum omnium, qui hæc tua legunt, ità fascinare putas & sensum & oculos, ut arte tam crassa deludantur? Symbolum hoc habent quotidie ad manum; In-

doctis

doctis pariter ac doctis familiare est; quotiesq; illud recitant, tres tuas Græcas Hypostases Personas ex libro vernaculè dicunt, Substantias nunquam. Imò nec fide salvà nec sanà mente tres hic Substantiæ dici possunt, cum de Patre, Filio, Sanctoq; Spiritu sermo est, uti à se invicem Personis distinguuntur, & Deitate conveniunt, quæ sua & Natura & Substantia est; vixq; hoc ignoret vel rudior plebecula vestra, quæ Anglicanæ Confessioni recens initiata fuerit, ubi non ex trigésimo nono, sed ex ipso Articulorum omnium primo legitur tres esse in Deitatis unitate Personas, ejusdemq; simul Substantiæ; quæ quidem non eadem minùs atq; una esse potest, quàm Deitas ipsa, cujus ipsamet unitas est, cum nihil præter Substantiam & Personas in Deo sit; proindèq; cum ex Personis sit trinus, eum oportet ex Substantiâ unum esse; ita ut ex his præmissis Athanasii Symbolum concludat, adorandam esse Unitatem in Trinitate, & Trinitatem in Unitate; quam Trinitatem (quæso Doctor) nisi Personarum? Quàmve Unitatem, nisi Substantiæ? Nam, teste Boetio cum aliis plurimis, Personæ divisæ sunt, Essentia autem indivisa. Sed quænam Essentia? Non *ὕλη* (cum tria sint Supposita, tres hypostases) sed *σὺς*, quæ & Substantia, eaq; semper una; nam hinc Deus habet non modò quòd unus sit, at, Bernardo teste, *Unissimus*, superlativè unus. An unitatis igitur tantæ principium numero constet, possintq; tres Substantiæ, non distinctæ minùs quàm tres Personæ, Unitatem conferre superlativam, Deumq; *Unissimum* constituere? Quamobrem aut Deorum necessariò admittenda Trinitas, aut Substantiarum (seu Naturarum) rejicienda. Tria sunt in Deo omnia, si tres hujusmodi Substantiæ; multiplicari non potest Substantia, non multiplicatis etiam attributis Dei quibullibet essentialibus. Formæ quasi sunt, ideòq; cum subiecto numerandæ: repugnat unam duntaxat immensitatem dari, ubi sunt plures distinctæ Substantiæ, immensæq; omnes: quod & de omnipotentia, æternitate, cæterisq; absolutis seu essentialibus Dei attributis, proprietatibus, perfectionibus, rationis paritate intelligendum est. Utar tecum argumento ad hominem, ut captum ipsum retibus tuis erroris tui te magis pudeat. Nonne Mentem & Substantiam, æquè ac Personam ipsam, dicis esse Subiecta quasi inhæssionis, formâsq; numerandas esse pro ratione Subjectorum? Audi nunc quid adversum te ex paritate hâc inferatur. Quemadmodum ergo si tres in Deo essent Patres,

ter

ter multiplicaretur Paternitas, quæ est notionalis perfectio seu forma pertinens ad Personam; an non & *tribus* positis *Mentibus* ac Substantiis, ter multiplicabitur quoque essentialis perfectio quælibet, cum ad Divinam Mentem & Substantiam, quæ sunt ipsamet Dei natura, non minus attributa essentialia pertinent, quam ad Personas notionalia. Immensitas autem, æternitas, omnipotentia, & quæcunque Dei sunt attributa huiusmodi, non minus essentialia sunt quam Paternitas est Notionalis; ut ex *tribus* ergo Patribus ter multiplicaretur Paternitas; *tres* consequenter etiam si *Mentes* fuerint aut Substantiæ, pari numero & immensitas augebitur, æternitas pari, pari omnipotentia, quodlibetque aliud attributum essentialia pari. At verò cum ex concessis etiam tuis, cuiuscunque Divinæ huiusmodi perfectionis multiplicatio seu pluralis prædicatio Deitatem multiplicet; vide quot nominibus *tres* erunt & Deitates & Dii, multiplicatis scilicet pluraliterque; prædicatis tot Divinæ Naturæ perfectionibus, quas tamen singulas pro *Mentium* Substantiarumque numero multiplicari oportuit. *Tres* igitur Hypostases quas in Symbolo Athanasius Græcè dixit, Personæ fuerunt, non Substantiæ: prudenter enim ubique, cavet ne locus detur Deorum pluralitati, quam infert manifestissime (ut vides) Substantiarum pluralitas; nam si formarum, ut loqueris ipse; quantum magis & Subjectorum, ex ipsamet tuâ Logica, rectiore nusquam. Nec *tribus* prodest aut Substantiis aut *Mentibus* in Symbolo (ut objicis) non fuisse vetitas: anne concessæ, quoniam non prohibita? Quanquam & illic prohibita satis, ubi *tres* prohibemur Deos dicere, cum ab unitate Naturæ suæ (Divinæ scilicet *Mentis* ac Substantiæ) Deus habeat quod unus sit; & negari non potuit formarum (quas diximus) pluralitas, quin hoc ipso & subjectorum negaretur. Urges tamen ex *tribus* aut *Mentibus* aut Substantiis *tres* non inferri Deos; quia Mens eadem eademque Substantia, quas (inquis) multiplicari oportet in *tribus* Personis, pro sua in illis distinctâ realiter existentia, Unitatem sibi & Deo omnino servant, propter suam in eo totam, indistinctamque existentiam. Capiō te, siquid inter istas ambages tuas capi potest. Præsto tibi sunt vel *tres* in Deo *Mentes* vel *una*; Substantia una vel *tres*, prout aut Personarum Trinitati aut Divinæ Naturæ unitati consulendum habes, Provisor utriusque insignis: Sed, quæso, ex quo Pythagoræ facultas hæc tibi numerorum? Artem hanc solus invenisti (Eu-

eorum tu nulli conferendus,) eodem nempe formali principio
 Triadem constituis & Monadem, ita ut per id ipsum, quo De-
 us essentialiter unus, Personaliter sit etiam trinus te Arithme-
 tico, adeo ratione carent rationes tuæ, in re (non dico num-
 mariâ, sed) Theologica: nullus enim dubitem, quin se præstet
 in illâ Decanus aureus peritiorum longè, quàm in istâ Doctor
 plumbeus. Quisquis nimirum rem eandem, eodemq; sensu tri-
 nam & unam in Deo numerat, solidissimum se præbet, non
 Theologum modò, sed & Philosophum, quicquid sibi aliunde
 vindicare possit acuminis. Contradictorie pugnant tria & unum
 synonymè dicta, tres Mentes & una Mens, tres Substantiæ &
 una Substantia, servato utrobique Substantiæ & Menti signifi-
 catu naturali suo. Non vis enim his nominibus aliud in Perso-
 nis quàm in Deo significari, unde & tres Dij necessàrio conse-
 quuntur, vel fortasse quatuor, quoties nempe repetitur Divi-
 na & Mens & Natura, toties etiam & Deitas. Mentem verò
 & Substantiam quater hic repetis: quot igitur Deos? Nonne
 totidem quot ipsi Quaternitarii. Nec indignaremur, nec ira-
 rum saltem dares pœnas, nec Oxoniense Decretum quâ valemus
 auctoritate nos etiam confirmaremus. Parum fuit, quòd Dog-
 matis tam falsi, tam impii, tam hæretici author esses, nisi & te-
 cum sceleris tanti consciam mentireris Ecclesiam Catholicam si-
 mul & Nationalem vestram. Quos agent triumphos, quos
 plausus, quos ludos, utriusque hostes, extranei & domestici!
 An putas, impune diu ferat hoc Sacerdotalis apud vos Imperi-
 alisque ipsa authoritas? Nota est illic Episcoporum pastoralis cu-
 ra; Regis notior & fides & pietas. Haud sinet juncta tantæ
 potentiæ tanta Religio insultum abire Religionis tantum dede-
 cus. Non Ecclesiæ modò Defensorem metuendum habens, sed
 & Dei vindicem; Dei enim hæc causa est, hæcque summa; co-
 tus enim perit quem non serves unum; nec unus servetur cum
 tribus Naturis; quippe qui Personis non magis trinus quàm
 unus Natura. An ab hominibus potest diutius is pati, à quo
 hæc Deus? Remissiora sunt cujuscunque Animadversoris flagella,
 quæ scelus puniant; par flagitio Decretum nullum. Quid mi-
 litus ab Academicis insigri potuit, quàm criminis denunciatio
 publica & execratio? Dogma nonne vis hæc indignatione sal-
 tem denuntient & execrentur, tot tantisque nominibus falsum,
 impium, hæreticum, ab Ecclesiæ Catholice doctrinâ dissensum, ve-
 ritatibus Anglicanæ repugnans fidei omninoq; contrarium? Graviora
 sunt

sunt hæc quàm ut plecterentur levioribus. *Expostulas de se-
veritate, ubi gratulandum erat de indulgentiâ.* Bene quidem
prospectum est, tibi; feliciter, qui cum ista peccares, peccares
in Gente illâ, in Ecclesiâ illâ, sub Imperio illo. *Humanitas
ubiq; non ea est, quæ talia taliter ferat.* Non sic, effugies, si
in Italiâ hæc, si in Hispaniâ, si in Galliâ. *Quantis expiantur
illie suppliciis longè minores culpæ!* Quantis sub Constantino
ipso Error tuo similis, imò & malum tolerabilius! *Invehens
tamen quàm acerbè, quàm vehementer, & in Decretum & in
Judices!* Prosequeris eos inclementius quàm ipse te. *Suum in te
(si quod fuit) Anathema, leve ad tuum est.* Nihil, ab istis
hæresi pejus tibi imponitur; eos tu non hæreticos modo, sed
& hæresiarchas, hæresin Authôres, hæresin opifices con-
clamas. Hæresim scilicet damnârunt tuam; hæresis hæc sua
est, at hæc quânta! *Damnârunt (inquis) tecum Fidem verè
Catholicam, Fidem ipsam Nicænâ, quæ & Ecclesiæ Anglica-
næ fides, eamq; hóc suo in reales Tripitarios Decreto Spcinia-
nis hæreticis prostituerunt insultandam.* O modestiam homi-
nis! O Academici & Decreti & Senatûs reverentiam! *Agam
nunc seriò!* Hæcne Decano cuivis, etiam Londinensi, etiam
Sherlocio impune licent? An vel Episcopo licerent, etiam tuo,
etiam tantæ dignitatis viro, de nobis etiam pariter ac vobis
tam bene merito? *Si hæc ne vel illi, quæso, qui tibi? Rem
adversum te modestius urgerem, si præter Academiam, quan-
tumvis insignem, nihil aut nobilius aut sanctius hæc tua offen-
disset procacitas.* Ecce hâc ipsâ procacitate Universa Ecclesiâ
offenditur, summâq; quâ potuit injuriâ, contumeliâ, calumniâ,
cum nempe & Anglicanam & Nicænâ & Catholicam de Tri-
nitate fidem tuæ asserere ausus es similissimam, quo tamen quid
turpius, quid indignius, quid & falsius, vel infensissimus hostis
asseruerit? *An tres Divinas Membræ, tres in Deo Naturas, tres
in Personis Substantias (seu Essentias) distinctas, proindèq; &
tres Deos Orthodoxa & unquam & equam professa est Eccle-
sia? Catholicam Nicænâq; fidem satis indicavi; Anglicanam
vestram & semel amplius vindicabo ex vestris ipsissimis Codi-
cibus, qui trium in Deo Spirituum cultores, & trium cultori-
bus Deorum confundunt teste vel ipsâ Symboli, vestri expositio-
ne Analyticâ primo qui de Trinitate est Axioma, ubi inter
Hæreticos legitis eos recenferi, qui tres distinctos, seu Deos seu
Spiritus credunt; quales (ut híc etiam legitur) vere olim Eu-
nomæi*

